

KESTÄVÄN TULEVAISUUDEN VALINTOJA

Kokoomuksen vaihtoehtobudjetti 2023

Enemmän työtä. Enemmän käteen palkasta. Vähemmän velkaa.

KOKOOMUS

Sisällysluettelo

Lukijalle	5
1. Kokoomuksen vaihtoehto Suomelle	6
1.1 Miljardin vahvempi julkinen talous vuonna 2023	9
Vaihtoehtobudjetti tiivistettynä	11
1.2 Velkaantuminen laskuun seuraavan vaalikauden aikana	12
1.3 Julkinen talous pysyvään tasapainoon kahden vaalikauden aikana	14
2. Kannustavan verotuksen Suomi	15
2.1 Kevennetään työn verotusta miljardilla	16
2.2 Parannetaan kotitalousvähennystä pysyvästi	17
2.3 Laajennetaan veropohjaa ja siirretään verotuksen painopistettä	18
2.4 Uudistetaan osakesäästötili	20
3. Pohjoismaisen työllisyysasteen Suomi	22
3.1 Vahvistetaan työvoimapalveluita, työkykyä ja tasa-arvoa	23
3.2 Uudistetaan työmarkkinat	25
3.3 Puretaan kannustinloukkuja	26
3.4 Pienennetään verokiilaa	29
3.5 Pidennetään työuria	30
4. Kestävän kasvun Suomi	33
4.1 Lisätään tutkimus-, kehitys- ja innovaatorahoitusta	34
4.2 Sujuvoitetaan investointien viranomaiskäsitelyä	35
4.3 Käännetään liikenteen päästöt laskuun poistamalla autovero	36
4.4 Laitetaan koko Suomi kuntoon infrainvestoinneilla	36
4.5 Päämitetään nopeiden raideyhteyksien hankeyhtiöitä	37
4.6 Otetaan käyttöön ammattidiesel	38
4.7 Helpotusta suomalaisten sähkölaskuihin	38
4.8 Tehdään Suomesta puhtaan ja edullisen energian suurvalta	39
4.9 Turvataan puhtaat vesistöt ja luonnon monimuotoisuus	40
4.10 Uudistetaan asuntomarkkinoita	41
5. Sivistyksen Suomi	45
5.1 Vahvistetaan varhaiskasvatuksen laatua ja nostetaan osallistumisastetta	45
5.2 Vahvistetaan perusopetuksen laatua ja tasoitetaan oppimiseroja	46
5.3 Vahvistetaan lukiokoulutuksen laatua ja saavutettavuutta	47
5.4 Päämitetään korkeakouluja miljardilla ja nostetaan osaamistasoa	48
6. Hoivan ja huolenpidon Suomi	49
6.1 Laajennetaan ansiosidonnainen työttömyysturva kaikille	49
6.2 Parannetaan hoitoon ja palveluihin pääsyä	50

6.3 Panostetaan tutkittuun tietoon ja vaikuttavaan palvelujärjestelmään	52
6.4 Panostetaan osaavaan ja riittävään henkilöstöön palveluiden laadun ja saatavuuden turvaamiseksi	54
6.5 Toteutetaan yli 75-vuotiaiden parannettu kotitalousvähenys	55
6.6 Uudistetaan rahapelijärjestelmä rahapeliongelmien vähentämiseksi	55
6.7 Huolehditaan arjen ostovoimasta	56
7. Turvallinen Suomi	57
7.1 Turvataan poliisin resurssit ja torjutaan jengirikollisuutta	57
7.2 Lisätään pelastajien koulutusmääriä	58
7.3 Turvataan vahva oikeusvaltio ja koko rikosprosessiketjun resurssit	58
7.4 Kohdistetaan turvapaikat hädänalaisille ja estetään järjestelmän väärinkäyttö	59
7.5 Turvataan maanpuolustuksen ja kriisinhallinnan resurssit	60
7.6 Vahvistetaan ruokaturvaa	60
7.7 Jatketaan strategista, arvopohjaista ja tuloksellista kehitysyhteistyötä	61
8. Tehokkaan julkisen hallinnon Suomi	63
8.1 Käynnistetään julkisen hallinnon tehostamisohjelma	63
8.2 Leikataan yritystukia	66
8.3. Priorisoidaan menoja	66
9. Taulukot	68
9.1 Menot	68
9.2 Tulot	70
9.3 Valtion omaisuuden käyttö	73
9.4 Työllisyysuudistusten vaikutukset	74
10. Lähteet	74

Lukijalle

Tulla lujaksi – pysyä pehmeänä. Kokoomuslainen talouspolitiikka pohjaa vastuullisuuteen ja rakentaa kestävää ja vahvaa Suomea. On vastuullista, että huolehdimme julkisen talouden kunnosta. Vain siten voimme turvata valoisan tulevaisuuden ja hyvinvointipalvelut suomalaisille myös tulevaisuudessa. Vain siten voimme pitää heikoimmista huolta.

Kulunut vuosi kriiseineen on osoittanut kestävän talouden merkityksen. Talouspolitiikka on yhä useammin myös turvallisuuspolitiikkaa. Emme voi suojata Suomea tai tukea Ukrainaa kestävästi, mikäli emme pysty huolehtimaan omasta taloudestamme. Pysyvästi velkainen maa ilman parempaa näkymää tulevasta ei voi pysyä pystyssä omilla jaloillaan.

Suomi on elänyt vuosia velaksi. Samalla taloutemme kriisinkestävyys on heikentynyt. Me tarvitsemme lujan Suomen, jotta voimme huolehtia suomalaisten perustarpeista – turvallisuudesta, koulutuksesta ja palveluista. Luja Suomi pärjää vaikeinkin aikoina. Luja Suomi seisoo vahvasti omilla jaloillaan, vaikka ympärillä myrskyäisi.

Meidän on palautettava suomalaisten usko tulevaisuuteen. Siihen, että vaikeistakin ajoista selvitään, kunhan teemme oikeita asioita. Kokoomus on vaihtoehto vasemmistohallitukselle. Kokoomus on vastuullinen asioiden hoitaja, ratkaisuja etsivä ja niitä löytävä.

Luja ja vahva Suomi suojelee yksilönvapautta, ihmisoikeuksia, demokratiaa ja oikeusvaltiota. Vahva Suomi ei käperry sisäänpäin, vaan pärjää kansainvälisessä kilpailussa. Markkinatalous toimii, yritykset menestyvät ja talous kasvaa. Vahvassa Suomessa ketään ei jätetä tien varteen.

Esittelemme tässä julkaisussa vaihtoehtomme velkataloudelle. Meidän mallissamme tulevaisuutta rakennetaan talouden kestäväälle kasvulle, uuden luomiselle ja uudistumiselle. Meidän vaihtoehdossamme hyvinvointi syntyy suomalaisten työstä, ahkeruudesta ja yrittämisestä. Kokoomuksen mallissa jokainen työkäinen ja työkykyinen on töissä ja osallistuu yhteiskunnan rakentamiseen. Vain silloin olemme maana oikealla raiteella kohti tulevaa.

Me emme keskitä tarmoamme järjestelmän pönkittämiseen. Me teemme töitä ihmisille yksilöinä ja yhteisön jäseninä. Suomalaisten pitää saada päättää enemmän omasta elämästään, rahoistaan ja palveluistaan. Valinnan mahdollisuuksien lisääminen luo työtä sekä kasvattaa vaurautta ja vapautta.

Kokoomuksen kasvun kaavassa muutos ei tapahdu veroja korottamalla ja ihmisten mahdollisuuksia kaventamalla, vaan osaamiseen, investointeihin, työhön ja yrittäjyyteen panostamalla. Säästämisestä täytyy tehdä jälleen suomalainen hyve.

Tulevan vaalikauden keskeisin kysymys on julkisen talouden tervehdyttäminen ja kasvun luominen. Vain siten takaamme maamme turvallisuuden ja tulevaisuuden. Siksi lupaamme vähentää velkaantumista ja nostaa suomalaisten elintasoja. Poliitikamme mahdollistaa arjesta selviämisen ja sen, että unelmille jää myös tilaa. Miljardien velkataakka ei saa jäädä lastesi maksettavaksi. On aika kääntää Suomi oikeaan suuntaan.

Petteri Orpo

Kansallisen Kokoomuksen puheenjohtaja

1. Kokoomuksen vaihtoehto Suomelle

”Toimimme terveen julkisen talouden puolesta, jotta myös tulevaisuudessa kaiken ikäisillä suomalaisilla on mahdollisuus toimivaan hyvinvointiyhteiskuntaan, sen turvaan sekä palveluihin.”

– Kokoomuksen periaateohjelma

Kokoomuksen talouspolitiikan tavoitteena on kasvattaa suomalaisten hyvinvointia ja rakentaa kestävää hyvinvointiyhteiskuntaa. Talouden pohjan vahvistaminen on välttämätöntä, jotta voimme säilyttää hyvinvointipalvelut myös tuleville sukupolville. Tulevia kriisejä varten on rakennettava taloudellista liikkumavaraa. Talouden vahvistaminen on edellytys kyvyillemme ratkaista ilmastonmuutoksen kaltaisia globaaleja ongelmia.

Kokoomuksen tavoitteena on hyvinvoinnin ja talouden kasvu, joka lisää ihmisten valinnan mahdollisuuksia, luo työtä sekä kasvattaa vaurautta ja vapautta. Kokoomuksen kasvun kaava koostuu kolmesta osasta:

- 1. Uuden luominen ja uudistuminen on kasvun tärkein lähde.** Osaamistasoa nostetaan ja yksityisen sektorin tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan kannustimia parannetaan.
- 2. Investoinnit välittävät teknologian kehityksen kasvuvaiikutuksen talouteen.** Investointiympäristöä parannetaan esimerkiksi jouduttamalla lupa- ja valituskäsittelyä. Suomesta tehdään puhtaan ja edullisen energian suurvalta esimerkiksi lisäämällä ydinvoimaa. Rahoitusmarkkinoita kehitetään kasvurahoituksen lisäämiseksi. Kestävän kasvun verouudistuksella parannetaan investointien ja ahkeruuden kannustimia.
- 3. Kestävä kasvu syntyy vain yrittämiselle ja ahkeruudelle myönteisessä ympäristössä.** Osaavan työvoiman saatavuutta lisätään. Yritysten ja yrittäjien mahdollisuuksia uuteen alkuun vahvistetaan. Sääntely ja verotus on ennakoitavaa. Tarpeettomat normit puretaan. Julkisen sektorin osallistumista veronmaksajien rahoilla markkinoille rajoitetaan vain niihin tilanteisiin, joissa se on aivan välttämätöntä.

Kokoomuksen tavoitteena on, että neljä viidestä työikäisestä on töissä vuonna 2030. Siksi:

- Työssä jaksamista on tuettava.
- Elinikäistä oppimista on vahvistettava.
- Liikkuvuutta työmarkkinoilla on lisättävä.
- Työperäistä maahanmuuttoa on lisättävä parantamalla Suomen houkuttelevuutta.
- Työvoimapalveluita on vahvistettava.
- Sosiaaliturvan kannustinloukkuja on purettava ja velvoittavuutta lisättävä.
- Osa- ja vajaatyökykyisten palveluja on vahvistettava, jotta entistä useammalla on entistä enemmän mahdollisuuksia osallistua työelämään.

Kokoomuksen talouspolitiikan vaihtoehto yhdistää hyvinvointiyhteiskunnan palvelut turvaavan vastuullisen talouspolitiikan ja rohkeat panostukset kasvuun. Kokoomus rakentaa 2020-luvun talouspolitiikkansa neljän tavoitteen ympärille:

- 1. Yrittäjyystavoite:** Kokoomus haluaa rakentaa Suomea, jossa yrittäjällä on mahdollisuus ottaa riskiä, onnistua ja epäonnistua, kasvattaa yritystään ja palkata ihmisiä töihin. Kokoomus tavoittelee työnantajayritysten määrän kasvattamista 90 000:sta 100 000:een ja pk-yritysten määrän 20 000:sta 25 000:een.
- 2. Vaurastumistavoite:** Kokoomus haluaa rakentaa Suomea, jossa ihmisillä on mahdollisuus vaurastua osaamisella, ahkeruudella, työllä ja yrittämisellä. Haluamme, että suomalaiset voivat keskimäärin kasvattaa nettovarallisuuttaan 50 % vuoteen 2030 mennessä. Haluamme myös, että Suomen nettoinvestoinnit aineelliseen ja aineettomaan pääomaan saadaan käännettyä reilusti positiiviseksi.
- 3. Työllisyystavoite:** Kokoomus haluaa rakentaa Suomea, jossa jokainen työkäinen ja -kykyinen tulee toimeen omalla työllään. Kokoomuksen tavoitteena on, että neljä viidestä työkäisestä on töissä vuonna 2030, jotta hyvinvointipalveluiden rahoitus on turvattavissa.
- 4. Kestävyystavoite:** Kokoomus haluaa pelastaa hyvinvointipalvelut ja puhtaan ympäristön myös tuleville sukupolville. Talouspolitiikan tavoitteeksi on asetettava julkisen talouden kestävyysvajeen umpeen kurominen ja talouskasvun ekologinen kestävyys.

Miksi muutos on välttämätön?

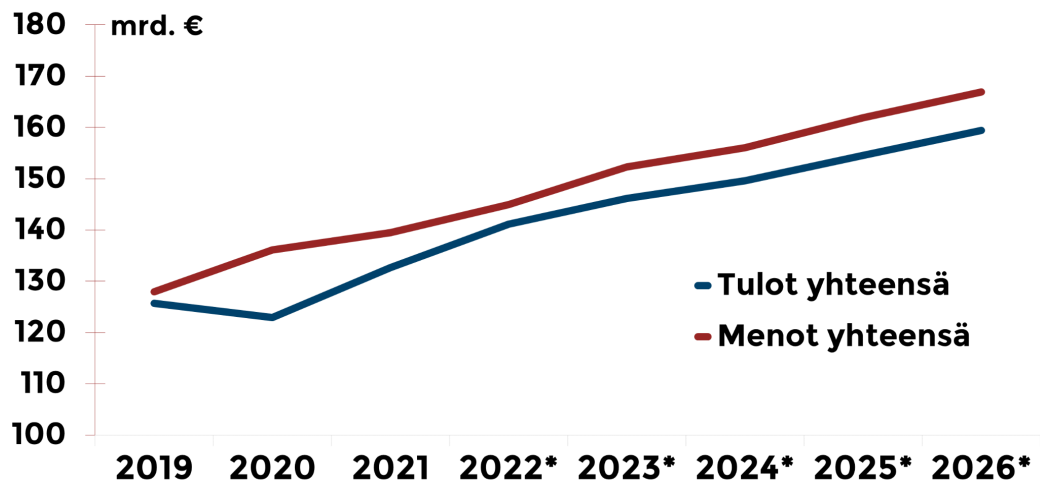
Julkisten menojen ja tulojen välillä on pysyvä epätasapaino. Ensi vuonna valtion budjetti on yli kahdeksan miljardia euroa alijäämäinen. Joka kymmenes euro, jonka käytämme sosiaali- ja terveyspalveluihin, poliisiin tai luonnonsuojeluun, rahoitetaan velaksi. Menojen kasvu on pysyvästi tulojen kasvua nopeampaa. Suomessa tarvitaan muutos. On valittava ne asiat, joita pidämme kaikista tärkeimpinä ja panostettava niihin.

Koronakriisi ja Venäjän aiheuttama hyökkäyssota ovat aiheuttaneet poikkeuksellisia menotarpeita. Velka tulee kasvamaan hallituskauden aikana 40-50 miljardilla eurolla. Kriisit eivät kuitenkaan selitä tulevaisuudessa rajuna jatkuvaa velkaantumista. Ennusteissa menotaso on jäämässä pysyvästi kriisien tasolle ja velkaantuminen kiihtyy. Korkotason noustessa liikkumavara tulevissa kriiseissä vähenee.

Pitkän aikavälin pysyvä haaste on kestävyysvaje. Taustalla on väestörakenteen muutos; työkäinen väestö vähenee samaan aikaan, kun huollettavien määrä nousee. Ikäsidonnaiset menot kasvavat karkeasti puoli miljardia joka vuosi, vaikka emme päättäisi enää yhdestäkään uudesta menolisäyksestä. Ilman muutosta uhkana on ajautuminen hallitsemattoman velkaantumisen tielle ja hyvinvointipalveluiden mureneminen.

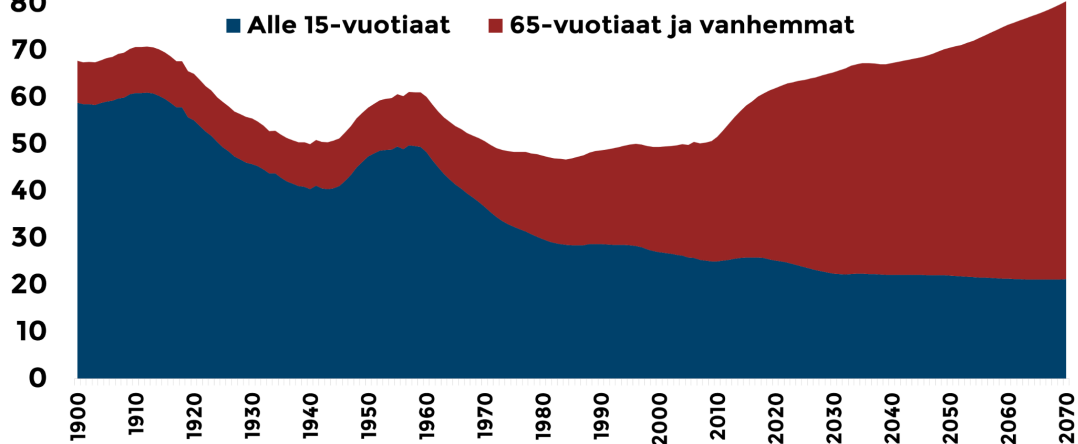
Talouskasvumme on ollut hidasta finanssikriisistä lähtien. 2000-luvulla Nokia-vetoisen kasvun aikana talouden rakenteellisia uudistuksia ei saatu riittävästi toteutettua. Suomeen iski 2008 jälkeen yhden sijaan neljä kriisiä: finanssikriisi, Nokia-vetoisen teknologiaklusterin hiipuminen, metsäteollisuuden tuotteiden maailmanmarkkinakysynnän hidastuminen ja eurokriisi. Kriisien keskellä olemme joutuneet karulla tavalla huomaamaan, ettei Suomen uudistumiskyky ole muiden Pohjoismaiden tasolla. Ruotsin elintaso on kasvanut finanssikriisin jälkeen voimakkaasti, samalla kun Suomi on polkenut paikallaan.

JULKISET MENOT JA TULOT YHTEENSÄ 2019-2026

VÄESTÖLLINEN HUOLTOSUHDE

Alle 15-vuotiaiden ja 65-vuotiaiden ja sitä vanhempien suhde sataa työkäistä kohti. Tilastokeskus.

1.1 Miljardin vahvempi julkinen talous vuonna 2023

Kokoomuksen mielestä julkista taloutta on vahvistettava työllisten määrää kasvattamalla, tekemällä rakenteellisia reformeja sekä asettamalla menoja tärkeysjärjestykseen. Työllisyyttä vahvistavien reformien tulee vahvistaa julkista taloutta ja niiden vaikutusarvioiden tulee olla valtiovarainministeriössä riippumattomasti ja asiantuntevasti arvioitu. Menolisäykset on toteutetaan uudelleenkehennuksina siten, että tavoite julkisen talouden vahvistumisesta saavutetaan.

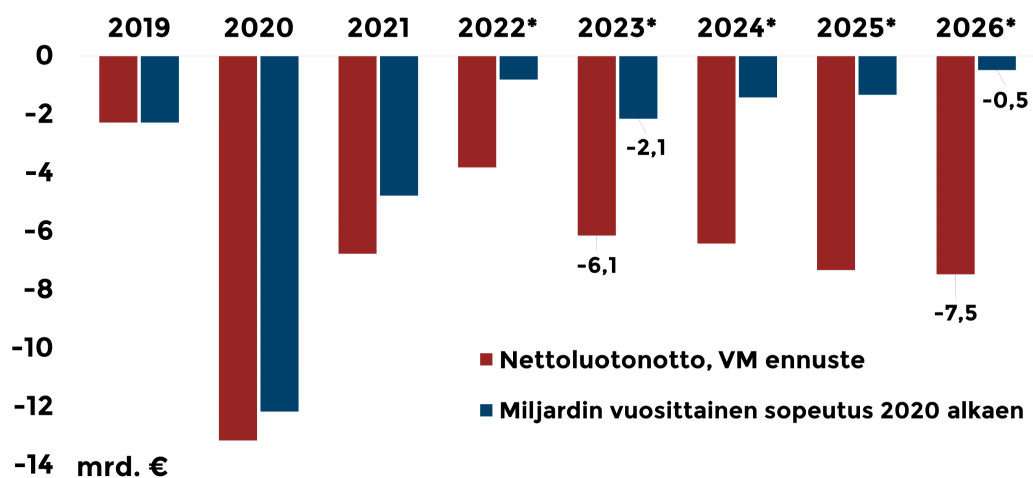
Vuonna 2023 Suomi oikealle raiteelle	Vuonna 2027 Velkaantumisen laskussa	Vuonna 2030 Pysyvä tasapaino
1 miljardi	5 miljardia	10 miljardia
• Menojen priorisointi 1 mrd. • Työllisyysreformien suorat vaikutukset (netto) 0,5 mrd. • Muut rakennereformit 0,4 mrd. • Veromuutosten nettovaikutus julkiseen talouteen -0,2 mrd. • Panostukset -0,6 mrd.	• Työllisyysaste 78 % (100 000 uutta työllistä) • Menojen priorisointi jatkuvan menokartoituksen pohjalta • Julkisen hallinnon tehostamisohjelma • Sote-palveluiden korjaussarja • Sosiaaliturvauudistus • Kilpailua edistävät reformit • Muut rakenteelliset reformit	• Työllisyysaste 80 % • Sote-tuottavuuskasvu 0,5 % vuosittain • Nopeampi talouskasvu 0,5 % vuosittain • Kestävyyssvaje taitettu eli julkisen talouden pysyvä tasapaino • Velka-ankkurilla julkisen talouden velkasuhde 60 prosenttiin

Kokoomuksen mielestä julkisen talouden vahvistaminen tulee aloittaa viivyttelämättä. Velkaantumista on vähennettävä vähintään miljardilla joka vuosi kahden vaalikauden ajan. Jos miljardin vuosittaista sopeutusta olisi toteutettu vuodesta 2020 alkaen, olisi julkinen talous kriisimenoista huolimatta lähes tasapainossa jo vuonna 2026.

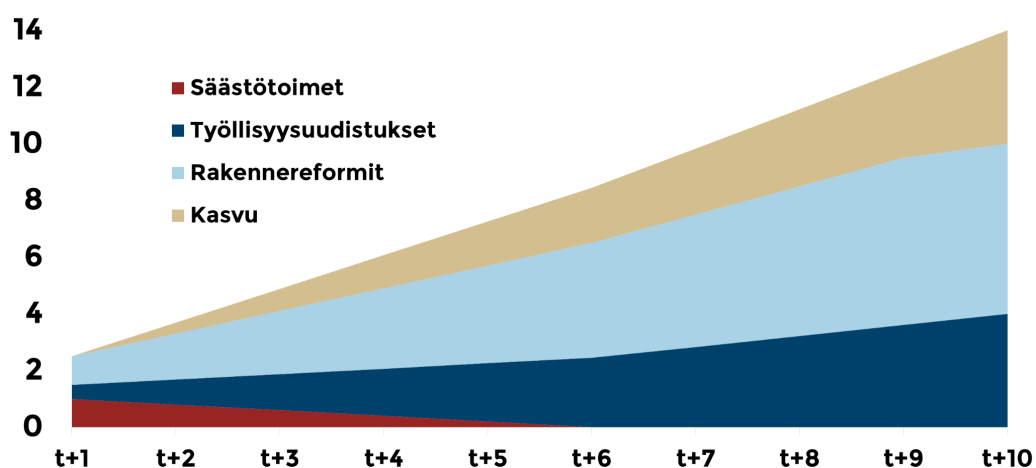
Rakenteellisia menoja vähentäviä reformeja ovat esimerkiksi asumisen tukien uudistaminen, julkisten kilpailutusten lisääminen lainsäädäntöteitse sekä sosiaali- ja terveystalouden tuottavuuden parantaminen.

Menoja tulee asettaa tärkeysjärjestykseen. Joka vuosi talousarviota laadittaessa säästöt tulee saada tuloutettua budjettiin valitun säästötavoitteen mukaisesti. Mitä enemmän rakenteellisia reformeja onnistutaan toteuttamaan ja työllisyyttä parantamaan, sitä pienempi leikkaustarve on tulevaisuudessa. Julkisia menoja ei voi asettaa vielä toteutumattoman kustannus- tai työllisyyskehityksen mukaan. Menosopeutuksessa tulee hyödyntää valtiovarainministeriön tekemää menokartoitusta.

JULKISEN TALOUDEN TASAPAINO 2019-2026

HYVINVOINTIPALVELUIDEN TALOUS PYSYVÄSTI KESTÄVÄLLE TASOLLE KAHDEN VAALIKAUDEN AIKANA

Vaihtoehtobudjetti tiivistettynä

Vaihtoehtobudjetissa esitetään konkreettiset keinot velkaantumisen vähentämiseksi miljardilla yhden vuoden aikana samalla, kun työn verotusta kevennetään ja panostetaan uuteen kasvuun. Julkisen talouden vahvistumisesta osa kohdennetaan kasvuun ja muihin panostuksiin.

Vaihtoehtobudjetin julkista taloutta vahvistavat kokonaisuudet:

- Työllisyysreformien suorat vaikutukset 515 milj.
- Muut rakennereformit 460 milj.
 - Asumisen tukien uudistaminen 410 milj.
 - Rahapelaamisen lisenssijärjestelmä 50 milj.
- Menojen priorisointi 1 098 milj.
 - Suorat menojen priorisoinnit 455 milj.
 - Yritystukien leikkaukset 443 milj. (sis. verot)
 - Julkisen hallinnon tehostamisohjelma 300 milj.
- Verotuksen painopisteen siirtäminen 1 250 milj.
 - Hattaverotus 900 milj.
 - Veropohjan laajentaminen 350 milj.

Vaihtoehtobudjetin panostukset tulevaisuuteen:

- Kevennetään ansiotuloverotusta 1059 milj.
- Parannetaan kotitalousvähennystä yhteensä 167 milj.
- Tehdään panostuksia kasvuun ja kestävään tulevaisuuteen 355 milj.
- Lisätään koulutuksen resursseja 140 milj.
- Panostetaan hoivaan ja huolenpitoon 123 milj.
- Laajennetaan ansiosidonnainen työttömyysturva kaikille 195 milj.
- Vahvistetaan turvallisuutta ja kriisinkestävyyttä 107 milj.
- Pääomitetaan korkeakouluja 1000 milj.
- Pääomitetaan nopeiden raideyhteyksien hankeyhtiöitä 2000 milj.
- Toteutetaan Koko Suomi kuntoon -paketti 500 milj.

Vaihtoehtobudjetin keskeiset tunnusluvut:

- Määrärahataso laskee yhteensä 1,32 miljardia euroa
 - Menoja kasvattavat muutokset yhteensä 0,60 miljardia euroa
 - Menoja vähentävät muutokset yhteensä 1,92 miljardia euroa
- Tulokertymä laskee yhteensä 0,22 miljardia euroa
 - Tuloja kasvattavat muutokset yhteensä 1,4 miljardia euroa
 - Tuloja vähentävät muutokset yhteensä 1,62 miljardia euroa
- Velkaantuminen vähenee 1,10 miljardia euroa

Vaihtoehtobudjetin työllisyysvaikutukset

- Tietopalvelun arvioimana yli 42 000 uutta työllistä nopeasti
- Pidemmällä aikavälillä yli 100 000 uutta työllistä

1.2 Velkaantuminen laskuun seuraavan vaalikauden aikana

Kokoomus tavoittelee julkisen talouden vahvistumista miljardilla eurolla vuodessa joka vuosi kahden vaalikauden ajan.

Velkasuhde, eli julkisen talouden nettovelan suhde talouden kokoon, on yksi tärkeä velkakestävyysmittari. Tunnuslukua verrataan usein muihin EU-maihin. EU:n velkasuhde on kuitenkin heikko vertailukohta Suomelle erityisesti muutamien Etelä-Euroopan maiden poikkeuksellisen korkeiden velkatasojen vuoksi. Käytännössä riskittömän korkotason euroalueella muodostaa Saksa. Kun velkasuhteemme kasvaa Saksaa korkeammalle, kasvaa riski korkomenojen noususta.

Samankaltaisina maina Pohjoismaiden velkasuhteet ovat Suomelle kaikista tärkein vertailukohde. Velkakestävyudessa Suomen kannattaakin pyrkiä Pohjoismaiselle tasolle. Esimerkiksi Ruotsissa on tavoitteena painaa julkinen velka 35 %:iin bruttokansantuotteesta. Tällä hetkellä Suomi on kaksi kertaa velkaantuneempi suhteessa bruttokansantuotteeseen kuin länsinaapurimme.

Kokoomus on esittänyt velka-ankkuria julkisen talouden ohjauksen lähtökohdaksi. Velka-ankkuri tarkoittaa pidemmän aikavälin tavoitetta kestäväälle velkasuhteelle. Vaalikauden ja kunkin vuoden sopeuttamistarve mitoitetaan siten, että velkaantuminen vähenee tasaisesti ja velkasuhdetavoite saavutetaan kohtuullisen ajan kuluessa.

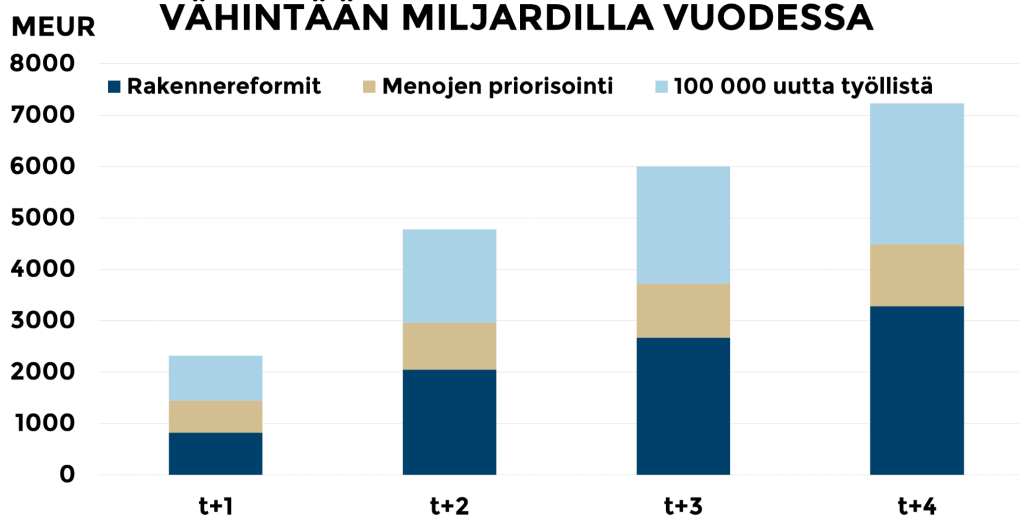
Velkasuhteen kehitykseen vaikuttaa julkisen talouden tasapaino, mutta myös talouden kasvu. Sitä nopeammin velkasuhde laskee, mitä paremmin onnistumme kiihdyttämään kasvua. Mitä nopeammin talous kasvaa, sitä vähemmän joudutaan tinkimään.

Vaalikauden ajaksi tulee asettaa euromääräinen säästötavoite. Säästötavoite mitoitetaan vaalikaudelle asetettavan rahoitusasematavoitteen perusteella, joka ilmoitetaan prosentteina suhteessa bruttokansantuotteeseen. Rahoitusasematavoite puolestaan asetetaan siten, että sen saavuttaminen on linjassa velka-ankkurin tavoitteen kanssa.

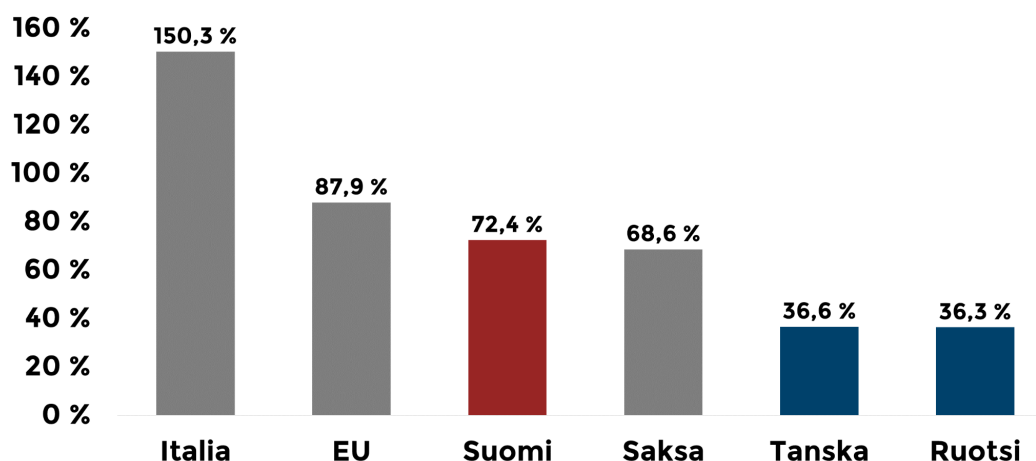
Kokoomus esittää:

- Kahden vaalikauden aikana velkasuhde painetaan 60 prosenttiin.
- Asetetaan vaalikauden ajaksi julkisen talouden tasapainolle tavoite, joka on yhteensopiva velka-ankkurin tavoitteen kanssa.
- Nostetaan työllisyysaste 78 prosenttiin neljän vuoden aikana tekemällä päätökset, jotka kasvattavat työllisten määrää noin 100 000:lla.

JULKISTA TALOUTTA ON VAHVISTETTAVA VÄHINTÄÄN MILJARDILLA VUODESSA

JULKISEN VELAN BKT-SUHDE (EUROSTAT, 2021)

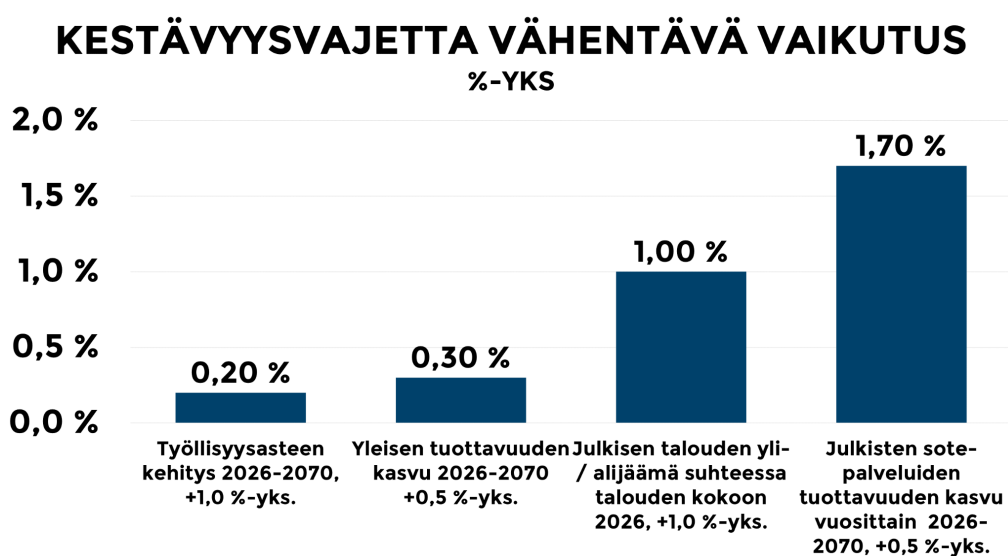
1.3 Julkinen talous pysyvään tasapainoon kahden vaalikauden aikana

Tulevan hallituksen tärkein tehtävä on toteuttaa reformit kestävyysvajeen ratkaisemiseksi. Kestävyysvajeen hoitamiseksi julkista taloutta tulisi sopeuttaa 10 miljardilla eurolla tai 4 % bkt:sta vuoden 2026 tasossa (VM, 2022a). Koska ikäsidonnaiset menot kasvavat nopeasti, on julkisen talouden oltava ylijäämäinen ollakseen pitkän aikavälin tasapainossa. Esimerkiksi Ruotsissa tavoitellaan julkisen talouden maltillista kestävyysvajeen turvaavaa vuosittaista ylijäämää (Regeringskansliet, 2022).

Kestävyysvajeen ratkaisemisessa oleellista on tunnistaa mitkä tekijät aiheuttavat tulojen ja menojen pysyvän epätasapainon. Valtiovarainministeriö arvioi eri tekijöiden vaikutusta ja potentiaalia kestävyysvajeen ratkaisemiseen. Koska pitkällä aikavälillä hoito- ja hoivamenot kasvavat voimakkaasti, on sosiaali- ja terveystalouden tuottavuuden kasvu ratkaisevassa asemassa (VM, 2022b). Tuottavuuden kasvu tarkoittaa sitä, että tinkimättä palvelulupauksesta tuotamme samat palvelut pienemmillä resursseilla.

Kokoomus esittää:

- Tavoitellaan julkisessa taloudessa kestävyysvajeen hoitamisen turvaavaa ylijäämää.
- Toteutetaan reformit sosiaali- ja terveystalouden tuottavuuden vahvistamiseksi 0,5 %-yksiköllä vuosittain.
- Nostetaan työllisyysaste 80 % vuoteen 2030 mennessä.
- Tavoitellaan ennustetta 0,5 % nopeampaa talous- ja tuottavuuskasvu.
- Nostetaan osaamistasoa ja nostetaan TKI-panokset 4 %:iin bruttokansantuotteesta vuoteen 2030 mennessä.
- Luodaan Suomesta hyvä investointiympäristö ja tuetaan kotimaista omistajuutta.
- Puretaan byrokratiaa ja lisätään reilua kilpailua.
- Tehdään Suomesta puhtaan ja edullisen energian suurvalta.

VM, Taloudellinen katsaus, syksy 2022

2. Kannustavan verotuksen Suomi

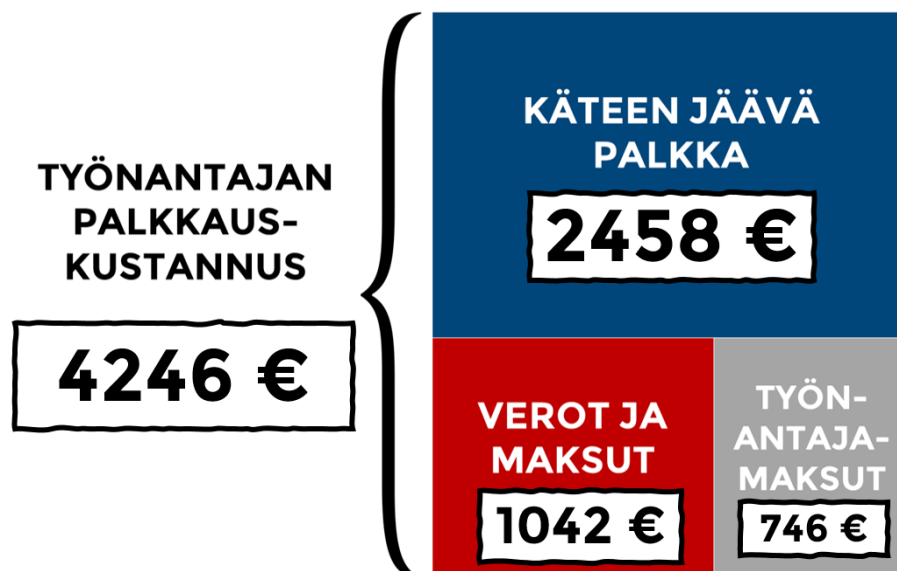
“Verotusta on kehitettävä suuntaan, joka suosii työntekoa, yritystoimintaa, kotimaista omistamista ja muuta suomalaisten hyvinvointia lisäävää toimintaa sekä edistää ympäristön suojelua. Veropohjan on oltava laaja ja verokantojen mahdollisimman matalia. Verotuksen on tuettava Suomen houkuttelevuutta maana, jossa halutaan tehdä työtä, yrittää ja johon halutaan sijoittaa.”

– Kokoomuksen periaateohjelma

Kriisien jälkeiselle kasvulle tulee luoda edellytykset. Kokoomuksen tavoitteena on kestävän kasvun veromalli, joka kannustaa työntekoon, yrittämiseen, riskinottoon ja ahkeruuteen. Siksi Kokoomus haluaa siirtää verotuksen painopistettä työn ja yrittäjyyden verotuksesta kohti kulutus- ja haittaveroja. Kokonaisveroastetta tulee maltillisesti ja johdonmukaisesti laskea pidemmällä aikavälillä.

Kokoomuksen mielestä hyvinvointipalvelut säilytetään ainoastaan työllä ja ahkeruudella. Verotuksella on merkittävä vaikutus ihmisten ja yritysten päätöksiin: kannattaako tarjottua työtä ottaa vastaan, kannattaako kehittyä ja pyrkiä uralla etenpäin, investoinko tulevaisuuteen ja rekrytoinko. Siksi on tärkeää, että lopetamme ahkeruuden latistamisen ylikireällä työn verotuksella.

Kokoomukselle verotuksessa on kyse myös oikeudenmukaisuudesta. Haluamme, että ansaituista lisäeuroista jää nykyistä enemmän käteen, ja että päästöjä verotetaan yhtäläisesti riippumatta päästölähteestä. Verotuksen painopiste tulee siirtää haittoihin ja kulutukseen.

[Lähde: Veronmaksajat, Palkkakuitti 2022](#)

2.1 Kevennetään työn verotusta miljardilla

Kallistuvien elinkustannusten ja hiipuvan kasvun vuoksi työn verotuksen keventämiselle on erinomaiset perustelut. Työn verotusta keventämällä helpotetaan kotitalouksien taloudellista tilannetta suoraan ja parannetaan työn vastaanottamisen kannustimia. Kireä työn verotus on verojärjestelmän keskeinen rakenteellinen kasvua jarruttava ongelma.

Kokoomus haluaa toteuttaa veronkevennykset tasaisesti kaikkiin tuloluokkiin. Kevennykset kohdennettaisiin eläke- ja työtuloja saaville muuttamalla työtulo- ja eläketulovähennyksiä sekä veroasteikkoja. Pieni- ja keskituloisille tulee tehdä kuitenkin maltillinen painotus, jotta työn vastaanottamisen kannustimet paranevat.

Nykyisellään työnteon ja yrittäjyyden kannustimia latistaa kireä verotus. Jo keskituloiselle sadan euron lisäansioista jää käteen vain 50 euroa tai jopa alle. STTK:n 2017 teettämän kyselyn mukaan noin joka kolmas työkäinen on vähentänyt työnteon lisätulojen kireämmän verotuksen takia.

Kireä verotus on rakenteellinen ongelma. Suhteessa keskeisiin kilpailijamaihin Suomi hinnoittelee itsensä ulos markkinoilta. Vaikka Suomella on vakaat yhteiskunnalliset olot sekä korkea osaamistaso, vaivanamme ovat vertailumaita selvästi pienemmät investoinnit ja vähäisempi työperäinen maahanmuutto. Yrittäjyysasteemme on matalampi ja kotitalouksien varallisuus on vähäisempää.

Kaikki puolueet kannattavat työn verotuksen keventämistä. Parlamentaarisen maakuntaverokomitean mietinnön johtopäätöksissä puolueet toteavat, että kireä työn verotus on verojärjestelmämme keskeisin ongelma (2021). Erityisesti työn verotuksen ongelmana on nykyisellään erittäin jyrkkä progressio, joka latistaa tehokkaasti ahkeruuden kannustimia.

Kokoomuksen mielestä Suomeen ei tarvita uusia verotuksen tasoja. Maakuntaveron valmistelu kuitenkin jatkuu edelleen valtiovarainministeriössä. Kokoomuksen mielestä maakuntaveron valmistelu tulee lopettaa välittömästi.

Kokoomus esittää:

- Kevennetään tasaisesti kaikille tulotasoille työn ja eläkkeiden verotusta yhteensä miljardilla eurolla. 200 miljoonaa euroa tästä kokonaisuudesta kohdennetaan työtulovähennyksen korottamiseen.
- Seniorikansalaisten korotetun työtulovähennyksen kanssa kokeillaan nuorten ja työllistyvien pitkäaikaistyöttömien verokannustimia 59 miljoonalla eurolla.
- Lopetetaan maakuntaveron valmistelu.

Ansiotuloverotuksen keventämisen pidemmän aikavälin vaikutukset

Ansiotuloverotuksen keventäminen vauhdittaa työllisyyttä ja talouskasvua ja synnyttää siten uutta verotettavaa tuloa. Ekonomistien arviot niin sanotusta veronalennuksen itserahoittavuusasteesta vaihtelevat voimakkaasti. 117 suomalaisen ekonomistin vastausten keskimääräinen arvio oli, että veronalennukset rahoittavat itsensä noin puoliksi (Pirttilä ja Uusitalo, 2006). Spolander ja Tarkka (2005) arvioivat, että kokonaisveroasteen alentaminen rahoittaa itsensä 49 % osalta.

Verotuottoarvioita laadittaessa itserahoitavuutta ei kuitenkaan varovaisuussyistä oteta huomioon tässä vaihtoehtobudjetissa. Myös valtiovarainministeriön mukaan veromuutosten dynaamisia vaikutuksia tulisi tulevaisuudessa ottaa paremmin huomioon, kun tehdään muutoksia verotuksen perusteisiin (VM, 2022d).

2.2 Parannetaan kotitalousvähennystä pysyvästi

Kotitalousvähennys on erinomainen keino madaltaa palveluiden verokiilaa ja vähentää harmaata taloutta. Verokiilan pienenemisen ansiosta suomalaiset kotitaloudet voivat teettää ostopalveluna kotitalous-, hoito- tai remonttitoita edullisemmin.

Kun kotitalouden ostavat useammin töitä, joita muuten olisi tehty omin voimin, taloudellinen toimeliaisuus ja työllisyys kohenevat. Esimerkiksi kotisiivous luo ammattilaiselle työtä siivousalalla ja samalla tilaajalle itselleen vapautuu lisää aikaa keskittyä omaan työhön. Kaikki voittavat.

Hallitus heikensi kautensa alussa kotitalousvähennystä. Myöhemmin hallitus kuitenkin toteutti kotitalousvähennykseen määräaikaista parannuksia. Lisäksi hallitus on ottanut käyttöön määräaikaisen sähkövähennyksen osaksi kotitalousvähennystä. Toimenpiteet ovat olleet oikeansuuntaisia, mutta määräaikaiset muutokset eivät ole hyvää veropolitiikkaa. Parannus rajautuu ainoastaan kotitalous-, hoito- ja hoivatyöhön sekä lämmitystaparemontteihin. Esimerkiksi vuonna 2019 kotitalouksissa vähennystä käytettiin näihin palveluihin vain noin 22 % osalta, kun taas remonttipalveluihin käytettiin 78 %.

Kokoomus haluaa vauhdittaa ekologisesti kestävä ja vireän palvelutalouden kehittymistä parantamalla kotitalousvähennystä pysyvästi. Kokoomus ehdottaa kotitalousvähennyksen nostamista pysyvästi 3 500 euroon. Hyvitykseen oikeuttavaa osuutta työn hinnasta on nostettava 60 prosenttiin ja palkkakulujen osalta 40 prosenttiin. Pidemmän aikavälin tavoitteena on nostaa kotitalousvähennyksen määrä Ruotsin tasolle noin 5 000 euroon.

Lisäksi kokoomus parantaisi kotitalousvähennystä niin, että siitä voisi hyötyä mahdollisimman moni. Monimutkaisen byrokratian vuoksi vähennystä jää nykyisin käyttämättä. Kokoomus ehdottaa vähennyksen omavastuuosuuden poistamista. Kotitalouden tulisi saada vähennyksen hyöty itselleen suoraan ostopalvelun tai työn alhaisempana hintana. Valtion tulee luoda digitaaliset ratkaisut, joilla yritykset voivat vaivattomasti ja maksutta tarkistaa asiakkaan oikeuden vähennykseen. Lisäksi Kokoomus selvittäisi olisiko kotitalousvähennystä mahdollista laajentaa myös asunto-osakeyhtiömuotoisten asuntojen remontointiin.

Kokoomus myös toteuttaa ikäihmisten parannetun kotitalousvähennyksen. Sen avulla ikäihmiset voivat hankkia kotiin palveluita, jotka tukevat toimintakykyä ja omassa kodissa asumista. Sitra esitti mallia, jossa verovähennysoikeutta nostettaisiin 70 prosenttiin ja 100 euron omavastuuosuus poistettaisiin. Lisäksi palveluiden ostoon annettaisiin enintään 1200 euron tuki vuodessa heille, joilla tulot eivät riitä vähennyksen tekemiseen. Kotitalousvähennys olisi pienituloisille suoran tuen ja verohuojennuksen yhdistelmä. Malli on Sitran arvion mukaan sisäisesti kustannusneutraali.

Kokoomus esittää:

- Korotetaan kotitalousvähennyksen enimmäismäärää pysyvästi 3 500 euroon.
- Nostetaan työkorvauksen vähennettävä osuus 60 prosenttiin ja palkkamenojen vähennettävä osuus 40 prosenttiin.
- Poistetaan 100 euron omavastuuosuus.
- Siirrytään laskumalliin, jossa kotitalousvähennyksen saa alennuksena suoraan työn hinnassa. Digitaalisin ratkaisuin mahdollistetaan ostajan oikeus vähennykseen ostohetkellä ilman byrokratiataakan kasvua yrityksille.
- Toteutetaan yli 75-vuotiaiden parannettu kotitalousvähennys. Korotetaan kotitalousvähennys toimintakykyä parantaviin palveluihin 70 %:n ja luodaan tuki heille, joilla ei ole vähennettäviä tuloja.

2.3 Laajennetaan veropohjaa ja siirretään verotuksen painopistettä

Kokoomus ei kevennä työn verotusta velaksi. Työn verotuksen keventämisen katetaan kokonaan vähentämällä julkisia menoja ja kiristämällä vähemmän haitallisia veroja. Verotuksen painopistettä siirretään työstä ja yrittäjyydestä haitta- ja kulutusverotukseen harkitusti. Veropohjaa laajennetaan ja tiivistetään siten, ettei sillä ole kielteisiä vaikutuksia työllisyyteen ja riskinottoon. Veropohjan laajentamisessa on myös huomioitava, että verotus kohdentuu oikeudenmukaisesti.

Terveysperusteinen vero

Kokoomus pitää terveysperusteista veroa oikeudenmukaisena tapana laajentaa veropohjaa terveydelle haitallisiin tuotteisiin. Tullinimikkeiden perusteella vero voidaan kohdentaa tehokkaasti tuotteisiin, jotka sisältävät merkittävän määrän epäterveellisiksi määritellyjä ainesosia. Välillinen verotus kohdistuisi siten oikeudenmukaisemmin.

Pysyvän veromuutoksen seurauksena yritykset voivat investoida terveellisempiin raaka-ainevalintoihin välttääkseen tämän veron. Terveysperusteisella verolla tulisi tavoitella 300 miljoonan euron verokertymän kasvua.

Kiristetään tupakkaveroa

Kaikki puolueet ovat sitoutuneet tavoitteeseen savuttomasta Suomesta vuoteen 2030 mennessä. Päivittäin tupakoivi Tupakointi on vähentynyt 2010-luvulla, mutta viime vuosien kehitys on ollut huolestuttavaa. THL:n mukaan yläkouluikäisten tupakointi on kääntynyt laajoissa osissa maata nousuun. Kokoomus katsoo, että suunta on väärä ja kunnianhimon tason on näytettävä teoissa.

THL:n tupakkatilaston mukaan työikäisistä päivittäin tupakoivia oli vuonna 2020 yhteensä 12 prosenttia. THL:n mukaan samalla, kun tupakan hinta on 2000-luvun puolivälin jälkeen kohonnut voimakkaasti, on matkustajatuonti vähentynyt. Tupakoinnin terveyshaittojen aiheuttamat kustannukset ovat myös mittavat. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen, tulonsiirtojen ja muiden suorien kustannusten vaikutukset olivat THL:n tupakkatilaston arvion mukaan noin 288,5 miljoonaa euroa. Jos tupakointia onnistutaan vähentämään, on sillä vaikutus sosiaali- ja terveyspalveluiden menoihin. (THL, 2021a)

Veronmaksajien vertailun mukaan vuonna 2021 tupakka-askin hinta oli EU-maista korkein Irlannissa, kaikkiaan noin 12,8 euroa. Suomessa tupakka-askin hinnan arvioitiin nousevan edellisen veronkorotuksen jälkeen noin 10 euroon. Karkeasti arvioiden tasainen 400 miljoonan euron veronkorotus nostaisi tupakka-askin hinnan noin 14 euroon. Siksi kokoomus ehdottaa uutta 400 miljoonan euron kiristystä tupakkaveroon.

Alkoholin ja sen tuonnin verotus

Kokoomus vapauttaisi viinien myynnin ruokakauppoihin ja kioskeille. Samalla viinin vahvuisten alkoholijuomien verotusta kiristettäisiin niin, että valtion verotulot samalla kasvaisivat 200 miljoonalla eurolla. Veronkorotuksella ennaltaehkäistään saatavuuden kasvun mahdollisesti aiheuttamaa kulutuksen kasvua.

Alkoholiveron kiristysten yhteydessä kokoomus laskisi ravintolassa anniskellun alkoholin veron ravintolaruoan tasolle 14 prosenttiin. THL:n (2022) mukaan anniskelun osuus kulutuksesta oli 2021 vain kahdeksan prosenttia. Alkoholiveron korotus saattaisi ohjata voimakkaammin vähittäiskulutukseen. Siksi ravintola-anniskelun verorasituksen keventäminen on perusteltua.

Suomi menettää verohallinnon mukaan 80–100 miljoonaa euroa verotuloja alkoholin tuontiin liittyvien ongelmien vuoksi (2022). Ruotsin tapaan Suomessa tulee ryhtyä soveltamaan EU:n valmisteverotusdirektiivin 36. artiklaa, jolla alkoholin tuonnin verovälttely saadaan ratkaistua ja verotulomenetykset kiinni. Direktiiviä soveltamalla alkoholia verkkomyynnistä tilannut henkilö veloitetaan maksamaan alkoholiverot siinä tapauksessa jos alkoholin etämyyjä ei ole rekisteröitynyt ja asettanut vakuutta ennen tilauksen lähettämistä.

Tiivistetään veropohjaa

Työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksut ovat verotuksessa vähennyskelpoisia. Tämä on poikkeus luonnollisiin vähennyksiin perustuvaan vähennyskelpoisten kulujen pääsääntöön.

Työmarkkinajärjestön jäsenmaksuja ei voida katsoa tulon hankkimisesta johtuviksi menoiksi. Kokoomus tiivistäisikin veropohjaa poistamalla työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksujen verovähennysoikeuden. Työttömyyskassojen maksut tulee jatkossakin säilyttää vähennyskelpoisina.

Kokoomuksen mielestä työmarkkinajärjestöjen sijoitustuotot on myös asetettava veronalaisiksi. Verovapaus perustuu tällä hetkellä siihen, että työmarkkinajärjestöt katsotaan verotuksessa yleishyödyllisiksi yhteisöiksi, jolloin ne ovat verovelvollisia ainoastaan elinkeinotoiminnastaan. Yleishyödyllisyyden määritelmää lainsäädännössä tuleekin siis muuttaa. Työnantajien tai työntekijöiden edunvalvonta ei ole katsottavissa yleishyödylliseksi taiteen, tieteen tai liikunnan tapaan. Siksi laajentaissimme veropohjaa kaikkien työmarkkinajärjestöjen sijoitustuottoihin.

Työmarkkinajärjestöjen sijoitustuottojen verollepano tarkoittaisi noin 40 miljoonan euron lisäystä verotuloihin. Valtiovarainministeriö arvioi, että jäsenmaksujen vähennysoikeus vähentää verotuloja noin 210 miljoonaa euroa. Työnantajajärjestöjen jäsenmaksujen perusteella tehdyistä yritysten verovähennyksistä ei ole euomääräistä tilastoa, mutta vaikutus on arviolta muutamia kymmeniä miljoonia euroja.

Kokoomus esittää:

- Luodaan uusi terveysperusteinen vero. Esitys vahvistaa julkista taloutta 300 miljoonalla eurolla.
- Kiristetään tupakan verotusta. Esitys vahvistaa julkista taloutta 400 miljoonalla eurolla.
- Kiristetään alkoholin verotusta, kun saatavuus paranee 200 miljoonalla eurolla.
- Otetaan käyttöön alkoholin tuonnin verovälttelyn estävä EU-direktiivi. Vahvistaa verotuloja 80 miljoonalla eurolla.
- Uudistetaan yleishyödyllisyyden määritelmää lainsäädännössä. Työmarkkinajärjestöjen sijoitustuottojen pääomatulovero vahvistaa julkista taloutta 40 miljoonalla eurolla, työntekijäjärjestöjen jäsenmaksujen VM:n arvioiman verotuen poistaminen 210 miljoonalla eurolla ja maltillisen arvion mukaan työnantajajärjestöjen verovähennysoikeuden päättymisen 20 miljoonalla eurolla.
- Siirretään ravintoloissa tapahtuva anniskelu alennettuun 14 %:n arvonlisäverokantaan. Uudistus vähentää verotuloja 122 miljoonalla eurolla.

2.4 Uudistetaan osakesäästötili

Kokoomuksen aloitteesta Sipilän hallitus päätti vahvistaa kaikkien suomalaisten mahdollisuuksia vaurastua perustamalla uuden osakesäästötilin. Vuoden 2021 alkupuolella osakesäästötilejä oli avattu jo lähes 200 000 ja tileillä olevien tavallisten suomalaisten säästöt olivat arvoltaan yhteensä lähes miljardi euroa.

Kokoomus olisi halunnut osakesäästötilistä laajemman jo alusta saakka. Tilin talletuksiin asetettiin keinotekoinen katto ja tarpeettomat verosanktiot. Rajoitukset asettavat piensijoittajan selvästi epäedullisempaan asemaan varakkaampiin kotitalouksiin verrattuna. Kokoomus haluaa poistaa tarpeettomat rajaukset tavallisten säästäjien suosimasta osakesäästötilistä.

Säästämisen ja sijoittamisen kannustimia tulee vahvistaa jo elämän alkutaipaleelta asti. Suomessa on viime vuosina tapahtunut myönteinen muutos säästämisen ja sijoittamisen suosion kasvussa. Kokoomus haluaa vahvistaa tätä kulttuurin muutosta. Hallituksen kotimaisen omistamisen ohjelma sisältää tähän hyviä keinoja. Kokoomus toteuttaisi ohjelman mukaisen vastasyntyneiden osakesäästötilin. Ajatuksena on, että äitiyspakkauksen mukana jokaiselle vastasyntyneelle avattaisiin osakesäästötili, jonne valtio tekee 500 euron talletuksen.

Kokoomus esittää

- Laajennetaan osakesäästötilin käyttöalaa monipuolisemmaksi.
- Poistetaan osakesäästötilin maksimisijoitusraja.
- Toteutetaan vastasyntyneiden osakesäästötili 25 miljoonalla eurolla.

3. Pohjoismaisen työllisyysasteen Suomi

”Työmarkkinoiden toimivuutta on edistettävä, jotta mahdollisimman moni pääsisi työhön ja saisi oman elämänsä rakentamisen keinot omiin käsiinsä.”

– Kokoomuksen periaateohjelma

Työ antaa toimeentulon, sosiaalista pääomaa ja mahdollisuuden rakentaa omaa elämää. Työllisyyden vahvistaminen on ensisijainen keino ihmisten hyvinvoinnin ja tulojen kasvattamisessa. Kokoomuksen mielestä jokaisen työikäisen ja työkykyisen tulee olla töissä. Jokaisen osallistuminen on tärkeää.

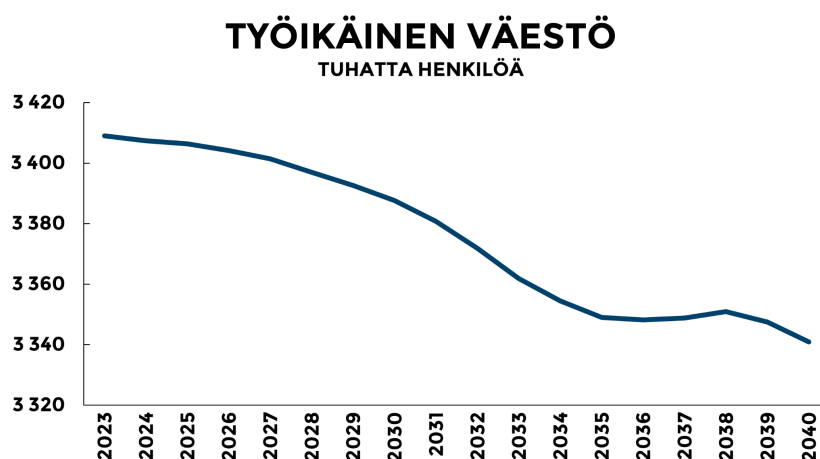
Vaihtoehtobudjetissa Kokoomus esittää keinot yli 100 000 työllisen saamiseksi. Hallitus arvioi, että jokainen työllinen vahvistaisi julkista taloutta keskimäärin noin 25 000 eurolla. Työllisyyden kasvu 100 000 työllisellä vahvistaisi julkista taloutta noin 2,5 miljardilla eurolla.

Eduskunnan tietopalvelun analysoi osan vero- ja etuusreformista ja niiden vaikutuksen työllisyyteen. Eduskunnan tietopalvelun mukaan Kokoomuksen vaihtoehtobudjetin työllisyysvaikutus on +42 100. Tuloeroja mittaavan gini-kertoimen muutos on Kokoomuksen vaihtoehtobudjetissa nolla verrattuna hallituksen talousarvioesitykseen.

Pohjoismaisen laajan julkisen sektorin olemassaolon edellytys on korkea työllisyysaste. Työikäisten ikäluokkien jatkuva pientyminen tarkoittaa, että kasvavia menoja on rahoittamassa yhä pienempi joukko. Kokoomuksen mielestä vuonna 2030 viidestä työkykyisestä neljän tulee olla töissä. Vaalikauden aikana tulee tavoitella 78 % työllisyysastetta.

Kokoomus haluaa toteuttaa mittavat reformit työmarkkinoilla. Työmarkkinasääntelyä on uudistettava siten, että työvoiman liikkuvuus kasvaa. Toisaalta muutosturvaa tulee vahvistaa, jotta työntekijä voi luottaa, että työttömyyden hetkellä ei putoa tyhjän päälle. Uudelleentyöllistymiseen ja oman osaamisen kehittämiseen tulee olla riittävä yksilökohtainen tuki.

Eduskunnan sisäinen tietopalvelu arvioi useimpien etuus- ja veromuutosten vaikutuksia staattisella SISU-mikrosimulaatiomallilla. Eduskunnan sisäisen tietopalvelun arvio ei siis sisällä koko vaihtoehtobudjetin reformien vaikutuksia julkiseen talouteen tai työllisyyteen.

3.1 Vahvistetaan työvoimapalveluita, työkykyä ja tasa-arvoa

Työllisyysvaikutus 800 - 8 800

Työvoimapalveluiden reformi ja työkyvyn parantaminen

Työvoimapalveluita on uudistettava tukemaan jokaisen työnhakijan yksilöllistä tilannetta ja kohdennettava tuki sellaisiin toimiin, jotka tutkimusten mukaan todennäköisimmin vahvistavat työllisyyttä.

Hallitus toteuttaa Pohjoismaiseksi työnhaun malliksi nimetyllä uudistuksella Sipilän hallituksen aikana valmistellun aktiivimalli kakkosen. Marinin hallituksen mallissa työnhakijan työttömyysetuutta leikataan, jos tämä ei aktiivisesti paranna omaa työllistymisen todennäköisyyttä. Marinin hallitus luo ns. uhkavaikutuksen etuuden leikkauksesta, jonka voi välttää kirjoittamalla työhakemuksia. TE-palveluilla on velvollisuus tavoittaa työttömäksi jäänyt ja pitää tiivistä yhteyttä työttömyysjakson kestäessä..

Hallitus varasi 2021 määräraikaista RRF:n rahoitusta 70 miljoonaa euroa TE-palveluiden henkilökunnan lisäämiseksi. Arvioitu työn määrän kasvu uhkaa silti jäädä resurssien kasvua suuremmaksi ja moni työnhakija miettii, mitä yksilölliselle palvelulle tulee käymään. Kokoomus uskoo, että jokaisen ihmisen tilanne on yksilöllinen, ja siksi tarjotun avun täytyy olla sitä myös. Siksi kokoomus esittää työvoimapalveluiden vahvistamista edelleen 10 miljoonalla eurolla.

Useiden tutkimusten mukaan palkkatuki on suurilta osin tehoton keino työllisyyden edistämisessä. Valtioneuvoston teettämän perusteellisen palkkatuen tehoa selvittäneen tutkimuksen mukaan julkisen ja kolmannen sektorin palkkatuettujen työllisyys- ja ansiotasoa ei kohentunut palkkatukijakson jälkeen (Asplund ym. 2018). Tutkimuksessa koottiin vakuuttavasti ulkomaista tutkimustietoa sekä arvioitiin laadukkaasti kotimaista kehitystä. Kokoomus esittää työttömien palveluihin tarkoitettujen resurssien kohdentamista aidosti tehokkaisiin keinoihin ja palkkatuen merkittävää vähentämistä.

Tuetaan osatyökykyisiä

Myös osatyökykyisillä on oltava nykyistä joustavammin mahdollisuuksia osallistua työelämäänsä. Erityisesti vammaisten henkilöiden kannustimia ja mahdollisuuksia osallistua työmarkkinoille tulee parantaa. Yhtenä keinona voisi olla esimerkiksi anonyymin rekrytoinnin käytön laajentaminen, mistä esimerkiksi julkisella sektorilla on jo positiivisia kokemuksia. Tämä vaatii myös samalla laajaa asennemuutosta työmarkkinoilla ja sellaista sosiaaliturvajärjestelmää, että osa-aikatyön tekeminen on mahdollista ilman pelkoa siitä, että menettää tuen kokonaan. Myös työnantajille on luotava kannustimia työn tarjoamiseksi vammaisille henkilöille.

Kokoomus on tukenut Työkanava Oy:n edistämistä myös eduskunnassa. Onkin tärkeää katsoa, millä tavalla uuden erityistehtävayhtiön työ käynnistyy ja mikä sen vaikuttavuus tulee olemaan. Liian aikainen voimakas yhtiön toiminnan laajentaminen voi syrjäyttää yksityistä markkinaehtoista toimintaa. Jatkotyössä on arvioitava, miten yhtiö on onnistunut tehtävässään.

Työkyvyttömyyseläkkeellä on lukuissa määrä ihmisiä, jotka tosiasiallisesti olisivat vähintään osatyökykyisiä. Työkyvyttömyyseläkkeen lineaarimallia tulee edelleen selvittää osana sosiaalipolitiikkaa. Mallin valmistelussa tulee kiinnittää huomiota kannustinvaikutuksiin ja mallin tulee olla julkisen talouden kannalta kustannusneutraali tai aiheuttaa vain maltillisia kustannuksia.

Varmistetaan nopea hoitoon pääsy terapiatakuulla

Kokoomus esittää, että mielenterveyteen luodaan perustason palvelurakenne terapiatakuulla. Masennus ja mielenterveyden ongelmat ovat nousseet suurimmaksi syyksi työkyvyttömyydelle. Terapiatakuulla varmistetaan jokaisen mahdollisuus nopeaan lyhytterapiaan pääsyyn helposti. Vuonna 2019 Suomessa oli kansalaisaloitteen tekijöiden mukaan noin 58 000 henkilöä työkyvyttömyyseläkkeellä mielenterveyden häiriöiden vuoksi. Terapiatakuun toteuttamisen käynnistämiseen varataan 35 miljoonaa euroa.

Toteutetaan työllisyyttä ja tasa-arvoa aidosti vahvistava Kokoomuksen perhevapaaudistus

Perhe-etuuksia koskevia uudistuksia tehdään erityisesti tulevia sukupolvia varten. Kokoomus on määrätietoisesti ajanut perhevapaaudistusta, joka huomioi lapsen edun, helpottaa vanhemmuuden ja työelämän yhteensovittamista, lisää perheiden valinnanvapautta ja joustoja, vahvistaa naisten työllisyyttä ja työmarkkina-asemaa sekä lisää lasten osallistumista varhaiskasvatukseen.

Keskeinen tavoite on tasata hoivavastuun jakautumista vanhempien välillä nykyistä tasaisemmin, huomioida perheiden erilaiset tarpeet sekä kannustaa työntekoon ja yrittäjyyteen.

Elokuussa 2022 voimaan tulleen perhevapaaudistuksen osalta on riskinä, etteivät tasa-arvotavoitteet toteudu. Uudistuksessa paljon on laskettu sen varaan, että pienten muutosten myötä asenteet muuttuisivat niin työmarkkinoilla kuin perheissä. Varsinaiset konkreettiset kannustimet ja vaikuttavimmat rakenteelliset muutokset jäävät edelleen puuttumaan. Perhevapaa järjestelmää onkin edelleen kehitettävä siten, että tavoitteet tasa-arvoa ja naisten työllisyyttä parantavasta uudistuksesta aidosti toteutuvat.

Alennetaan varhaiskasvatusmaksuja

Alennuksen myötä varhaiskasvatusmaksut nousisivat nykyistä vähemmän vanhemman työllistyessä. Tämä kannustaa pienten lasten vanhempia työntekoon. Lisäksi lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen todennäköisesti lisääntyisi. Aikaisella varhaiskasvatuksen piiriin pääsyllä on tutkitusti suurin myönteinen vaikutus lapsen kehitykseen ja koulutuksen yhdenvertaisuuteen. Yhdenvertaisten mahdollisuuksien tarjoamisessa varhaiskasvatus on yksi tärkeimpiä keinoja. Kokoomus ehdottaa varhaiskasvatusmaksujen alentamista 30 miljoonalla eurolla.

Varhaiskasvatuksen palveluiden kysynnän kasvu on heikentänyt varhaiskasvatuksen henkilökunnan riittävyyttä. Kokoomus ehdottaa tässä vaihtoehtobudjetissa korkeakoulujen aloituspaikkojen lisäämistä varhaiskasvatuksen opettajille ongelman ratkaisemiseksi. Jokaisella lapsella tulee olla oikeus turvalliseen ja riittävään opetukseen.

Kokoomus esittää:

- Vahvistetaan yksilöllisiä työvoimapalveluita 10 miljoonalla eurolla.
- Toteutetaan terapiatakuu 35 miljoonalla eurolla.
- Selvitetään työkyvyttömyyseläkkeen lineaarimallin toteutustapoja.
- Toteutetaan Kokoomuksen perhevapaamalli.
- Alennetaan varhaiskasvatusmaksuja 30 miljoonalla eurolla.

3.2 Uudistetaan työmarkkinat

Työllisyysvaikutus 10 000 - 25 000

Laajennetaan paikallista sopimista

Kokoomus haluaa mahdollistaa aidon ja reilun paikallisen sopimisen kaikilla työpaikoilla. Paikallista sopimista tarvitaan, jotta työehdoista voidaan sopia yrityksissä, joissa työ tehdään. Työehtosopimukset määrittelisivät jatkossakin työsuhteen minimiehdot. Muista asioista voidaan sopia työpaikoilla, kun työnantajan ja työntekijän välinen luottamus on kunnossa. Jos yhteistä ymmärrystä ei löydy, noudatettaisiin työehtosopimusta.

Paikallisen sopimisen edistämisen yhteydessä minimiehtojen toteutumisen valvontaa tehostetaan. Henkilöstön asemaa ja vaikutusmahdollisuuksia työpaikoilla parannetaan lainsäädäntöuudistuksin. Neuvotteluasetelman on oltava tasapainoinen. Sopiminen tulee mahdollistaa myös liittoon kuulumattoman luottamusvaltuutetun johdolla tehtäväksi. Työpaikkakohtainen sopiminen lisäisi tutkitusti yritysten halukkuutta palkata rohkeammin lisää työvoimaa.

Lisätään kansainvälistä rekrytointia

Työperäinen maahanmuutto on vähintään tuplattava. Kokoomus on esittänyt kansainvälisen rekrytoinnin ohjelmassa (2020) lukuisia keinoja tavoitteen saavuttamiseksi. Mikäli tavoitteeseen ei näillä keinoilla päästä, on pikaisesti luotava uusia.

Kokoomus haluaa luoda reilun työnantajan sertifikaatin yrityksille, joilla työnantajan palvelukseen ulkomailta tuleville työntekijöille luvataan nopea kahden viikon lupamenettely. Sertifikaatin saava yritys sitoutuu omavalvontaan sekä raportointiin. Työlupahallintoa on automatisoitava ja digitalisoitava.

Kolmelle ministeriölle hajautunut sekava ja byrokraattinen työlupaprosessi on koottava yhteen tulostavasti yksikköön. Suomalaisesta korkeakoulusta valmistuvalle ulkomaan kansalaiselle on myönnettävä automaattinen oleskelulupa sekä EU/ETA-alueen ulkopuolelta tulleille opiskelijoille lukukausimaksujen verovähennysoikeus Suomessa.

Selvitetään asuntokaupan varainsiirtoveron poistamisen vaihtoehdot

Ekonomistit ovat jo vuosia suositelleet asuntokaupan varainsiirtoveron poistamista yhtenä tehokkaimpana keinona parantaa työvoiman liikkuvuutta.

Kokoomus on esittänyt, että asuntokaupan varainsiirtoveron poistamista riittäväällä siirtymäajalla selvitettäisiin. Tämän vaikutukset julkiseen talouteen voitaisiin kompensoida esimerkiksi säättämällä pitkälle ajalle jaksottuva, olennaisesti matalampi vero tai vaihtoehtoisesti korottamalla vähemmän haitallisia veroja.

Kokoomus esittää

- Laajennetaan reilua paikallista sopimista.
- Vahvistetaan työperäisen maahanmuuton resursseja 10 miljoonalla eurolla.
- Keskitetään työperäisen maahanmuuton tehtävät yhteen yksikköön Kokoomuksen kansainvälisen rekrytoinnin ohjelman mukaisesti.
- Toteutetaan Kokoomuksen kansainvälisen rekrytoinnin ohjelma.

3.3 Puretaan kannustinloukkuja

Työllisyysvaikutus 42 100 – 42 400

Kannustinloukuksi kutsutaan tilannetta, jossa yksilön ei ole taloudellisesti järkevää ottaa tarjottua työtä vastaan, koska kireät verot ja tulonsiirtojen vähenemisen jälkeen käteen jäävä summa ei kasva tai kasvaa vain vähäisesti. Tutukimustietoa kannustinloukuista on paljon. On kiistatonta, että suomalainen työttömyysturva sisältää mittavasti kannustinloukkuja. Esimerkiksi ETLA:n tutkimuksessa (2021) havaittiin, että 2021 tuloloukuissa oli jopa lähes 140 000 suomalaista. Myös sosiaaliturvakomitean työssä on todettu, että työttömyyspäivärahan taso ja sen kesto vaikuttavat työttömyysjaksojen pituuteen.

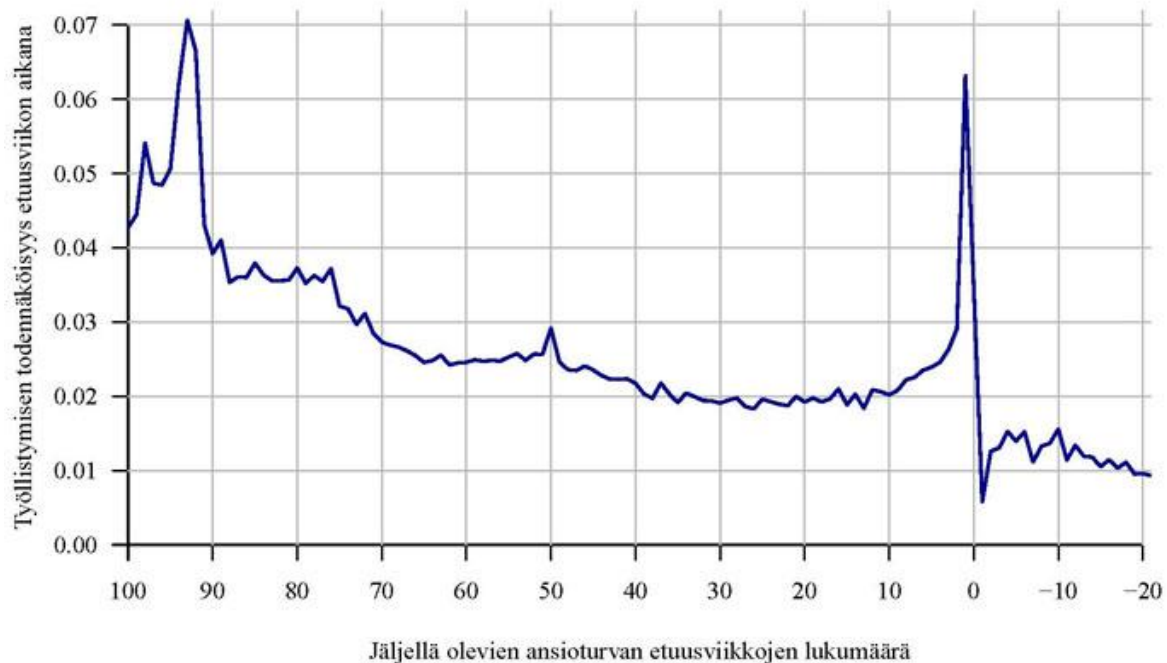
Uudistetaan ansiosidonnainen työttömyysturva

Kokoomus esittää ansiosidonnaisen työttömyysturvan uudistamista siten, että turva on työttömyyden alussa nykyistä hieman korkeampi, minkä jälkeen tukisumma laskee joko tasaisesti tai portaittain työttömyyden pitkittyessä. Lisäksi Kokoomuksen mielestä työttömyysturvan kesto tulee rajata 200 päivään.

Tutkimuslaitoksella teetetyn kyselytutkimuksen mukaan 59 % suomalaisista kannattaa ansiosidonnaisen porrastamista työn vastaanottamisen kannustimien parantamiseksi (Suomen Yrittäjät, 2021). Esimerkiksi Ruotsissa ansiosidonnaisen kesto on huomattavasti Suomea lyhyempi.

Ansiosidonnaisen uudistaminen on tutkitusti parhaimpia keinoja purkaa kannustinloukkuja, lisätä työllisyyttä, kasvattaa käytettävissä olevien tulojen määrää ja vahvistaa julkista taloutta samaan aikaan. Esimerkiksi sosiaaliturvakomitean mukaan kannustinloukkujen purkaminen kannattaa kohdistaa sinne, missä toimella on suurin potentiaali.

Uudelleentyöllistymisen todennäköisyys on korkeimmillaan työttömyysjakson alussa, mutta laskee tasaisesti. Jopa 60 prosenttia työttömyysjaksoista päättyy ensimmäisten kolmen kuukauden aikana. Tämän jälkeen työllistymisen todennäköisyys on matala, mutta nousee erittäin voimakkaasti juuri ennen ansiosidonnaisen päättymistä. Työttömyysturvalla on siis merkittävä kannustinvaikutus.

Kyyrä, Pesola & Verho, 2017

Tuen parantaminen ensimmäisten tukikuukausien aikana parantaa muutosturvaa ja helpottaa myös tyytymättömän työntekijän hakeutumista uusiin haasteisiin. Työvoiman parempi liikkuvuus parantaa yleistä tuottavuuskehitystä.

Kestoltaan pitkä ansiosidonnainen työttömyysturva hidastaa työllistymistä ja palautumista työmarkkinoille. Huolimatta epävarmasta ajasta, avoimia työpaikkoja raportoidaan edelleen poikkeuksellisen paljon. Jos työpaikoille ei löydy tekijöitä, valmisteilla olevat toimitukset ja investoinnit uhkaavat jäädä tekemättä. Tämän seurauksen koko kansantalouden suorituskyky heikkenee. Ansiosidonnaisen työttömyysturvan kestoa tulisi porrastuksen lisäksi lyhentää kahdella sadalla päivällä. Samalla palautetaan ansiosidonnaisen omavastuupäivien määrä seitsemään.

Muutetaan työttömyysturva kannustavaksi

Työttömyysturvaan tehtiin ylimääräinen indeksitarkastus 2022. Tulevalle vuodelle tehtävän indeksitarkastuksen seurauksena työttömyysturvan taso on nousemassa 7,8 % verrattuna alkuvuoteen 2022. Ansiotaso sen sijaan on Valtiovarainministeriön ennusteen mukaan nousemassa ainoastaan 3,5 %. Kun työttömyysetuudet nousevat huomattavasti palkkatasoa nopeammin, syntyy mittavia kannustinloukkuongelmia. Muutos on poikkeuksellinen, sillä hintojen nousua seuraava indeksi, jonka mukaan työttömyysetuuksia kasvatetaan ei ole noussut lähes kymmeneen vuoteen ansiotasoa nopeammin.

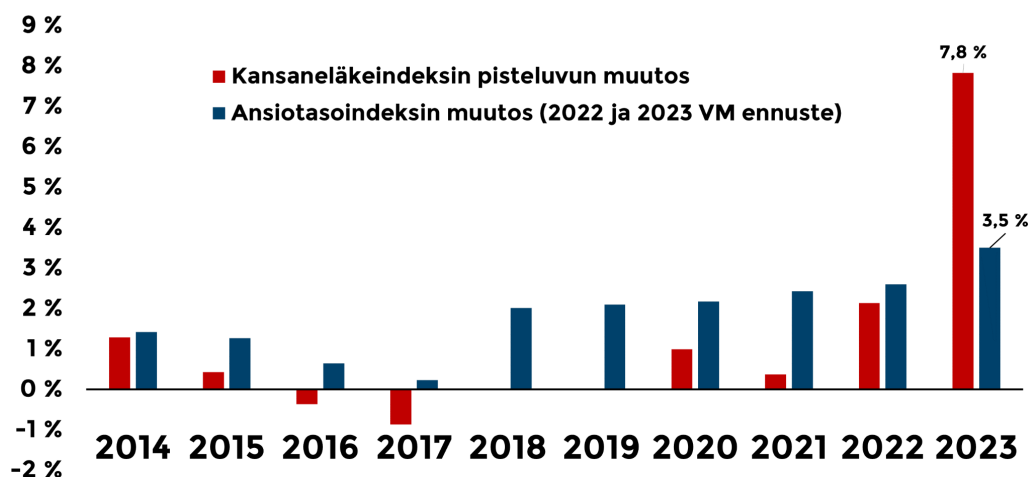
Tähän saakka on haluttu pitää kiinni siitä, että työn vastaanottaminen kannattaa aina. Välillisen verotuksen kiristäminen aiheuttaisi laskennallisesti indeksin kautta vaikutuksen etuusmenoihin. Kokoomus jäädyttäisi indeksin välillisen verotuksen kiristämisen indeksivaikutuksen osalta, joten tältä osin vaikutus jää neutraaliksi.

Kokoomuksen mielestä ei ole perusteita sille, että työttömyysturvaa korotetaan yli kaksinkertaisesti ansiotasoon nähden. Muutoksella sysätään tuhansia ihmisiä kannustinloukkujen piiriin. Siksi Kokoomus tekisi ansiotasoindeksistä perälaudan työttömyysturvan korotukselle, jotta työttömyysturvan kannustinloukut eivät kasvaisi.

Nopeasti kasvavat lämmitys- ja energiakustannukset on perusteltua huomioida asumistuessa hallituksen esityksen mukaisesti. Kokoomus myös kannattaa hallituksen esittämää sähkötukea ja sähkövähennystä, joilla voidaan ehkäistä etuuksien varassa olevien ajautumista taloudellisiin vaikeuksiin energian hintojen rajun nousun vuoksi.

Asumisen tukijärjestelmä sisältää kannustinloukkuja. Kokoomus myös käynnistäisi laajemman yleisen asumistuen uudistuksen, jossa puretaan kannustinloukkuja ja määritellään uudelleen, millaiseen asumiseen yhteiskunnan tukea tarvitaan. Lisäksi Kokoomus palauttaisi toimeentulotuen asumismenojen omavastuusuuden. Tarkemmin asumistuen uudistamisesta on kerrottu kohdassa 4.10.

KANSANELÄKEINDEKSIIN JA ANSIOTASO-INDEKSIIN PISTELUVUN VUOSIMUUTOS

Korotetaan ulosoton suojaosaa pysyvästi

Hallitus korottaa ulosoton suojaosaa määräaikaisesti takuueläkkeen tasolle vuodeksi 2023. Kokoomuksen mielestä muutos tulisi tehdä pysyväksi. Jokaisella tulee olla mahdollisuus uuteen alkuun. Kokoomus on aikaisemmin ehdottanut suojaosuuden korottamista 900 euroon, mutta hintojen muutos tulee ottaa päätöksessä huomioon. Korottamalla suojaosuutta noin 950 euroon parannetaan ulosotossa olevien kannustimia työn vastaanottamiseen. Suojaosan korotus olisi nopeavaikutteinen toimenpide, joka on toteutettavissa valtioneuvoston päätöksellä. TEM:n työllisyyspakettityöryhmä arvioi toimen kustannusneutraaliksi.

Kokoomus esittää:

- Laajennetaan ansiosidonnainen työttömyysturva myös kassaan kuulumattomille.
- Palautetaan ansiosidonnaisen omavastuupäivät seitsemään. Palautetaan ansiosidonnaisen työssäoloehto 12 kuukauteen.
- Korotetaan työttömyyspäivärahaa elinkustannusten nousun sijaan ansiotason kasvun verran. Vahvistaa julkista taloutta 45 miljoonalla eurolla.
- Puretaan asumisen tukijärjestelmän kannustinloukkuja (Tarkemmin kohdassa 4.10).
- Korotetaan ulosoton suojaosaa pysyvästi.

3.4 Pienennetään verokiilaa

Työllisyysvaikutus 12 800 – 15 800

Parannetaan kotitalousvähennystä

Kotitalousvähennys pienentää työn verokiilaa. Siksi Kokoomus esittää kotitalousvähennyksen nostamista 3 500 euroon pysyvästi ja pidemmällä aikavälillä Ruotsin tasolle 5 000 euroon. Koko kansan kotitalousvähennyksessä sadan euron omavastuuosuus poistetaan ja mahdollistetaan vähennyksen hyödyntäminen suoraan kuluttajahinnassa. Palveluntarjoaja hakisi puuttuvan summan verottajalta prosessilla, jossa vähennyskelpoisuuden kriteerit tarkistetaan.

Kokoomus esittää myös Sitran mallin mukaista yli 75-vuotiaille kohdentuvaa parempaa kotitalousvähennystä tukemaan arjen askareissa. Verovähennysoikeus nostetaan 70 prosenttiin ja 100 euron omavastuu poistetaan. Lisäksi palvelujen ostoon annettaisiin enintään 1 200 euroa vuodessa tukea niille, joiden verot eivät riitä vähennyksen tekemiseen. Kotitalousvähennys olisi pienituloisille suoran tuen ja verohuojennuksen yhdistelmä. Malli on Sitran arvion mukaan sisäisesti kustannusneutraali.

Työn verotuksen keventämisen työllisyysvaikutukset

Kokoomus keventäisi työn ja eläkkeiden verotusta miljardilla eurolla tasaisesti kaikilta tulotasoilta kuitenkin niin. Työn vastaanottamisen kannustimien parantamiseksi verotusta painotettaisiin kuitenkin pieni- ja keskituloisiin käyttämällä miljardista noin 200 miljoonaa työtulovähennyksen korottamiseen.

Suomessa on EU-maiden korkeimpiin kuuluvat veroasteet ja kireimpiin lukeutuva verotuksen progressio, jotka heikentävät ahkeruuden kannustimia. Tämä myös heikentää yritystemme mahdollisuuksia rekrytoida Suomeen parhaita kansainvälisiä osaajia eri aloilta.

Verokiilaan luetaan verojen lisäksi veroluonteiset maksut sekä verotuksen rakenteet, jotka heikentävät työn tekemisen kannusteita. Parturiyrittäjä joutuu leikkaamaan Suomessa neljän asiakkaansa hiukset ostaakseen itselleen yhden vastaavan hiustenleikkuun ansaitsemillaan lisätuloilla. Korkea verokiila ohjaa ihmisiä työskentelemään vähemmän ja tekemään sellaisia töitä kotona itse, jotka ilman verokiilaa ostettaisiin palveluna työllistäviltä yrityksiltä.

Eduskunnan sisäisen tietopalvelun staattisen laskentamallin mukaan miljardin euron veronkevennys madaltaa tuntuvasti verokiilaa ja mahdollistaa Suomessa toimiville yrityksille lähes 12 800 uuden ihmisen työllistämisen. Kotitalousvähennyksen ja veronkevennysten vaikutukset julkiseen talouteen on esitelty kappaleessa yksi.

Pitkäaikaistyöttömille työllistymisen verokannustin

Pitkäaikaistyöttömyys on sitkeä ongelma. Pitkä poissaolo työmarkkinoilta alentaa työllistymisen todennäköisyyttä. Siksi kaikki keinot tulee käyttää pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseen ja ehkäisemiseen. Ensisijaisesti pitkäaikaistyöttömille tulee tarjota kohdennettua, räätälöityä ja yksilökohtaista palvelua. Kokoomuksen mielestä pitkäaikaistyöttömien työllistymisen edistämiseen tulee kokeilla myös verokiilan pienentämistä. Kokoomus kokeilisi työllistyville pitkäaikaistyöttömälle kohdennettua korotettua työtulovähennystä, jonka avulla verokiilaa voitaisiin painaa hetkellisesti alemmas.

Kokoomus esittää:

- Lasketaan verokiilaa parantamalla kotitalousvähennystä pysyvästi.
- Parannetaan työn tarjoamisen ja vastaanottamisen kannustimia keventämällä työn verotusta.
- Nuorten ja työllistyvien pitkäaikaistyöttömien verokannustimen kokeilut yhdessä ikääntyneiden korotetun työtulovähennyksen kanssa.

3.5 Pidennetään työuria

Työllisyysvaikutus vähintään 18 800

Parannetaan kannustimia nuorten työllistymiseen

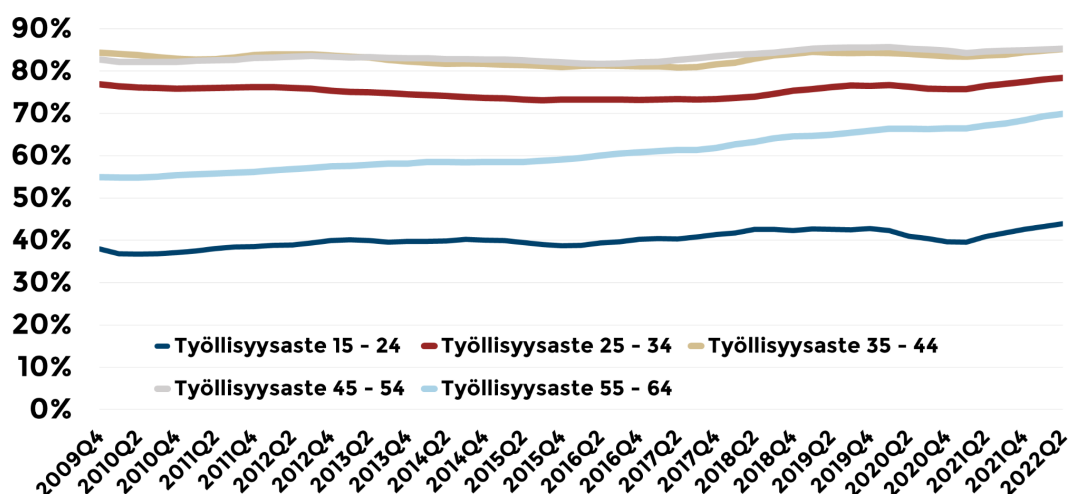
Taantumassa suurimpia häviäjiä ovat yleensä nuoret sukupolvet. Tutkimuksissa 1990-luvun lamasta on havaittu, että nuorten sijoittuminen työmarkkinoille viivästyi merkittävästi. Laman aikana työiän saavuttaneita muita heikompi työllisyys säilyi pitkään. Viivästynyt työuran alku heikentää koko elinkaaren aikaisia tuloja. Nuorten tulokehitys pysähtyi myös 2008 alkaneen finanssikriisin jälkeen (Mäki-Fränti & Kinnunen, 2016).

Talouden kehitys on erittäin epävarmaa ja on riski, että taantumassa jälleen nuoret kärsivät eniten. Nuorten nopeaan valmistumiseen ja työelämään siirtymiseen tulee kohdistaa monenlaista tukea. Työelämävalmiuksiin tulee kiinnittää huomiota koulutuksen aikana ja sosiaali- ja terveystaloudellista kehittämällä tulee vahvistaa nuorten toimintakykyä. Suomeen tulee luoda matalan kynnyksen mielenterveyden hoidon perustaso, eli toteuttaa terapiatakuu.

Palveluiden vahvistamisen lisäksi Kokoomus kokeilisi myös verokiilan pienentämistä yhtenä keinona nuorten työllisyyden vahvistamiseen.

TYÖLLISYYSASTE IKÄRYHMITÄIN

Liukuva keskiarvo. Tilastokeskus.

Luodaan kannustimia pidemmille työurille

Työelämässä pysymiseen vaikuttaa niin työssä jaksaminen, työelämän kulttuuri kuin kannustimet. Kaikenlainen syrjintä työelämässä on yksiselitteisesti väärin. Jokaisella on oltava kannustimet kykyjensä ja jaksamisensa mukaan olla osallisena työelämää niin pitkään, kun oma jaksaminen riittää.

Kokoomus kannustaa ikäihimisiä pysymään työelämässä verotuksen keinoin. Kokoomus kannattaa iäkkäiden korotettua työtulovähennystä, jos sen avulla voidaan lyhyellä tähtäimellä tukea osaavan työvoiman saatavuutta. Liian aikainen poistuminen työelämästä siirtää mittavan määrän osaamista ja hiljaista tietoa työvoiman ulkopuolelle. Kokoomus huomauttaa, että toimi on työllisyysvaikutuksistaan huolimatta julkista taloutta heikentävä.

Suomessakin tulisi selvittää niin sanottuun Singaporen malliin siirtymistä. Mallissa työntekijä voisi halutessaan esimerkiksi alimman eläkeiän saavuttamisen jälkeen neuvotella itselleen uuden määräaikaisen työsopimuksen kevyemmällä työkuormalla ja saisi eläkkeen palkkatulojen lisäksi. Näin jokainen voisi omien mahdollisuuksiensa mukaan olla mukana työelämässä mahdollisimman pitkään. Uudistuksen edellytys on, että se vahvistaisi julkista taloutta.

Lopetetaan eläkkeen kertyminen työttömyysturvasta

Kokoomus haluaa pidentää työuria lopettamalla eläkkeen kertymisen ansiosidonnaisesta työttömyysturvasta. Ansiosidonnaista saavalle kertyy nykyisin eläkettä työttömyysajalta, mutta huomattavasti pienempää työmarkkinatukea saavalle taas ei. Kun jatkossa työttömyysajalta ei enää kertyisi eläkettä, ei Työllisyysrahastosta tarvitse siirtää rahaa eläkejärjestelmään.

Eduskunnan sisäinen tietopalvelu arvioi uudistuksen vahvistavan julkista taloutta noin 400 miljoonalla eurolla. Muutos ei vaikuttaisi nykyisiin eläkkeisiin. Työn verotuksen keventäminen nostaa työllisyyttä ja vahvistaa tätä kautta myös suomalaisten tulevia eläkkeitä ja eläkejärjestelmän rahoitusta. Valtiovarainministeriö ehdotti työttömyysturvan eläkekertymän lopettamista 14.8.2020 julkaistussa virkatyönä valmistelemassaan työllisyyspaketissa ja arvioi, että toimenpiteen työllisyysvaikutus on noin 15 000 työllistä.

Kokoomus esittää:

- Kokeillaan nuorten verokannustinta nuorisotyöttömyyden vähentämiseksi.
- Selvitetään Singaporen työssä jaksamisen mallia.
- Poistetaan ansiosidonnaisen eläkekertymä työttömyyden ajalta.

4. Kestävän kasvun Suomi

”Talouspolitiikassa on tavoiteltava kestävää ja laaja-alaista kasvua, ottaen samalla huomioon inhimilliset ja ympäristön kestävyysasettamien reunaehdot.”

– Kokoomuksen periaateohjelma

Kokoomus uskoo kasvun kaavaan, jossa näkökulma siirretään julkisen kulutuksen lisäämisestä talouden kasvuun. Katse kohdistetaan kasvun edellytyksiin: niihin tekijöihin, jotka tekevät Suomesta houkuttelevan maan investoida ja yrittää. Siihen, että työn tekeminen ja yrittäminen ovat tässä maassa aina kannattavia. Siihen, että meillä on ja että meille muuttaa osaavaa työvoimaa. Siihen, että me uskomme itseemme ja uskallamme näyttää sen myös ulospäin.

Kokoomus haluaa, että Suomi kasvaa kestävästi. Se on meidän etumme nyt ja jatkossa. Ilman elinkelpoista maapalloa ei paljon muullakaan ole väliä. Siksi haluamme turvata luonnon monimuotoisuuden ja puhtaan ympäristön. Ja ilman kestävä kasvua- ja talouspolitiikkaa emme pysty tekemään panostuksia ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä yhteiskunnan tarpeisiin. Siksi kestävyys eri ulottuvuuksien tasapaino on kestävä kasvun politiikkamme teon ytimessä.

Ympäristöpolitiikassa tarvitsemme toivoa ja ratkaisukeskeisyyttä repivien ääripäiden sijaan. Suomi ansaitsee hallituksen, joka kykenee luomaan tien, jolla Suomen luonnon tilaa parannetaan vaikuttavin keinoin kustannustehokkaasti, yhteistyössä maanomistajien kanssa, luottamukseen perustuen, ei vastakkainasettelulla.

Kokoomuksen mielestä kestävä kehityksen budjetointi pitää valjastaa ohjaamaan rakennemuutosta. Kestävä kehityksen budjetointikäytäntöjä tulee vahvistaa ja laajentaa. Kestävä kehityksen budjetointikäytäntöjä on valjastettava tukemaan paitsi hiilineutraaliustavoitetta edistävää rakennemuutosta ja sen myönteisiä talousvaikutuksia myös muita kestävä kehityksen tavoitteita.

Tulevaisuudessa luonnon monimuotoisuuttakin voidaan turvata systemaattisemmin budjettien kautta, kunhan tietopohja vahvistuu. Lisäksi haluamme olla tukemassa ja vauhdittamassa elinkeinoelämää aloittamaa työtä tunnistaa liiketoimintansa vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen. Tarvitsemme parempaa tietopohjaa vaikutuksista luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen Suomessa ja rajojemme ulkopuolella, jotta voimme hakea ratkaisuja suunnan kääntämiseksi.

Ilmastomuutos on ennen kaikkea globaali haaste, joka ratkaistaan järjestelmätasolla ja teknologian edistämällä. Onneksi päästöjä voi vähentää hankaloittamatta ihmisten elämää ja rajoittamatta talouskasvua tai kilpailukykyä. Päin vastoin, yrityksemme hakevat yhä useammin uutta kasvua liiketoiminnalla, jolla torjutaan ilmastomuutosta meillä ja globaalisti.

Ilmastomuutos ja luonnon kantokyvyn heikkeneminen ovat ihmiskunnan suurimmat haasteet tällä vuosisadalla. Kokoomus kannattaa EU:n roolin vahvistamista globaalina ilmastojohtajana. Olemme sitoutuneita EU:n 55 prosentin päästövähennystavoitteeseen ja edistämme järkevimpiä ratkaisuja osana EU:n ilmastopakettia. Suomen tulee kasvaa kestävästi ja edistää sellaista Eurooppaa, joka on taloudellisesti ja ekologisesti kestävä.

Myös hallitus ilmoittaa sitoutuneensa TKI-panosten neljän prosentin tavoitteeseen. Julkisen talouden kestävyystiekartan mukaan hallituksen keskeinen tavoite julkisen talouden velkasuhteen kasvun vakauttamiseksi on nimenomaan talouskasvun vauhdittaminen TKI-intensiteettiä nostamalla. Talousarvioesityksen mukaan TKI-rahoitus on kuitenkin vähenemässä 110 miljoonalla eurolla.

Kokoomus haluaa toteuttaa pysyvän TKI-verokannustimen. Verokannustimen käyttöönotosta on parlamentaarisen työryhmän suositus, ja hallitus oli sopinut sen käyttöönotosta kehysriihessään keväällä 2022. Hallitus ei kuitenkaan antanut lakiesitystä TKI-verokannustimen käyttöönotosta. Kokoomus ehdottaa pysyvää ja laajaa tutkimus- ja tuotekehitystoimintaan kohdistuvaa lisävähennystä otettavaksi käyttöön elinkeinotoiminnan verotuksessa.

Kokoomus esittää:

- Vahvistetaan pysyvästi Business Finlandin tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoitusta 40 miljoonalla eurolla.
- Vahvistetaan yliopistollisten sairaaloiden VTR-tutkimusrahoitusta 3,8 miljoonalla eurolla.
- Otetaan yritysverotuksessa pysyvästi käyttöön yritysten laaja TKI-lisävähennysoikeus. Vähentää verotuloja 38 miljoonalla eurolla.

4.2 Sujuvoitetaan investointien viranomaiskäsitelyä

Suomen vastaiselle menestykselle on ensiarvoisen tärkeää varmistaa, että ne tahot, jotka haluavat investoida Suomeen pystyvät niin tekemään. Tällä hetkellä Suomen vakavimmat investointien esteet ovat lupakäsittelyn hitaus ja vaikea ennakoitavuus.

Kokoomuksen mielestä viranomaiskäsitelyn ja luvituksen järjestelmien on oltava sellaisia, että asiat etenevät nopeasti. On kestävämpiä, jos yksittäinen hanke on vuosien ajan lupakäsittelyn limbassa, jossa jokainen hankkeen vaihe käsitellään viranomaisessa valituskierroksineen erikseen.

Teollisuus- ja energiainvestointeja voidaan vauhdittaa esimerkiksi antamalla lupaviranomaisille keinoja, joilla ympäristölupiin liittyviä epävarmuuksia hallitaan paremmin ja mahdollistetaan kokonaistehokkuuden paremmin huomioon ottavat joustot lupaharkintaan.

Kokoomus esittää:

- Muutetaan lainsäädäntöä ympäristölupiin liittyvien epävarmuuksien hallinnoimiseksi esimerkiksi parantaen dialogia viranomaisten ja investointia suunnittelevan yhtiön välillä.
- Keskitetään ympäristölupien myöntäminen yhdelle kansalliselle lupaviranomaiselle.
- Muutoksenhakua nopeuttaa 10 miljoonan euron lisäys muutoksenhakua hoitaville tuomioistuimille. Samalla vahvistetaan viranomaisten välisellä dialogilla viranomaisten toistensa päätöksistä tekemiä valituksia.
- Nopeutetaan kansallisesti tärkeitä hankkeita antamalla korkeimmalle hallinto-oikeudelle oikeus antaa ennakkopäätöksiä hallinto-oikeuden ohi.

4.3 Käännetään liikenteen päästöt laskuun poistamalla autovero

Autoilu on suurelle osalle suomalaisista arjen sanelema välttämättömyys. Autolla käydään töissä, harrastuksissa, kaupoilla ja sukulaisia tapaamassa. LVM:n ennusteen (2021) mukaan autoilun liikennesuoritteen merkittävä väheneminen tulevina vuosikymmeninä ei ole vakavasti otettava skenaario Suomessa – edes kunnianhimoisten päästötavoitteiden kanssa. Henkilöt ja tonnit liikkuvat kumipyörillä jatkossakin.

Kokoomus katsoo, ettei kumipyöräliikenne itsessään ole ongelma – se on osa sujuvaa liikennettä. Ongelma on liikenteen aiheuttamat päästöt. Maantieliikenteen päästöjen vähentäminen on tärkeää ja erittäin keskeinen osa Suomen ja EU:n ilmastopolitiikkaa. Kokoomuksen tavoitteena on, että sähköä tai biopolttoainetta käyttävä ajoneuvo olisi suomalaiselle aina fossiilista polttoainetta käyttävää autoa kilpailukykyisempi vaihtoehto jo tämän vuosikymmenen kuluessa.

Kokoomuksen mielestä keskeisin keino päästövähennyksiin pyrkimisessä on kannustaa suomalaisia päivittämään ajoneuvonsa uudempaan ja vähäpäästöisempään malliin, ei autoilijoiden maksutaakan lisääminen veronkorotuksin tai ruuhkamaksuin. Suomen autokanta on eurooppalaisittain tarkasteltuna verrattain iäkäs. Sen uusiutumisen nopeuttamiseksi kokoomus haluaa asteittain alentaa autoveroa.

Kokoomus kompensoisi autoveron poiston osittain ajoneuvoveron perusveroa uusille alemmalla verolla hankituille autoille päästöpainotetusti sekä myönteisellä vaikutuksella kokonaisverokertymään. Ajoneuvoveron perusveron progressiota kiristetään siten, että se suosii vähäpäästöisiä autoja.

Uudet autot ovat sekä turvallisempia että vähäpäästöisempiä kuin vanhat. Nykyinen korkea autovero kannustaa suomalaisia hankkimaan vanhoja suuripäästöisiä tuontiautoja. Autoveron poistamisen seurauksena kasvaneen kotimaisen autokaupan arvonlisäverotuotto jäisi Suomeen.

Kokoomus esittää:

- Poistetaan autovero portaittain ja kompensoidaan vaikutuksia tuloarvioon korottamalla ajoneuvoveron perusveroa. Esitys keventää autoilijoiden verotaakkaa staattisesti laskettuna 60,25 miljoonalla eurolla.

4.4 Laitetaan koko Suomi kuntoon infrainvestoinneilla

Suurten kasvukeskusten asuntotuotantoa on edistettävä asumisen kustannuspaineiden helpottamiseksi. Kohtuulliseen hintatasoon on vain yksi kestävä lääke: kysyntää vastaava asuntojen tarjonta. Kasvavilla kaupunkiseuduilla riittävä asuntotuotanto edellyttää myös valtion toimenpiteitä, erityisesti liikenneinfran osalta.

Kokoomus vauhdittaisi asuntotuotantoa Valtion asuntorahaston varoilla. Eduskunnan tarkastusvaliokunnan tilaama asiantuntijaselvitys asuntopolitiikasta suosittelee Valtion asuntorahaston likvidien varojen ohjaamista kaupunkirakennetta kehittävien ja asumista edistävien liikennehankkeiden rahoitukseen. Asuntorahaston varoja käyttämällä voitaisiin purkaa asuntorakentamisen pullonkauloja.

Käytettävissä olevaa varallisuutta on arviolta noin 2 miljardia euroa, josta käyttäisimme miljardin vauhdittamaan asuntotuotantoa edistäviä liikennehankkeita. Tämä ei vaarantaisi rahaston myöntämiä avustuksia tai muuta toimintaa.

Kokoomus haluaa edistää asumista ja liikennettä tukevien paikallisten hankkeiden toteuttamista Koko Suomi kuntoon -paketilla, johon varataan rahoitusta 500 miljoonaa euroa Valtion asuntorahaston likvideistä omaisuuseristä. Idea on, että valtio osallistuisi sellaisten kaupunkien ja kuntien hankkeiden rahoitukseen, jotka tukisivat kestävästä liikkumisesta ja uutta asuntorakentamista.

Osa rahoituksesta suunnataan jaettavaksi kaupunkiseutujen ja valtion välisissä MAL-neuvotteluissa. Kokoomuksen tavoitteena on lisärahoituksella turvata, että kaupungit ja koko Suomi menestyvät, luovat hyvinvointia ja kasvavat ympäristön kannalta kestävästi.

Kokoomus esittää:

- Ohjataan Valtion asuntorahaston likvidejä varoja kaupunkirakennetta kehittävien ja uutta asuntorakentamista edistävien liikennehankkeiden rahoitukseen 500 miljoonan euron Koko Suomi kuntoon -paketilla.
- Edistetään uutta asuntotuotantoa ja kestävästä liikkumisesta tukevia hankkeita. Rahoitetaan valtion asuntorahaston varoilla avustuksia liikenne- ja viestintäverkkoihin.
- Rahoitetaan osana Koko Suomi kuntoon -pakettia mm. Espoon kaupunkirata, Helsinki–Riihimäki kapasiteetin lisääminen (2. vaihe), Turun ratapihan kehittäminen ja Kupittaa–Turku kaksoisraiteen rakentaminen ja Pääradan suunnittelun edistäminen välillä Tampere–Oulu.

4.5 Pääomitetaan nopeiden raideyhteyksien hankeyhtiöitä

Miljardiluokan hyötyjä ei synny ilman miljardiluokan investointeja. Koko Suomessa on tarve nopeuttaa ja parantaa keskeisiä yhteyksiä. Kokoomus pääomittaisi raidehankkeiden suunnittelua ja toteutusta varten perustettuja hankeyhtiöitä valtion omaisuudella. Valtion omaisuutta siirrettäisiin hankeyhtiöihin tukemaan hankkeiden etenemistä.

Hankeyhtiöt saisivat kaksi miljardia omaa pääomaa, jonka turvin hankkeet saataisiin vauhdilla käyntiin. Hankeyhtiömallissa valtion ja muiden julkisten toimijoiden omistama yhtiö hoitaisi rahoituksen hankkimisen, neuvottelut kuntien kanssa, hankkeiden suunnittelun sekä ratojen toteutuksen ja ylläpidon.

Kokoomus esittää:

- Pääomitetaan raidehankkeiden suunnittelua ja toteutusta varten perustettuja hankeyhtiöitä kahdella miljardilla eurolla.

4.6 Otetaan käyttöön ammattidiesel

Logistiikka- ja datayhteydet ovat Suomen talouden verenkierto. Talous kukoistaa kun tieto, palvelut, ihmiset ja tavara liikkuvat. Kun liike lakkaa, syntyy myös tulppa kasvulle. Vuotta 2022 on leimannut laaja-alainen energian hintojen kohoaminen maailmanlaajuisesti johtuen erityisesti Venäjän laittomasta hyökkäyksestä Ukrainaan.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä julkisti helmikuussa 2022 keinovalikoimansa arjen kustannusten kasvun hillitsemiseksi reaktiona kohonneisiin energian hintoihin. Yhtenä keinoista kokoomus esittää ammattiliikenteelle kevyemmin verotettua dieselpolttoainetta, eli ns. ammattidieseliä. Ammattidieselin käyttöönotto toisi helpotusta kuljetusalan yrittäjille ahdingossa ja keventäisi elinkeinoelämän logistiikkakustannusten nousupaineita. Tämä helpottaa myös paineita siirtää kohonneita kustannuksia kuluttajahintoihin.

Järjestelmä toisi ammattikäytössä olevan dieselin verotuen piiriin, jota logistiikkayritykset hakisivat valtiolta.

Kokoomus esittää:

- Tuetaan ammattiliikennettä ottamalla käyttöön 57 miljoonan euron ammattidieselveurojärjestelmä.

4.7 Helpotusta suomalaisten sähkölaskuihin

Kokoomuksen eduskuntaryhmä haluaa uudistaa sähkömarkkinoita, jotta suomalaisille kotitalouksille ja yrityksille riittää kohtuuhintaista sähköä myös paukkupakkasilla. Kokoomus on esittänyt kattavat toimenpiteet niin akuutin kriisin ja lähiaikojen kuin pidemmän aikavälin varalle. Lähiaikoina meidän on varmistettava, että jokaiselle riittää lämpöä ja sähköä. Pidemmällä aikavälillä siirtyminen ilmaston kannalta kestäviin tuotantomuotoihin on välttämätöntä.

Kohtuuhintainen ja toimitusvarma sähkö on toimivan yhteiskunnan perusedellytys. Sähkö ei ole eikä siitä saa tulla ylellisyystuote. Sähkö on välttämättömyyshyödyke, jota tarvitaan pitämään valot päällä, kodit lämpimänä ja yritysten rattaat pyörimässä. Sähkön merkitys talouskasvun moottorina ja hyvinvoinnin edellytyksenä tulee vain kasvamaan.

Euroopan ja Suomen sähkömarkkinat ovat ajautuneet syvään kriisiin. Se johtuu Putinin hyökkäyssodasta Ukrainaan, Euroopan maiden energiapolitiikan lyhytnäköisistä Venäjä-riippuvuuksista sekä toimitus- ja huoltovarmuuden puutteista. Kokoomus haluaa korjata rikkoutuneen sähkömarkkinan.

Tulevien energiakriisitalvien aikana sähkön hinta tulee olemaan korkea ja sähkön hinta määrittymään fossiilisten polttoon perustuvien tuotantomuotojen perusteella. Kokoomuksen mielestä Suomeen tarvitaankin muuttuvilta kustannuksiltaan kalleimmille tuotantomuodoille tehotuki, jolla lasketaan näillä tuotetun sähkön yksikköhintaa ja toisaalta varmistetaan näiden tuotantomuotojen pysyvän markkinoiden käytössä tulevien vuosien aikana.

Kokoomus esittää:

- Asetetaan sähkölle EU-laajuinen kattohinta.
- Irrotetaan sähkön ja kaasun hinta EU-laajuisesti toisistaan.
- Pidetään kaikki olemassa oleva kotimainen sähköntuotanto käytössä 18 miljoonan euron suuruisella määräaikaisella tehotuella.
- Mahdollistetaan kätevät ja kannattavat kulutusjoustot.
- Kevennetään sähköyhtiöiden vakuusvaatimuksia.
- Edistetään energiaremontteja ja pientuotantoa.

4.8 Tehdään Suomesta puhtaan ja edullisen energian suurvalta

Määrätietoisin toimenpitein Suomi voi saada kilpailuedukseen puhtaan sähkön riittävyyden. Meidän on mahdollistettava puhtaat energiainvestoinnit ja tasattava sähkön hintapiikkejä. Kokoomuksen mielestä kallein sähköntuotantomuoto ei enää jatkossa saa yksin määrittää kaiken sähkön hintaa. Suomen tulee myös pysyä pienydinvoimaloiden kehityksen ja kaupallisen käytön etulinjassa.

Kokoomus vaatii etenkin energiainvestointien kaavoitus-, lupa- ja valitusprosessien sujuvoittamista. Prosesseja on välttämätöntä yksinkertaistaa ja nopeuttaa, jotta uutta energiantuotantoa saadaan ripeästi markkinoille. Luvituslainsäädäntömme vaatii uudistamista ja sujuvoittamista myös muiden investointien osalta. Nykyinen hallitus on kuitenkin päinvastoin lisännyt lupabyrokratiaa ja valitusmahdollisuuksia.

Kokoomus haluaa saada vihreän siirtymän investointeja nopeammin eteenpäin. Ratkaisu ei ole hallituksen esittämä malli, jossa lisätään määrärahoja käsittelijöiden lisärekrytointeihin, mutta samaan aikaan lisätään uutta byrokratiaa erillisellä etusijaisuusarviointimenettelyllä. Uhkana on, että kiihdytyskaistalle pääsy jopa hidastaa investointia. Tätä lisätyötä vaativaa arviointimenettelyä ei ole tarpeellista tehdä. Listaus vihreän siirtymän mukaisista hankkeista tulee riittää etusijaisuusmenettelyyn pääsemiseksi.

Meillä ei riitä osaavaa työvoimaa eri puolilla kasvaviin henkilöstöresurssitarpeisiin, jota hallitus lainsäädäntöhankkeillaan on luonut. Voimme säästää aikaa ja rahaa sekä viranomaisilta että yrityksiltä. Suunta on käännettävä luvituksen aitoon sujuvoittamiseen nykyistä paremmalla sääntelyllä ja yksinkertaisimmilla lupaprosesseilla.

Energiakriisi on osoittanut, että uuden tuotannon rakentaminen Suomeen on kriittistä maamme huoltovarmuudelle ja turvallisuudelle. Nykyisin kaavoitus- ja lupajärjestelmä ei kuitenkaan ota riittävästi huomioon. Energiainvestointien kaavoitukseen sekä rakennus-, ympäristö- ja vesilupiin liittyvät prosessit ja käytännöt on saatava nykyistä sujuvammiksi.

Kokoomus esittää:

- Päivitetään sähkön hinnoittelumalli reilummaksi.
- Edistetään ydinvoiman lisärakentamista.
- Luodaan uutta kotimaista, puhdasta ja toimitusvarmaa sähköntuotantoa kapasiteettituella.
- Nopeutetaan luvitusta ja toteutetaan lupatakuu kriittisille investoinneille.
- Lisätään sähkönsiirtokykä ja energian varastointia.
- Tehostetaan energiamarkkinoiden valvontaa ja kohtuullistetaan siirtohintoja.

4.9 Turvataan puhtaat vesistöt ja luonnon monimuotoisuus

Monimuotoinen luonto on edellytys paitsi eliöiden myös ihmisten elämälle. Ilmaston, puhtaiden vesistöjen ja monimuotoisen luonnon vaaliminen vaatii kaikkien yhteiskunnan sektoreiden osallistumista.

Suomen luontoon kuuluvien lajien ja luontotyyppien suojelu on vastuullamme. Emme voi syödä luontopääomaamme, vaan meidän tulisi jättää ympäristö paremmassa kunnossa seuraaville sukupolville. Suomen alkuperäislajistoa onnistumme suojelemaan ei vain alueita suojelmalla vaan myös aktiivisella luonnonhoidolla ja torjumalla haitallisten vieraslajien leviämistä.

Lajien häviämistä ehkäisemme ylläpitämällä ja kehittämällä niille tärkeitä elinympäristöjä myös taajama- ja kaupunkialueilla. Jotta Suomen ainoa kotoperäinen nisäkäs, saimaannorppa, onnistutaan säilyttämään, tulisi verkkokalastuksen rajoituksia laajentaa sen pesimäalueilla.

Saaristomeren valuma-alue on Suomen viimeinen hotspot-alue Itämeren suojelukomissio Helcomin listalla. Eräiden Puolan ja Tanskan alueiden ohella Lounais-Suomi on koko Itämeren suurimpia fosforin ja typen valuman lähteitä. Suomenlahdella maatalouden hallitsemien hajakuormituksen osuus ei-luonnollisista lähteistä on kolme neljäsosaa fosforipäästöissä ja kaksi kolmasosaa typpipäästöissä. Saaristomerta vaivaavat ravinnevirrat eivät ole vähentyneet lainkaan ja nämä ravinteet tulevat valtaosin Suomesta. Vesistöjen luontotyyppien ja lajien tilan paranemisen kannalta on välttämätöntä saada rehevöitymiselle stoppi.

Maatalouden ravinnevirtoihin liittyviä tukia ja sääntöjä hallitsee EU:n yhteinen maataloustukijärjestelmä CAP. Suomen maatalouspolitiikan monet kysymykset on linjattu Suomen CAP-suunnitelmassa. Suunnitelman toimeenpanoa tulee seurata ja tarvittaessa sitä voidaan myös päivittää. Meidän tulee hakea entistä voimakkaammin ratkaisuja, joilla voidaan parantaa niin ympäristön tilaa kuin tuottajien asemaa ja maatalouden kannattavuutta.

Vesiensuojelun keinoja pitää edistää tehokkaasti ja alueelliset erityispiirteet huomioiden. CAPin kautta voidaan nyt vaikuttaa joihinkin ratkaiseviin toimiin. Ravinnekierron kannalta tehokasta olisi saada käsittelyn piiriin sika- ja siipikarjatilojen lanta. Pelloilla keskeistä on sitoa sinne jo kertyneet ravinteet pitkäaikaisesti maahan. Kiertotalouden edistämisen toimenpidevalikoimaa pitäisi laajentaa siten, että lannanlevityksen tukemisen rinnalla tulisi edistää voimakkaammin maanparannuskuitujen käyttöä. Toimiin tarvitaan myös vahvempaa alueellista kohdentamista.

Kokoomuksen mielestä luonnonsuojelussa ja ennallistamistoimissa on edettävä jatkossakin vapaaehtoisuuden kautta mukaan lukien ekologisen kompensaation menetelmien vakiinnuttaminen ja uudet kannustinjärjestelmät maanomistajille. Nykyisten kansallisten ja vapaaehtoisuuteen perustuvien luonnonhoitohankkeiden määrärahat ovat kustannustehokas tapa edistää luonnonsuojelua..

Kokoomus esittää:

- Kasvatetaan Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman (METSO) sekä Helmi-elinympäristöohjelman rahoitusta 20 miljoonan eurolla. Huomioidaan meriluonnon vapaaehtoisen suojelu- ja luonnonhoitomallin pilotointi.

4.10 Uudistetaan asuntomarkkinoita

Suomi tarvitsee toimivampia asuntomarkkinoita. Toimivat asuntomarkkinat pitävät osaltaan talouden rattaat pyörimässä. Kokoomuksen mielestä asuntomarkkinat kaipaavat lisää kilpailua ja tarjontaa varsinkin kasvukeskuksiin, joissa kysyntä uusille asunnoille on kaikkein suurin. Vastaavasti asuntomarkkinoiden tarpeetonta sääntelyä ja byrokratiaa olisi perusteltua vähentää.

Asumista tuetaan Suomessa useilla tukimuodoilla. Suoraa tukea on muun muassa yleinen asumistuki, epäsuoraa taas erilaiset tonttisubventiot sekä kuntien ja ARA:n tukema asuntotuotanto. Tukijärjestelmä kaipaisi laajamittaista läpivalaisua ja eri tukimekanismien vaikuttavuuden kriittistä arviointia. Kasvattaako yhteiskunnan tuki tehokkaasti asumisen laatua? Tai vähentääkö se asumisen hintaa?

Suomessa on arvioitava uudelleen, millaiseen asumiseen yhteiskunnan tukia tarvitaan. Kymmenessä vuodessa yleisen asumistuen saajien lukumäärä on kasvanut 150 000 ruokakunnasta yli 230 000:n, vaikka opiskelijoita ei huomioitaisi. Samassa ajassa suorat asumisen tukimenot ovat kasvaneet kaksinkertaisiksi. Voiko asumisen laadun sanoa kasvaneen vastaavasti?

Suora asumistuki on kuitenkin reilumpi tapa tukea yhdenvertaisesti kaikkien pienituloisten asumista kuin yhteiskunnan tukemien kohtuuhintaisten asuntojen tarjoaminen vain harvoille onnekkaille. Monista hyvistä ominaisuuksistaan huolimatta yleinen asumistukien kokonaisuus muodostaa kannustinloukkuja ottaa vastaan kokopäiväistä työtä, nostaa yleistä vuokratasoa markkinoista riippuen ja kohdistaa osin yhteiskunnan tukea sellaiseen asumiseen, johon yhteiskunnan tukea on vaikea perustella.

Suoria asumisen tukia maksetaan hallituksen talousarvioesityksen mukaan ensi vuonna yli 2,2 miljardia euroa. Yleisen asumistuen menot ovat kaksinkertaistuneet vain hieman yli kymmenessä vuodessa. Tukimenojen kasvu on nykyisellään kestäättömissä uomissa - järjestelmä vaatii remonttia.

Opiskelijoiden siirto yleiseen asumistukeen vaikuttaa jälkikäteen tarkasteltuna vaikealta perustella. Opiskelijoiden saamat asumisen tuet ovat kasvaneet vuodesta 2016 noin 260 miljoonalla eurolla vuoteen 2020 mennessä.

On vaikea perustella, miksi neljännesmiljardin tuki opiskelijoiden asumiseen olisi muita keinoja parempaa yhteiskunnan tukea laadukkaaseen koulutukseen. Yksioissa asuminen on yleistynyt voimakkaasti samalla, kun soluasuntojen asumispaikkoja on vapaana ympäri Suomen. Tukimenojen kasvu on kohdistunut yksioissa asuville, kun opiskelijapariskunnille tai yhteisöllisissä asumismuodoissa asuvilla se on jopa pienentynyt. Tilastokeskuksen mukaan opiskelijoiden työssäkäynti ei ole vähentynyt vuoden 2015 jälkeen – ammattikorkeakouluopiskelijoiden työskentely on jopa hieman yleistynyt. Opiskelijan kannalta tukijärjestelmä ei ole ennustettava, kun opintotukeen ja asumislisään sovelletaan eri tulorajoja.

Yleinen asumistuki muodostaa kannustinloukkuja ottaa vastaan kokopäiväistä työtä. Asumistuen taso seuraa elinkustannusindeksiä seuraavaa kansaneläkeindeksiä. Tulevalle vuodelle elinkustannusindeksi on nousemassa 7,8 % verrattuna vuoteen 2023. Vuokratason ei kuitenkaan odoteta nousevan vastaavasti. Vuokraindeksi on nousemassa ainoastaan 0,3 %. Asumistuki on siis kasvamassa huomattavasti nopeammin kuin asumisen hinta. Kokoomuksen mielestä vuokraindeksin tulee asettaa asumistuen korotukselle perälauta, jota nopeammin asumistukea ei koroteta.

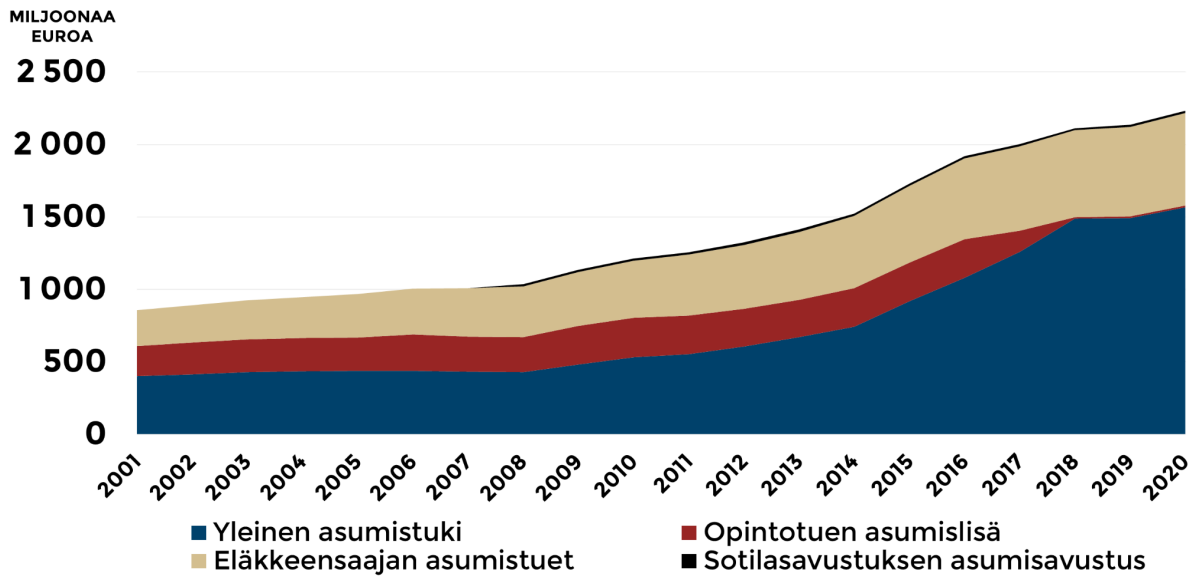
Kokoomus esittää toimeentulotuen maltillisen omavastuuosuuden palauttamista. Omavastuu kannustaa asumaan edullisemmin ja purkaa kannustinloukkuja. Yleisessä asumistuessa on jo omavastuu, mutta monella toimeentulotuki korvaa asumistuen jälkeiset asumismenot kokonaan. Tämä heikentää työnteon kannusteita, koska toisin kuin asumistuessa, pienikin lisätyö leikkaa nopeasti toimeentulotukea. Pieni omavastuu kannustaa etsimään edullisempaa asuntoa, ja toisaalta poistaa vuokranantajalta kannustimen siirtää toimeentulotuen tason täysimääräisenä vuokraan. Kokoomus haluaa turvata vähimmäisetuuksien kohtuullisen tason ja kompensoisi staattisesti omavastuuosuuden vaikutuksen staattisesti osittain toimeentulotuen tasokorotuksella.

Nopeasti kasvavat lämmitys- ja energiakustannukset on perusteltua huomioida asumistuessa hallituksen esityksen mukaisesti. Kokoomus myös kannattaa hallituksen esittämää sähkötukea ja sähkövähennystä, joilla voidaan ehkäistä etuuksien varassa olevien ajautumista taloudellisiin vaikeuksiin energian hintojen rajun nousun vuoksi. Kokoomus myös käynnistäisi laajemman yleisen asumistuen uudistuksen, jossa puretaan kannustinloukkuja ja määritellään uudelleen, millaiseen asumiseen yhteiskunnan tukea tarvitaan.

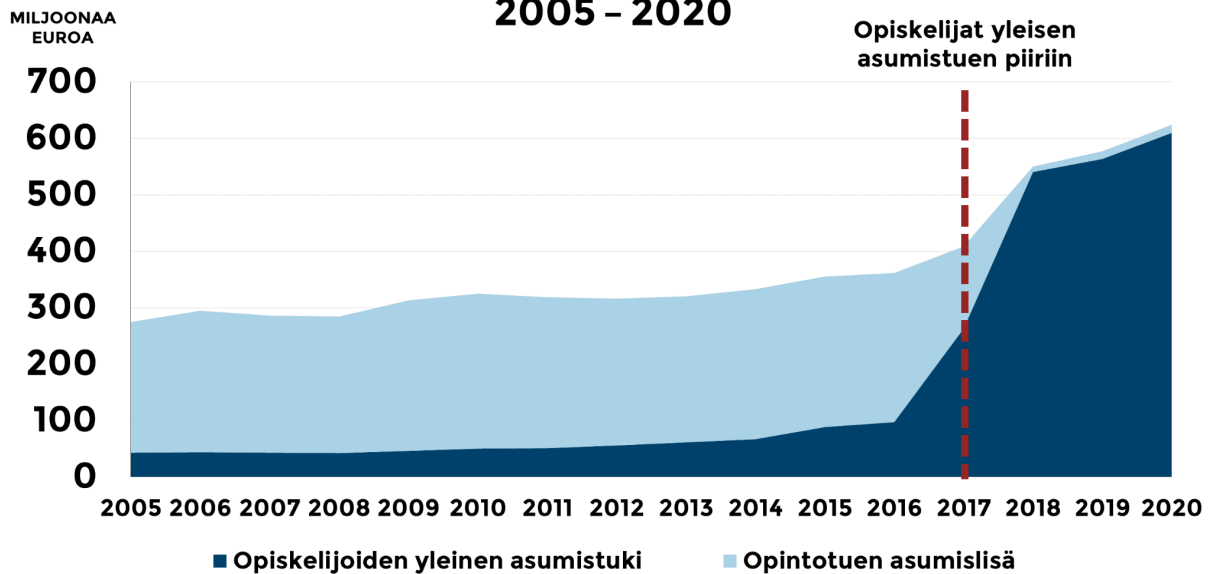
Kokoomus esittää:

- Arvioidaan uudelleen, millaiseen asumiseen ja tilanteeseen yhteiskunnan tukea tarvitaan. Toteutetaan yleisen asumistuen kokonaisuudistus, jonka vaikutus etuusmenoihin vahvistaa julkista taloutta 350 miljoonalla eurolla.
- Luodaan vuokraindeksistä rajoite asumismenojen indeksikorotukselle.
- Selvitetään hyväksytyjen enimmäisasumismenojen määrittäminen työssäkäyntialueiden mukaan. Arvioidaan enimmäisvuokratason asettaminen yhdeksi asumistuen kriteeriksi. Nykyiset kaupunkikohtaiset yleisen asumistuen hyväksyttävät enimmäisasumismenot eivät vastaa todellisuutta parhaalla tavalla, eivätkä kohdista tukea aidosti tarvitseville.
- Arvioidaan, onko tarkoituksenmukaista tukea omistusasumisen rahoitusvastikkeita. Arvioidaan myös, millaisen henkilökohtaisen varallisuuden tulee estää asumistuen saaminen. Nykyisin lottovoittajakin voi saada yleistä asumistukea.
- Tarkistetaan yleisen asumistuen perusomavastuun kaavaa. Arvioidaan vastaako se työtä hakevan kotitalouden tarpeita. Puretaan asumistuen epätoivottuja kannustinvaikutuksia.
- Harkitaan opiskelijoiden rajaamista yleisen asumistuen piiristä takaisin opintotuen asumisliian piiriin. Asumistukien kasvattaminen ja opiskelijoiden yksin asuminen tukeminen ei ole tehokkain tapa nostaa osaamistasoa.
- Pehmennetään asumistukimuutosten vaikutuksia kohdentamalla yhteiskunnan tukemat kohtuuhintaiset vuokra-asunnot paremmin erityisryhmille ja kaikkein pienituloisimmille. Yhteiskunnan tuen on kohdistuttava nykyistä paremmin sitä eniten tarvitseville. Tämä hillitsisi myös asumistukimenojen nopeaa kasvua.
- Vahvistetaan kasvavien kaupunkiseutujen kannustimia ja mahdollisuuksia lisätä tontti- ja asuntotarjontaa. Asumisen hintakehitystä ei voi hillitä kestävästi lisäämättä uusien asuntojen määrää siellä, missä kysyntä on suurinta.
- Kasvatetaan valtion osallistumista kasvukeskusten asuntotuotannon edellytyksiä parantavien liikennehankkeiden rahoitukseen.
- Lasketaan asuntotuotannon korkotukilainojen hyväksymisvaltuus vuoden 2019 tasolle.

ASUMISTUKIMENOJEN KEHITYS 2001 – 2020

OPISKELIJOIDEN ASUMISTUKIMENOJEN KEHITYS 2005 – 2020

5. Sivistyksen Suomi

“Vapaassa yhteiskunnassa jokaisella on oltava mahdollisuus vaikuttaa oman elämänsä suuntaan ja oppia koko elämänsä ajan. Poliittisen järjestelmän on poistettava esteitä ihmisten omakohtaiselta toimeliaisuudelta ja itsensä toteuttamiselta. Mielekkään elämän sisällön ja sopivimmat tavat sen saavuttamiseen määrittelee ensisijaisesti jokainen yksilö itse omista lähtökohdistaan ja arvoistaan käsin.”

– Kokoomuksen periaateohjelma

Suomen ja suomalaisten pärjäämisen ja hyvinvoinnin edellytys on sivistys ja osaaminen. Osaaminen on väline muun muassa vastata työelämän tarpeisiin. Sivistystä tarvitaan, jotta ihminen kykenee soveltamaan osaamistaan kulloinkin tarvittaviin tehtäviin ja tapahtumiin elämässä.

Sivistys on arvo sinänsä ja koulutuksen päämäärä itsessään, historiallisestikin tarkasteltuna. Korkeatasoisella koulutuksella vahvistetaan sekä sivistystä että osaamista.

Yksi Suomen tärkeimmistä tavoitteista on se, että jokainen lapsi saa varhaiskasvatuksesta ja perusopetuksesta sellaiset tiedot ja taidot, että ne kantavat vähintään toisen asteen tutkinnon suorittamiseen sekä siitä edelleen työelämään tai jatko-opintoihin ja tavoittelemaan unelmiaan.

5.1 Vahvistetaan varhaiskasvatuksen laatua ja nostetaan osallistumisastetta

Oppimisen perusta luodaan jo varhaisten vuosien aikana. Jokaisella lapsella on oikeus osallistua varhaiskasvatukseen. Suomessa varhaiskasvatuksen osallistumisaste on kuitenkin edelleen muita Pohjoismaita jäljessä, vaikka positiivista kehitystä on viime vuosina tapahtunut. Meidän on edelleen pyrittävä nostamaan varhaiskasvatuksen osallistumisastetta, jotta yhä useampi lapsi pääsee varhaiskasvatuspalveluiden piiriin.

Pedagogisesti laadukas varhaiskasvatus vaikuttaa tutkitusti myöhempään koulupolkuun. Laadukkaalla varhaiskasvatuksella voidaan tasata oppimiseroja jo varhaisessa vaiheessa sekä tunnistaa oppimisvaikeuksia. Laadukas varhaiskasvatus edellyttää riittäviä resursseja. Tämän takia varhaiskasvatuksen tasa-arvorahoitus on vakiinnutettava.

Lisäksi on varmistettava, että meillä on riittävästi korkeasti koulutettuja varhaiskasvatuksen ammattilaisia tarpeisiin nähden sekä muita varhaiskasvatuslain edellyttämiä ammattilaisia, varhaiskasvatuksen sosionomeja ja lastenhoitajia sekä päiväkodinjohtajia. Kokoomus nostaa varhaiskasvatuksen opettajien aloituspaikkoja yliopistoissa, jotta alan opettajapulaan voidaan vastata. Alan veto- ja pitovoimasta on pidettävä huolta.

Kaksivuotinen esiopetus on toteutettava pysyvästi – ei pelkkänä kokeiluna. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja on alennettava enemmän kuin mihin hallitus tyytyy. Tavoitteenamme on laadukas varhaiskasvatus, johon osallistuu koko ikäluokka.

Kokoomus esittää:

- Vahvistetaan varhaiskasvatuksen laatua vakiinnuttamalla varhaiskasvatuksen laatu- ja tasa-arvorahoitus 30 miljoonaan euroon.
- Nostetaan yliopistokoulutettujen varhaiskasvatuksen opettajien aloituspaikkoja 1400:een.
- Nostetaan varhaiskasvatuksen osallistumisastetta alentamalla varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja 30 miljoonalla eurolla.
- Vakiinnutetaan kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu pysyväksi toimintamalliksi kokeilun päätyttyä.

5.2 Vahvistetaan perusopetuksen laatua ja tasoitetaan oppimiseraja

Kokoomus haluaa, että jokainen nuori saavuttaa riittävät tiedot ja taidot toisen asteen opintoihin. Vaikka meillä on maailman paras peruskoulu, valmistuu peruskoulusta edelleen oppilaita, joilla ei ole riittäviä perustietoja ja -taitoja toisella asteella opiskeluun. Ongelmiin on puututtava varhaisemmassa vaiheessa.

Kokoomus haluaa vahvistaa perusopetusta pitkäjänteisesti. Näin turvataan myös opettajien mahdollisuus keskittyä työhönsä – lasten ja nuorten kasvun ja oppimisen tukemiseen. Peruskoulu on ollut historiallinen innovaatio.

Olemme tuudittautuneet siihen niin, että emme ole osanneet riittävän ajoissa puuttua siellä esiintyviin haasteisiin. Tarvitsemme ennakoluulotonta perusopetuksen uudistamista, jotta vahva osaamis pohja varmistetaan jokaiselle lapselle ja nuorelle.

Jokaisella peruskoulun päättävällä nuorella on oltava riittävät perustiedot ja -taidot toisen asteen opintoihin. Jos perusta ei ole kunnossa, on siihen haastavampaa myöhemmässä vaiheessa puuttua. Lisäämällä vuosiviikkotuntien määrää saadaan lisää aikaa lapsille ja nuorille. Tämä tarkoittaa enemmän opetusta ja oppilaiden kohtaamista arjessa.

Yhtenä keskeisenä kehittämisen kohteena on oppimisen tuki perusopetuksessa. Valitettavasti oppilaat eivät saa tällä hetkellä riittävästi tarvitsemaansa tukea oppimiseen. Kokoomus on sitoutunut siihen, että oppimisen tukea on tarjolla yksilöllisesti ja oppilaan tarpeita vastaavasti. Tuen keinovalikoiman on oltava laaja siten, että myös tarpeellinen pienryhmäopetus on mahdollista.

Kokoomus haluaa vakiinnuttaa perusopetuksen laadun ja tasa-arvon vahvistamiseen tarkoitetut määrärahat. Tällä vahvistetaan perusopetuksen laatua sekä tasoitetaan oppimiseraja. Erityistä huolta herättää lasten ja nuorten heikentynyt lukutaito. Tasa-arvorahoitusta tulee suunnata myös Lukuliike-toiminnan vakinaistamiseen.

Kokoomus esittää:

- Vahvistetaan perusopetuksen laatua vakiinnuttamalla laatu- ja tasa-arvorahoitus 50 miljoonaan euroon.
- Kohdennetaan määrärahoja 35 miljoonaa euroa perustaitojen vahvistamiseen sekä oppimisen tuen kehittämiseen peruskouluissa.
- Varmistetaan moniammatillinen yhteistyö oppilaiden ja opiskelijoiden tuen saamiseksi mm. sosiaali- ja terveydenhuoltohenkilöstön kanssa. Vain hyvinvoiva oppilas tai opiskelija jaksaa opiskella.
- Ei siirretä opiskeluhuoltoa hyvinvointialueille, vaan pidetään palvelut lähellä lasten ja nuorten arkea.

5.3 Vahvistetaan lukiokoulutuksen laatua ja saavutettavuutta

Lukiouudistus toteutettiin onnistuneesti viime vaalikaudella. Uudistuksen myötä opiskelijoille säädettiin oikeus erityisopetukseen. Lisäksi mahdollistettiin ylioppilaskokeiden rajaton uusiminen. Lukiokoulutuksen uudet opetussuunnitelmat on otettu käyttöön viime vuoden elokuussa.

Tällä hetkellä lukiokoulutuksen rahoitus ei turvaa riittävällä tavalla laadukkaan opetuksen järjestämistä. Rahoitusjärjestelmä ei vastaa lukiokoulutuksesta aiheutuneita kustannuksia. Lukiot tarvitsevat puolustajansa.

Lukiokoulutuksen laatua ja saavutettavuutta on vahvistettava. On huolehdittava, että nuorilla on eri puolilla maata mahdollisuus suorittaa lukio halutessaan oman kunnan alueella lähellä kotia, mikäli kunta järjestää lukiokoulutusta. Saavutettavuuden edistämiseksi on hyödynnettävä korona-ajan mukanaan tuomia oppeja digitaalisen pedagogiikan käytöstä.

Toisen asteen duaalimalli on säilytettävä eikä koulutuksen raja-aitojen purkaminen saa johtaa siihen, että koulutusten erityispiirteistä luovuttaisiin. Koulutuksilla on myös erilaiset tehtävät, mikä on ollut keskeinen osa suomalaista koulutusjärjestelmää. Tulevaisuuden lukio tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuden laaja-alaiseen sivistykseen. On tärkeä myös huolehtia, että erityisen koulutustehtävän lukioita on maassamme riittävästi.

Lukiokoulutuksessa on tulevaisuudessa oltava mahdollista suorittaa englanninkielinen ylioppilastutkinto. Tämä osaltaan lisää Suomen kansainvälistä houkuttelevuutta sekä mahdollistaa myös tehokkaammin koulutusviennin.

Kokoomus esittää:

- Käynnistetään lukiokoulutuksen rahoitusjärjestelmän uudistus, jotta rahoitus vastaisi paremmin todellisia kustannuksia
- Vahvistetaan lukiokoulutuksen laatua ja saavutettavuutta 10 miljoonalla eurolla.

5.4 Pääomitetaan korkeakouluja miljardilla ja nostetaan osaamistasoa

Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECD julkaisi lokakuun alussa Education at a Glance -indikaattorijulkaisun. Julkaisun teemana oli erityisesti korkea-asteen koulutus.

Julkaisun tulokset olivat hätkähdyttäviä. Suomalaisten koulutustaso on merkittävästi muita OECD-maita jäljessä.

Kokoomus on vahvasti sitoutunut nostamaan suomalaisten osaamistasoa. Haluamme pitää kiinni tavoitteesta, että vuoteen 2030 mennessä vähintään puolella nuorista ikäluokista olisi korkea-asteen koulutus. Tämä edellyttää merkittäviä lisäpanostuksia aloituspaikkojen nostamiseksi pysyvällä määrärahalla.

Toisin kuin hallitus Kokoomus ei ole valmis tutkintojen halpuuttamiseen. Korkeakoulujen aloituspaikkoja nostettaessa on niihin varattava riittävä pysyvä lisärahoitus. Aloituspaikkoja on kohdennettava yhdenvertaisesti siten, että niitä nostetaan erityisesti alueilla, joissa nuorten ikäluokat ovat suurempia.

Laadukasta tutkimusta ei tule, ellei varmisteta korkeakoulutuksen laatua. Siksi tarvitaan pitkäjänteistä pysyvää perusrahoitusta myös koulutukseen. Kokoomus on sitoutunut nostamaan TKI-panostukset 4 prosenttiin bruttokansantuotteesta vuoteen 2030 mennessä parlamentaarisen sovun mukaisesti.

On kuitenkin huolestuttavaa, että ensi vuonna hallitus ei ole etenemässä suunnitellusti kohti neljän prosentin tavoitetta. Kokoomus haluaa korjata suunnan. Lähtökohtana tulee olla tutkimuksen perusrahoituksen riittävä taso korkeakoulujärjestelmässä. Tiede ja tutkimus ovat yliopistojen kovinta ydintä ja tieteen integriteettiä suojellaan varmistamalla riittävä perusrahoituksen taso ja korkeakoulujen mahdollisuus tutkia ja luoda uutta.

Kokoomus esittää:

- Lisätään korkeakoulujen aloituspaikkoja 15 miljoonalla eurolla, jotka kohdennetaan erityisesti kasvatusalalle sekä sosiaali- ja terveysalalle.
- Pääomitetaan korkeakouluja 1 000 miljoonalla eurolla vahvistaen niiden autonomiaa ja omaa rahoitusasemaa.

6. Hoivan ja huolenpidon Suomi

”Oikeudenmukaisuuteen kuuluu, että ahkeruus ja järkevät valinnat tuovat menestystä tekijälleen. Siihen kuuluu myös, että vaikeuksiin joutunutta autetaan nousemaan jaloilleen.”

– Kokoomuksen periaateohjelma

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan (THL 2021) erot väestöryhmien välisessä terveydessä ovat vuosien kaventamistoimien jälkeen pysyneet ennallaan, joiltakin osin jopa kasvaneet. Terveyserot ja eriarvoisuus hoitoon sekä palveluihin pääsyssä ovat suurimpia haasteitamme. Hoitoonpääsyssä on ollut ongelmia jo pitkään ennen koronaa, mutta koronan vaikutuksesta hoito- ja palveluvelka on kasvanut ennätysmäisen suureksi. Myös pula hoitohenkilöstöstä vaikeuttaa palveluiden saatavuutta.

Peruspalvelut on laitettava kuntoon ja sairauksien ennaltaehkäisyä sekä terveyden edistämistä on vahvistettava tutkittuun tietoon perustuen. Sujuvien hoito- ja palvelupolkujen, nopeamman hoitoonpääsyn, henkilöstön riittävyyden, vaikuttavien hoitomuotojen ja sairauksien ennaltaehkäisyyn varmistamiseksi on hyödynnettävä tutkittua tietoa, ja uudet teknologiat sekä digitaaliset ratkaisut on valjastettava täysimääräisesti osaksi sote-palveluita.

Kansanterveyttä voidaan parantaa, sekä hyvinvointi- ja terveyseroja kaventaa turvaamalla oikea-aikaiset palvelut ja varhainen tuki jokaiselle toimeentulosta riippumatta. Kokoomuksen mielestä ratkaisuja on haettava erityisesti panostamalla kolmeen keskeiseen kokonaisuuteen: 1) nopeampi palveluihin ja hoitoon pääsy sekä hoidon jatkuvuus, 2) sairauksien ennaltaehkäisy lisääminen, varhaisempi puuttuminen ja hoidon vaikuttavuuden lisääminen tutkittuun tietoon nojaten ja 3) osaava ja riittävä henkilöstö palveluiden turvaamiseksi.

6.1 Laajennetaan ansiosidonnainen työttömyysturva kaikille

Suomen työttömyysturvajärjestelmä pitää sisällään sekä valtion takaaman työttömyysturvan että lisävakuuttamisen mahdollisuuden työttömyyskassan kautta. Tällä hetkellä maksussa olevasta ansiosidonnaisesta työttömyysturvasta rahoitetaan kassojen jäsenmaksuilla vain 5 prosenttia. 57,5 prosenttia rahoitetaan työttömyysvakuutusrahaston työttömyysvakuutusmaksuilla ja 37 prosenttia valtion verotuloilla. Kassoihin kuulumattomat siis osallistuvat ansiosidonnaisen työttömyysturvan menojen rahoittamiseen jo nyt lähes samassa mitassa kuin kassojen jäsenet, mutta heidän työttömyysturvansa jää suhteessa paljon heikommaksi.

Useammin kassojen ulkopuolelle jäävät matalammin koulutetut, heikossa työmarkkina-asemassa olevat. Matalamman tulotason kassojen jäsenmaksut ovat usein korkeampia. Siten työntekijät ovat keskenään eriarvoisessa asemassa.

Nykymallin heikkous on se, että turvan ulkopuolelle voivat jäädä sellaisetkin ihmiset, jotka ovat vuosien ajan maksaneet lakisääteistä työttömyysvakuutusmaksua erilaisissa työsuhteissa. He siis ovat maksaneet vakuutusmaksua saamatta kuitenkaan vakuutusturvaa.

Kokoomuksen vaihtoehtobudjetin vaikutusarvio perustuu Mauri Kotamäen (2018) malliin, jossa ansiosidonnaisen työttömyysturvan järjestäminen on siirretty Kelan vastuulle. Muutos karsii hallintoa ja byrokratiaa. Uudistuksella on eduskunnan sisäisen tietopalvelun mukaan noin 7 400 hengen suuruinen negatiivinen vaikutus työllisyyteen. Kokonaisuutena kokoomus katsoo, että uudistuksen hyödyt ovat kustannuksia suuremmat. Kokoomuksen mielestä on tärkeää, että laajentaminen toteutetaan riippumatta muista muutoksista työttömyysturvajärjestelmään. Kyse on oikeudenmukaisuudesta.

Kokoomus esittää:

- Laajennetaan ansiosidonnainen työttömyysturva kaikille. Ehdotus kasvattaa työttömyysturvamenoja 195 miljoonaa euroa.

6.2 Parannetaan hoitoon ja palveluihin pääsyä

Hyvinvointipalvelujen kehittäminen ei saa jäädä hallinnollisen uudistuksen toimeenpanon alle. Hallituksen hyvinvointialueiden sote-rahoitusmalli ei kannusta laadukkaaseen ja kustannusjärkevään palvelutuotantoon. Terveysyhtiöt ja kustannustehokkaasti tuottavat terveydenhuollon palvelut sekä vaikuttavat sosiaalihoollon palvelut ovat kestävyysvajeen kannalta keskeinen asia.

Kokoomus haluaa, että ihmiset pääsevät sujuvasti hoitoon ja kuntoutukseen ja että rajalliset resurssit suunnataan niin, että ikääntyvän väestön palvelutarpeet voidaan turvata. Tavoitteen saavuttamiseksi sosiaali-, terveys- ja pelastuspalveluiden sekä kuntien palveluiden toimittava saumattomasti yhteen.

Kokoomus tulee esittämään sote-uudistuksen korjaussarjan, sisältäen uudistukset, joilla hyvinvointialueet pystyvät tehokkaammin varautumaan tulevaisuuden haasteisiin. Kokoomuksen sosiaali- ja terveyspalveluiden korjaussarjassa toteutetaan hoidon ja palveluiden laatua parantavat ja kustannustehokkuutta vahvistavat toimet.

On välttämätöntä vahvistaa jonojen kanssa sinnittelevää perusterveydenhuoltoa. Yhdenvertainen ja oikea-aikainen pääsy terveyskeskuksen palveluihin on yksi sote-uudistuksen päätavoite. Kokoomus esittää otettavaksi käyttöön terveyskeskuksen moniammatillista omatiimimallia, sillä se on toimiva ratkaisu hoitopääsyn parantamiseksi ja asiakaslähtöisyyden lisäämiseksi. Tiimissä on muutamia hoitajia, lääkäreitä sekä muita sote-ammattilaisia kuten fysioterapeutti ja mielenterveyshoitaja. Omatiimimallissa asiakkaan ongelman ratkaisu aloitetaan välittömästi jo ensimmäisen yhteydenoton aikana.

Pitkäaikaissairaille tai paljon palveluja tarvitseville nimetään oma vastuuhoitaja ja lääkäri. Tämä luo hoidolle jatkuvuutta, parantaa hoidon laatua, vahvistaa terveysasemien palveluita ja vähentää kustannuksia. Potilaan on puolestaan helppo asioida tuttujen ammattilaisten kanssa.

Tiimimalli lisää myös terveyskeskuksiin vetovoimaa. Työtehtävät voidaan jakaa osaamisperusteisesti ja työuransa alussa olevat hoitajat ja lääkärit saavat vahvemmin tukea tiimistä. Terveyskeskustyö on houkuttelevampaa, jos työn kuormittavuutta voidaan vähentää, omaan työnkuvaan voi vaikuttaa ja johtaminen on kohdallaan.

On vauhditettava terveyttä edistävää, liikunnallista ja kuntouttavaa otetta kaikissa sosiaali- ja terveyspalveluissa ja osana sote-ammattilaisten työtä. Oikea-aikaisen kuntoutuksen edistäminen lisää hoidon vaikuttavuutta ja edistää väestön työ ja toimintakykyä. On myös ymmärrettävä, että kuntoutus keventää hoitotyön kuormaa. Ottaisimme tehostetusti käyttöön vanhusten kotihoidossa Sipilän hallituksen kärkihankkeena kehitetyn kotihoidon johtamis- sekä kotikuntoutusmallit.

Jotta kansalaisten lakisääteiset palvelut voidaan turvata, tarvitaan sekä julkisen, yksityisen että järjestöjen sosiaali- ja terveyspalvelujen hyödyntämistä. Kokoomuksen mielestä palveluiden saatavuuden parantamiseksi ja hoitoonpääsyn nopeuttamiseksi on järkevää hyödyntää Kela-korvausta. Peruisimme hallituksen esittämän Kela-korvauksen leikkauksen, joka lisää entisestään julkisen sektorin jonoja, henkilöstön työtaakkaa ja jättää yhä useamman ihmisen ilman palvelua ja kuntoutusta. Lisäksi on otettava palveluseteli nykyistä laajempaan ja velvoittavaan käyttöön. Mahdollistaisimme myös henkilökohtaisen budjetoinnin ikäihmisille ja vammaisille.

Erityisesti mielenterveyspalveluiden nopeampaan saatavuuteen on löydettävä ratkaisut. Jonotusajat mielenterveyspalveluihin ovat kestävämpiä ja eriarvoisia. Koronan myötä mielenterveyspalveluiden tarve on entisestään kasvanut niin lapsilla kuin aikuisilla. Mielenterveyden ongelmiin ei ole saatavilla yhdenvertaisesti ja riittävästi apua sosiaali- ja terveydenhuollon perustason palveluissa.

Kokoomus kannattaa Terapiatakuu-kansalaisaloitteen mukaista lakimuutosta, jolla taataan nopea pääsy hoidolliseen psykoterapiaan tai muuhun psykososiaaliseen hoitoon. Terapiatakuu rakentaisi Suomesta tällä hetkellä puuttuvan tehokkaan mielenterveyshoidon perustason. Hyödynnetään myös Terapiat etulinjaan -hankkeen hyvät käytännöt palveluiden kehittämisessä.

Digitaaliset ja liikkuvat palvelut on otettava vahvemmin käyttöön, sillä ne ovat keino parantaa merkittävästi hoitoon pääsyä. Esimerkiksi etävastaanottoja lisäämällä voidaan parantaa asiakastytyytyväisyyttä, sujuvoittaa hoitoon pääsyä ja kohdentaa puolestaan perinteisiä vastaanottopalveluita niitä tarvitseville

Peruisimme hallituksen päätökset romuttaa hoivakotien ja saattohoidon akuuttilääkevarastot. Hallituksen päätöksellä vaikeutetaan kaikkein hauraimpien ihmisten hyvää hoitoa. On myös varmistettava, että ihmisen kivut voidaan hoitaa ja varmistettava, ettei kenenkään tarvitse kuolla yksin. Erityisesti saattohoidon osalta on lakiin tehtävä tätä tukevat säädökset.

Suomessa on yli 200 000 muistisairasta. Joka vuosi sairastuu lähes 15 000 ihmistä. Muisti-ohjelmaa on jatkettava, jotta sairastuneet ihmiset voivat jatkaa mahdollisimman hyvää elämää. Varmistaisimme arvokasta työtä tekeville omaishoitajille aitoja mahdollisuuksia pitää vapaapäiviä palvelusetelin, kotiavustajapalvelun ja kiertävän perhehoitajan avulla.

Kokoomus esittää:

- Hyödynnetään hoito- ja palveluvelan purkamiseksi yritysten ja järjestöjen tarjoamia palveluita. Kela-korvausta koskeva leikkaus perutaan. Muutos lisää menoja 42,6 miljoonaa euroa.
- Hyödynnetään palveluseteliä nykyistä laajemmin kansalaisten hoitoonpääsyn turvaamiseksi ja hoitojonojen vähentämiseksi.
- Otetaan käyttöön moniammatillinen tiimimalli perusterveydenhuollon hoitoonpääsyn vauhdittamiseksi sekä hoidon jatkuvuuden ja työnjaon parantamiseksi
- Vahvistetaan liikunnallista ja kuntouttavaa otetta sote-palveluissa sekä oikea-aikaisen kuntoutuksen toteutumista
- Vahvistetaan mielenterveyspalveluihin pääsyä perusterveydenhuollossa Terapiatakuu -aloitteen mukaisesti 35 miljoonalla eurolla.
- Otetaan käyttöön uutta teknologiaa ja digitaalisia ratkaisuja lisäämään asiakaslähtöisiä palveluja.
- Varmistetaan arvokasta työtä tekeville omaishoitajille aitoja mahdollisuuksia pitää vapaapäiviä palvelusetelin, kotiavustajapalvelun ja kiertävän perhehoitajan avulla. Jatketaan valtakunnallista muistiohjelmää muistiystävällisen Suomen rakentamiseksi. Määrärahoja varataan yhteensä 20 miljoonaa euroa.
- Toteutetaan hoidon ja palveluiden laatua parantava ja kustannustehokkuutta vahvistava Kokoomuksen sosiaali- ja terveyspalveluiden korjaussarja.

6.3 Panostetaan tutkittuun tietoon ja vaikuttavaan palvelujärjestelmään

Tarvitaan priorisointeja tutkimukseen ja kehitykseen ja siksi parlamentaarinen yhteisymmärrys Suomen TKI-rahoitustason nostamiseksi neljään prosenttiin bruttokansantuotteesta on tärkeä. Osana tutkimuksen, kehityksen ja innovaatioiden rahoitusta on varmistettava panostukset sosiaali- ja terveydenhuollon yliopistotasoiseen tutkimukseen sekä hoitotyön tutkimukseen.

Vaikuttavuudella tarkoitetaan sote-palveluiden aikaansaamia hyötyjä potilaiden ja asiakkaiden hyvinvointiin ja terveyteen, johtamisen laatua organisaatiossa sekä kansanterveyden edistymistä että sote-palveluiden tasa-arvoista saatavuutta ja kustannusten hallintaa yhteiskunnassa. Tiedolla johtamiseen tarvitaan laatu- ja vaikuttavuustietoa.

Vaikuttavuuden kehittämisellä on Suomessa satojen miljoonien eurojen potentiaali esimerkiksi kansansairauksien, monisairaiden sekä paljon sosiaali- että terveyspalveluita käyttävien asiakkaiden osalta. Laatutiedon avulla palvelujärjestelmää ja palvelujen tuotantoa voidaan ohjata kohti laadukasta ja vaikuttavaa hoitoa, mikä on paitsi inhimillisesti tärkeää, myös kustannustehokasta. Työ- ja toimintakyvyn paranemisella voidaan saavuttaa merkittäviä taloudellisia säästöjä.

Hyvinvointialueita on kannustettava siihen, että parhaat käytännöt tulevat käyttöön kaikkialla Suomessa. On varmistettava, että palveluiden yksikköhinnat tehdään läpinäkyväksi yhteisen kustannuslaskentamallin avulla, jotta palveluiden vertailtavuus paranee ja voidaan aidosti hakea parhaita ratkaisuja palveluiden järjestämiseksi.

Laaturekisterit ovat tärkeässä roolissa sosiaali- ja terveyspalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden, vaikuttavuuden ja laadun turvaamisessa. Rekistereistä saadun tiedon avulla voidaan myös parantaa hoidon valtakunnallista vertailtavuutta, asiakaslähtöisyyttä, potilasturvallisuutta ja parantaa tiedolla johtamista.

Valtion tutkimusrahoitus (VTR) on tarkoitettu myönnettäväksi yliopistotasoisien sosiaali- ja terveyden tutkimuksen hankkeille. Yliopistotasoisella tutkimuksella turvataan erityisesti julkisten sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden kehittämistä vaikuttavaan, väestön terveyttä ja hyvinvointia tukevaan suuntaan.

Hoitotyön tutkimussäätiön Hotuksen rahoituksella edistetään vaikuttavien ja hyvien käytänteiden käyttöönottoa hoitotyössä, mikä säästää turhia kustannuksia ja parantaa potilasturvallisuutta. Terveys- ja terveydenhuollon yksiköissä tapahtuva tutkimus mahdollistaa uusimpien hoitomuotojen käyttöönoton ja kokeilemisen. Myös Käypä hoito -suositusten ajantasaisuus ja suositusten riittävä määrä on varmistettava jatkuvasti kehittyvän lääketieteen tarpeisiin.

Lääkehoito on kiinteä osa sosiaali- ja terveydenhuoltoa. Järkevä lääkehoito on vaikuttavaa, turvallista, laadukasta, taloudellista ja yhdenvertaista. Tarkoituksenmukainen lääkehoito on pystyttävä varmistamaan. Vahvistamalla lääkehoidon kokonaisarviointia voidaan parantaa useita eri lääkkeitä tarvitsevien arkea, vähentää epätarkoituksenmukaista lääkkeiden käyttöä ja ylikäyttöä, sekä sivuvaikutuksia. Farmaseuttista osaamista on hyödynnettävä laajemmin, apteekit voidaan ottaa tiiviimmin mukaan osaksi sote-palvelutuotantoa ja lääkehoidon kokonaisarviointi mahdollistaa palvelusetelin avulla.

Kelan maksamien lääkekorvausten määrä on viime vuosina kasvanut vauhdilla. Kasvun taustalla on useita eri syitä, kuten väestön ikääntyminen ja uusien, kalliiden lääkkeiden tulo korvattavuuden piiriin. Apteekkilähdettä on aika uudistaa rakenteellisesti, sekä apteekkiveroa ja lääketaksaa arvioitava uudelleen, sillä ne määrittävät lääkkeiden hintaa. Tavoitteena tulee olla lääkkeiden järkevän käytön ohella lääkekorvauskustannusten kasvun taittaminen, lääkkeiden hintojen laskeminen ja apteekkien välisten erojen kaventaminen.

Kokoomus esittää:

- Nojataan yhä vahvemmin tutkittuun tietoon hoidon laadun ja oikea-aikaisuuden turvaamiseksi.
- Perustetaan kansallinen vaikuttavuuskeskus vauhdittamaan hyvien käytäntöjen levittämistä terveydellisten ja taloudellisten hyötyjen aikaansaamiseksi.
- Säädetään hyvinvointialueille velvollisuus laskea ja tehdä läpinäkyväksi julkisen palvelutuotannon kustannukset.
- Vahvistetaan ja laajennetaan laaturekistereiden käyttöä 3 miljoonalla eurolla. Niiden avulla terveydenhuollon laatua voidaan valtakunnallisesti ja luotettavasti verrata, seurata, ja parantaa potilaiden saaman hoidon vaikuttavuutta ja potilasturvallisuutta.
- Varmistetaan yliopistollisen sosiaali- ja terveydenhuollon tutkimuksen ja hoitotyön tutkimuksen edellytykset, sekä Käypä hoito -suositusten ajantasaisuus.
- Varmistetaan tarkoituksenmukainen ja turvallinen lääkehoito.
- Toteutetaan apteekkilähdön uudistus.

6.4 Panostetaan osaavaan ja riittävään henkilöstöön palveluiden laadun ja saatavuuden turvaamiseksi

On epäinhimillistä, että yhä useampi, usein moni- ja muistisairas henkilö jää vaille palveluja, joihin hänellä olisi oikeus. Kun ympärivuorokautisen hoivan henkilöstömitoituksen edellyttämää määrää hoitajia ei ole ollut saatavilla, vanhuksia ei ole voitu ottaa vastaan hoivapaikoille ja hoivakoteja on jouduttu jopa sulkemaan. Kynnys päästä ympärivuorokautiseen hoivaan on noussut. Myös jonot kotihoitoon ovat pidentyneet. Vanhuspalveluiden vaikea henkilöstötilanne on heijastunut myös terveyspalveluihin, jopa päivystykset ovat ruuhkautuneet.

Osaavan ja riittävän henkilöstön saatavuuden turvaaminen on koko sosiaali- ja terveyspalveluiden kohtalonkysymys. Ilman henkilöstöä ei ole palveluita. Ammattilaisten lisäämiseksi tarvitaan pitkäjänteinen suunnitelma, jossa huomioidaan mm. koulutustarpeet ja kansainvälisen rekrytoinnin mahdollisuudet.

Aloituspaikkoja on lisättävä sote-ammattilaisten määrän kasvattamiseksi. Toteuttaisimme myös yhtenäisen valtakunnallisen kielikoulutusmallin kansainvälisten osaajien työskentelyedellytysten parantamiseksi.

Kokoomus vauhdittaisi sote- henkilöstön työnjakoa, tukipalveluiden ja hoiva-avustajien käyttöä varmistaen sairaan -ja lääkeshoidollinen osaaminen. Sote-alan henkilöstörakennetta on myös saatava muutettua tarkoituksenmukaisemmaksi. Kehitysvamma-alan järjestöt ovat esimerkiksi ehdottaneet yksivuotisen yhteisöavustajan tutkinnon perustamista helpottamaan kehitysvamma-alan henkilöstöpulaa. Lyhyellä täsmäkoulutuksella saataisiin uusia työntekijöitä alalle ja lähihoitajien työaika vapautuisi heille, joilla on myös hoidollisia tarpeita.

Sote-alan veto- ja pitovoiman varmistamiseksi tarvitaan useita eri toimia. On varmistettava hyvä johtaminen ja selkeät toimintamallit, joihin työntekijöillä on mahdollisuus vaikuttaa. Alalle on luotava urapolkumalleja, jotka mahdollistavat urakehityksen ja asiantuntijuuden syvenemisen. Tämä edellyttää koulutuksen kehittämistä ja erityisesti akateemisen jatkokoulutuksen lisäämistä.

Teknologia ei voi korvata ihmistä, mutta nykyaikana kaikessa palvelutoiminnassa olisi huomioitava teknologian ja digitalisaation kautta saavutettavat hyödyt ja sen tuoma mahdollisuus kasvattaa sote-ammattilaisten välittömän asiakastyön osuutta. Vanhuspalvelulakiin on tuotava teknologian käyttöä edistävät pykälät. Monipuolinen henkilöstörakenne ja teknologia on huomioitava myös hoitajamitoituksessa. Toimiva teknologia vapauttaa hoitajia raskaasta työstä ihmisten kohtaamiseen.

Kokoomus esittää:

- Vahvistetaan perusterveydenhuollon omatiimimallia hyödyntämällä parempi työnjako ja moniammatillinen yhteistyö, sekä sujuvamat ja vaikuttavammat palvelut ja tehdään terveyskeskuksista nykyistä houkuttelevampia työpaikkoja.
- Varmistetaan mahdollisuus keskittyä omaa osaamista vastaavaan työhön, mahdollisuudet koulutukseen ja osaamisen kehittämiseen, sekä hyvä johtaminen.

- Varmistetaan koulutetun henkilöstön riittävyys lisäämällä aloituspaikkoja, selkeyttämällä työnjakoa, sekä vahvistamalla kansainvälistä rekrytointia.
- Toteutetaan valtakunnallinen yhtenäinen kielikoulutusmalli.

6.5 Toteutetaan yli 75-vuotiaiden parannettu kotitalousvähennys

Esitämme Sitran mallin mukaisesti yli 75-vuotiaille uutta nykyistä parempaa kotitalousvähennystä tukemaan arjen askareissa. Verovähennysoikeutta kasvatettaisiin 70 prosenttiin. 100 euron omavastuu poistuisi. Lisäksi palvelujen ostoon annettaisiin enintään 1 200 euroa vuodessa tukea niille, joiden verot eivät riitä vähennyksen tekemiseen. Kotitalousvähennys olisi pienituloisille suoran tuen ja verohuojennuksen yhdistelmä.

Malli on Sitran staattisen arvion mukaan sisäisesti kustannusneutraali. Mikäli kotitalouspalveluiden ostojen seurauksena toimintakyky paranee ja raskaiden julkisten palvelujen piiriin siirtyminen myöhentyy, voi taloudellinen hyöty julkiselle sektorille nousta merkittävästi. Sitran raportin mukaan ”Esimerkiksi jos 14 000 ikäihmisen tehostetun palveluasumisen tarve siirtyy puolella vuodella, kustannussäästö olisi 330 miljoonaa euroa”.

Kokoomus esittää:

- Toteutetaan Sitran mallin mukainen yli 75-vuotiaiden parannetun kotitalousvähennyksen ja tuen yhdistelmä 19 miljoonalla eurolla.

6.6 Uudistetaan rahapelijärjestelmä rahapeliongelmiin vähentämiseksi

Rahapelipolitiikka on perustunut tarkoitukseen suojella suomalaisia rahapelaamiseen liittyviltä haitoilta. Parhaan välineen on katsottu olevan järjestely, jossa rahapelitoimintaa on hoidettu alun perin kolmen, sittemmin vuodesta 2016 lähtien yhden rahapeleistä vastaavan monopoliyhtiön kautta. Samalla rahapelaamisen tuotot on ohjattu kansalaisyhteiskunnan rahoittamiseen ja pelihaittojen ongelmien ehkäisyyn sekä hoitoon.

Monopoli on epäonnistunut tarkoituksessaan. Rahapeliongelmat rehottavat Suomessa ja monet pelaavat internetin yli ulkomaisilla kasinoilla. Vuoden 2019 tutkimuksen mukaan noin 112 000 suomalaista kärsi eritasoisista rahapeliongelmista. Läheisten peliongelmista kärsivien määrä oli noin 790 000 suomalaista.

Rajat ylittävä pelaaminen erilaisten digitaalisten väylien kautta on haastanut perinteisten monopolien uskottavuutta. Tämä on johtanut siihen, että yksinoikeusjärjestelmän markkinaosuus digitaalisessa rahapelaamisessa on romahtanut lähelle kriittistä 50 prosentin rajaa. Voimassa oleva monopolijärjestelmä on erittäin tuottoisa niille yhtiöille, jotka toimivat Suomen markkinoilla ulkomailta käsin. Peliyhtiöt saavat tuottoonsa ilman lisenssimaksuja tai veroja. Samaan aikaan tämä rahavirta valuu ulkomaille eikä pelaaminen ole sääntelyn tai valvonnan piirissä.

Kotimaista rahapelijärjestelmää onkin uudistettava siten, että se mahdollistaa nykyistä paremmin rahapeliongelmien puuttumisen. Käytännössä tämä tarkoittaa nykyisestä monopolijärjestelmästä luopumista ja siirtymistä muissa EU-maissa tuttuun lisenssijärjestelmään. Kokemukset Tanskasta ja Ruotsista tukevat tätä tavoitetta.

Muutoksella on kiire digitaalisen pelaamisen lisääntymisen takia. Siksi ratkaisuja täytyy tehdä mahdollisimman nopeasti.

Kokoomus esittää:

- Siirrytään uuteen rahapeli-lisenssijärjestelmään. Maltillinen arvio lisenssijärjestelmän rahapeli-toiminnan tuotosta valtiolle on nettona 50 miljoonaa euroa.

6.7 Huolehditaan arjen ostovoimasta

Hintojen nousu haastaa monia kotitalouksia. Inflaatio kohtelee eri tavoin myös eri puolella maata. Pitkien etäisyyksien Suomessa kodit lämpiävät usein sähköllä, eikä kauppaan välttämättä yksinkertaisesti pääse muuten kuin autolla. Poikkeuksellisen rajuihin, ulkoisista syistä johtuviin ja väliaikaisiin hinnannousuihin voidaan reagoida poikkeuksellisilla, hyvin kohdentuvilla ja määräaikaisilla toimilla.

Keskeisin keino tukea kotitalouksia on työ- ja eläketulojen verotuksen keventäminen. Kokoomus ehdottaisi tasaisesti kaikille tuloluokille veronkevennyksiä miljardi euroa. Lisäksi Kokoomus ehdottaa kotitalousvähennyksen pysyvää vahvistamista sekä ikäihmisille parannettua kotitalousvähennystä.

Ongelma korostuu pitkien etäisyyksien Suomessa. Polttoaineen hinnan viime kuukausien nopea vaihtelu voi nopeasti tehdä töihin lähdön kannattamattomaksi. Kokoomus ehdotti jakeluvuorituksen lykkäämistä helmikuussa, kun hintojen nousu kiihtyi ja Kokoomus kannattaa toimenpiteiden jatkoa.

Kokoomus on ehdottanut lukuisia toimenpiteitä sähkön hinnan hillitsemiseksi. Tuleva talvi voi muodostua erityisen vaikeaksi, kun tuontienergian puuttumisen vuoksi kysyntä voi kylmimpinä hetkinä ylittää tarjonnan. Kaikki liikenevä tuotanto ja teollisuuden jousto tullaan tarvitsemaan. Kokoomus on esittänyt lukuisia nopeita ja pysyviä pitkän aikavälin ratkaisuja sähkön hinnan taltuttamiseksi syyskuussa 2022 ([linkki](#)).

Kokoomus kannattaa tukien kohdentamista heille, jotka sitä eniten tarvitsevat. Kokoomus tukee hallituksen sähkövähennystä sekä sähkötukea heille, joilla vähennettäviä tuloja ei ole. Sähkölaskun perusteella kohdentuva tuki osuu siedettävällä tarkkuudella. Poikkeuksellisessa tilanteessa osumatarkkuudesta voidaan tinkiä, sillä suurempi kustannus yhteiskunnalle olisi ihmisten ajautuminen tarpeettomasti taloudellisiin vaikeuksiin.

Ruoan hinta uhkaa nousta tuottajahintojen nousun seurauksena. Kokoomus kantaa huolta äkillisestä ja poikkeuksellisesta välipanosten kasvamisesta, joka uhkaa ruokaturvaa. Elinkelpoiset tilat ovat ajautuneet likviditeettiongelmiin, kun samalla tukien maksatuksissa ja kohdentumisessa on ongelmia. Kokoomus edellyttää ruokaturvasta huolehtimista poikkeuksellisissa oloissa ja samalla ratkaisuja maatalouden pitkäaikaisiin ongelmiin.

7. Turvallinen Suomi

”Ihmisen on saatava aina elää ilman pelkoa, vapaana väkivallasta. Vakaan ja luotettavan julkisen vallan tärkeimpiin tehtäviin kuuluu turvallisuuden takaaminen jokaiselle.”

– Kokoomuksen periaateohjelma

Turvallisuus on perusedellytys hyvälle elämälle. Ilman turvallisuutta ei meillä ole hyvää yhteiskuntaa, palveluja ja hyvinvointia. Kokoomuksen arvovalinta on kehittää Suomea yhtenä maailman turvallisimmista maista.

Turvallisuuden säilyminen ei tapahdu automaattisesti. Muun muassa Venäjän sota Ukrainassa ja jengirikollisuuden nousu ovat osoittaneet, että turvallisuutemme vaikuttavissa tekijöissä voi tapahtua muutoksia nopeastikin. Siksi on tärkeää, että päättäjien tilannekuva on kirkas ja tarvittaviin toimiin ryhdytään ennakoivasti ja määrätietoisesti.

Ammattilaisemme turvallisuusviranomaisissa tekevät päivittäin arvokasta työtä suomalaisten turvallisuuden eteen. Vähintä mitä voimme tehdä kiitokseksi, on turvata heille työhönsä riittävät resurssit ja toimivaltuudet. Tähän kokoomus on sitoutunut.

Sisäisestä turvallisuudesta puhuttaessa on tärkeää ymmärtää, ettei se ole irrallinen, itsenäinen tai erillinen turvallisuussektori. Sisäisen turvallisuuden kysymykset ovat vahvasti sidoksissa erityisesti ulkoisen turvallisuuden ilmiöihin sekä sosiaali- ja sivistyspolitiikkaan, mutta myös elinkeino- ja talouspolitiikkaan. Vahva maanpuolustus ja aktiivinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka ovat turvallisuutemme takeita myös Nato-Suomen oloissa.

Vahva oikeusvaltio on yhteiskunnan perusta. Oikeusvaltion ylläpito edellyttää jatkuvaa keskustelua, valppautta ja puolustamista. Jotta suomalaisten oikeusturva voi toteutua, on oikeusvaltion toimijoille ja koko rikosprosessiketjulle turvattava riittävät resurssit.

Etenkin nykyisessä maailmanpoliittisessa tilanteessa huoltovarmuus, omavaraisuus ja toimitusvarmuus ovat nousseet arvoon arvaamattomaan. Esimerkiksi ruoantuotantomme kannattavuus, viljelijöiden jaksaminen ja elintarvikeketjun kilpailukyky ovat osa turvallisuuspolitiikkaamme ja huoltovarmuutta.

7.1 Turvataan poliisin resurssit ja torjutaan jengirikollisuutta

Riittävä poliisien määrä kaikkialla Suomessa takaa turvallisen arjen. Asuinpaikasta riippumatta on voitava luottaa siihen, että apu on saatavilla ja rikokset eivät jää selvittämättä. Tämä edellyttää riittävää poliisien määrää.

Kokoomus on erittäin huolestunut nuorisorikollisuudesta ja katujengien vahvistumisesta Suomessa. Katujengirikollisuutta on torjuttava hyödyntämällä sekä kovia että pehmeitä keinoja määrätietoisesti rinnakkain. Myös tästä näkökulmasta on tärkeää lisätä poliisien määrää. Tätä ja muita esittämiämme keinoja on esitelty ”Ruotsin tie ei ole meidän: Kokoomuksen 10 toimenpidettä jengirikollisuuden torjumiseksi” -ohjelmassa.

Kokoomuksen pitkän aikavälin tavoite on nostaa poliisien määrä yli 8000 poliisiin. Nyt hallituksella on kuitenkin ollut vaikeuksia turvata poliisin rahoitusta siten, että poliisien määrä pysyisi edes nykyisellä tasollaan 7500 poliisissa. Valiokuntakuulemisissa on käynyt ilmi, että poliisin resursseihin on lisättävä ensi vuodelle 8 miljoonaa euroa, jotta toiminta voidaan pitää nykytasolla. Kokoomus edellyttää tämän vajeen korjaamista, minkä lisäksi tuleville vuosille on tehtävä suunnitelma, miten poliisien määrää lähdetään nostamaan kohti 8000 poliisia.

Kokoomus esittää:

- Lisätään poliisin toimintamenoihin 8 miljoonaa euroa.
- Luodaan suunnitelma siitä, miten poliisien määrä nostetaan tulevien vuosien aikana 8000 poliisiin.

7.2 Lisätään pelastajien koulutusmääriä

Jokaisen pitää voida luottaa siihen, että apua saa, kun sitä tarvitsee. Siksi kokoomukselle on tärkeää, että pelastuspalveluista pidetään hyvää huolta.

Lähivuosien suurin haaste pelastuspalvelujen saralla on Suomea kohtaava vakava pelastajapula. Tulevien vuosien eläkepoistumia, alanvaihtoja ja urakiertoja koskevien arvioiden mukaan myötä Suomessa on vuoteen 2030 mennessä noin 1 500 pelastajan tarve. Tämän lisäksi toimintavalmiuden parantamisesta ja varallaolojärjestelmään liittyvistä muutoksista johtuen pelastuslaitosten henkilöstössä on noin 1 000 päätoimisen henkilön lisätarve. Yhteensä tämän vuosikymmenen pelastajatarve on siten noin 2 500 pelastajaa.

Pelastustoimen alan henkilöstön nykyiset koulutusmäärät eivät pysty mitenkään vastaamaan kuvattuun tarpeeseen. Pelastusopiston normaali koulutustahti on vuosittain 120 henkilöä. Määrä on riittämätön, sillä pelkästään eläkkeelle siirtymisen aiheuttama poistuma on vuosittain noin 145 henkilöä.

Tarpeeseen vastaaminen edellyttää käytännössä pelastajakoulutuksen määrän kaksinkertaistamista ja Pelastusopiston koulutusjärjestelmän sopeuttamista ennakoivalla suunnittelulla ja opetuksen järjestelyillä. Tästä huolimatta hallitus ei ole esittänyt Pelastusopistolle tarvittavaa rahoitusta edes nykyisen opettajamäärän turvaamiseen.

Kokoomus esittää:

- Lisätään pelastusopiston rahoitukseen 3,8 miljoonaa euroa.

7.3 Turvataan vahva oikeusvaltio ja koko rikosprosessiketjun resurssit

Kokoomukselle vahva oikeusvaltio on yhteiskunnan perusta. Jotta suomalaisten oikeusturva voi toteutua, on koko rikosprosessiketju oltava riittävästi resursoitu aina poliisista syyttäjälaitoksen kautta tuomioistuinlaitokseen ja rikosseuraamuslaitokseen.

Tuomioistuinprosessien pitkä kesto on Suomessa hälyttävä ongelma. Vaarana on, etteivät ihmiset pitkien käsittelyaikojen takia uskalla hakea asialleen oikeutta. Oikeudenkäyntien viivästyminen johtaa myös hyvityskorvausten kasvuun ja oikeudenkäyntien keston pitkittymisen huomioimiseen rangaistuksissa. Hallituksen on ryhdyttävä välittömästi toimiin oikeudenkäyntien keston lyhentämiseksi. Tähän tarvitaan sekä lisäresursseja tuomioistuimille että prosessien modernisointia.

Syyttäjien tilanne on Suomessa kriittinen. Syyttäjät ovat huolestuttavan uupuneita työtaakkaansa ja jopa 90 % heistä tekee vapaa-ajallaan ylityötä. Syyttäjien määrässä Suomi laahaa reilusti Euroopan keskiarvon alapuolella. Suomessa on noin 7 syyttäjää 100 000 asukasta kohti, kun muualla on noin 11 syyttäjää 100 000 asukasta kohti. Syyttäjien määrän lisääminen on kriittistä rikosprosessiketjun sujuvuuden ja oikeusturvan toteutumisen kannalta.

Rikosseuraamuslaitoksen henkilöstöresurssit ovat myös riittämättömät toiminnan laajuus, käytössä oleva laitosrakenne ja täytäntöönpanon vaikuttavuustavoitteet huomioiden. Rikosseuraamuslaitoksen resursseja on lisättävä vankilaturvallisuuden vahvistamiseksi. Erityisen tärkeää on vähentää yksintyöskentelyä, joka on ongelmallista työturvallisuuden näkökulmasta.

Kokoomus esittää:

- Lisätään syyttäjien määrää vahvistamalla syyttäjälaitoksen resursseja 10 miljoonalla eurolla.
- Lyhennetään oikeudenkäyntien kestoja ja varmistetaan suomalaisten oikeusturvan toteutuminen lisäämällä tuomioistuinten resursseja 10 miljoonalla eurolla.
- Parannetaan vankilaturvallisuutta lisäämällä rikosseuraamuslaitoksen resursseja 5 miljoonalla eurolla.

7.4 Kohdistetaan turvapaikat hädänalaisille ja estetään järjestelmän väärinkäyttö

Kokoomus haluaa päivittää Suomen turvapaikkapolitiikan 2020-luvulle. Haluamme järjestelmän, joka kohdentaa avun aidosti kaikkein hädänalaisimmille, mutta suhtautuu realistisesti sen ilmeisiin puutteisiin.

EU tarvitsee yhteisen turvapaikkapolitiikan. Rajojen ylittämiseen ja turvapaikan hakemiseen kohdemaan sisällä perustuva mekanismi on minimoitava ja siirryttävä hädänalaisimpien valikointiin mahdollisimman läheltä lähtömaita. EU:n ulkorajoille itse hakeutuvat turvapaikanhakijat on pidettävä hakuajan ulkorajakeskuksissa, jotka on resursoitava riittävän nopeasti kulloisenkin tilanteen vaatimalla tavalla.

Lisäksi turvapaikkapolitiikassa tarvitaan kansallisia toimia. Turvapaikkahakemusten käsittelyaikoja on lyhennettävä ja uusintahakemusten käyttö viivytystarkoituksessa minimoitava. Pysyvän oleskeluluvan ja kansalaisuuden saamisen kriteerit on uudistettava perustumaan työhön ja opiskeluun Suomessa. Kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet on palautettava lähtömaihin nopeasti. Nämä ja muut kokoomuksen ”Turvapaikat hädänalaisille, estetään väärinkäyttö” -ohjelmassa esitetyt keinot ovat vapaasti hallituksen käytettävissä.

Kokoomus esittää:

- Rakennetaan Euroopan Unioniin yhteinen turvapaikkapolitiikka, jossa rajojen ylittämiseen ja turvapaikan hakemiseen kohdemaan sisällä perustuva mekanismi minimoidaan ja siirrytään hädänalaisimpien valikointiin mahdollisimman läheltä lähtömaita.
- Uudistetaan pysyvän oleskeluluvan ja kansalaisuuden saamisen kriteerit perustumaan työhön ja opiskeluun Suomessa.
- Tehostetaan kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden palautuksia lähtömaihinsa.

7.5 Turvataan maanpuolustuksen ja kriisinhallinnan resurssit

Venäjän hyökkäyssodan seurauksena Euroopan turvallisuustilanne on vaarallisin sitten kylmän sodan vuosien. Vaikka Suomeen ei kohdistu suora sotilaallista uhkaa, sodan riskit ovat kasvaneet ja niiden hallinta edellyttää vahvan kansallisen puolustuksen ylläpitoa ja lisäpanostuksia tulevien vuosien aikana. Myös Suomen lähestyvä Nato-jäsenyys luo tarpeen kehittää maanpuolustusta.

Kokoomus pitää tärkeänä, että puolustusmenoihin ei kohdisteta leikkauksia ja että taloudellisesti vaikeinakin aikoina toteutetaan johdonmukaista puolustuspoliittikkaa. Uskottavasta maanpuolustuksesta on huolehdittava kaikissa tilanteissa.

Kokoomus esittää:

- Turvataan maanpuolustuksen määrärahat Naton tavoitteen mukaisesti vähintään 2%:n tasolle suhteessa bruttokansantuotteeseen.
- Perustetaan parlamentaarinen ryhmä selvittämään Suomen maanpuolustuksen kehitystarpeita. Samassa yhteydessä selvitetään mahdollisuutta maanpuolustusmenojen nostamiseksi asteittain 2,5–3,0 %:n tasolle pitkällä aikavälillä.

7.6 Vahvistetaan ruokaturvaa

Ruoantuotannon vaikeuksien kärjistyminen käynnistyi keväällä 2022. Venäjän aloittama hyökkäyssota on kriisiyttänyt tilannetta nopeasti. Venäjä ja Ukraina vastaavat yhdessä merkittävästä osasta esimerkiksi maailman vilja-, auringonkukkaöljy- ja lannoitetuotannosta.

Kohonneet energian ja muiden välipainosten, kuten lannoitteiden hinnat uhkaavat kiristää alkutuotannon toiminnan kokonaan kannattamattomaksi. Hintojen nousun odotetaan jatkuvan, mikäli Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa pitkittyy. Kokoomuksen mielestä väliaikainen ja poikkeuksellinen likviditeettiongelma ei saa uhata ruokaturvaa.

Jos koko ruoan arvoketjua ja tukijärjestelmää olisi kuluneen vaalikauden aikana uudistettu kestävämmälle pohjalle, pystyttäisiin nykyinen kriisi kohtaamaan vahvemmissa lähtökohdista. Ensisijaisesti viljelijän tulisi saada markkinoilta asianmukainen hinta. Siksi on pettymys, miten hallitus on esimerkiksi epäonnistunut viennin kasvattamisessa.

Kannattavuutta ei paranneta pysyvästi tukieuroilla vaan vahvemmalla kaupanteolla. Lukuisilla tiloilla on tehty merkittäviä investointeja toiminnan kehittämiseen, jotka nyt uhkaavat vaarantaa perusteiltaan kannattavan liiketoiminnan jatkuvuuden väliaikaisten likviditeettiongelmien vuoksi.

Kokoomus esittää ensimmäisenä toimenä suomalaisen maatalouden akuutin kustannuskriisin mm. kohonneiden sähkökustannusten hoitamiseen määräaikaisesti 70 miljoonaa euroa olemassa olevaa energiaverotukijärjestelmää hyödyntäen. Suomalaisen ruuantuotanto tarvitsee akuuttien toimien lisäksi toimia, joilla suomalainen ruuantuotanto voidaan varmistaa myös tulevaisuudessa.

Kokoomus esittää:

- Ruuantuotannon akuutissa kriisissä huolehditaan ruokaturvasta ensivaiheessa osoittamalla määräaikainen energiatuki tiloille, jotka kärsivät nopeasti nousseista energian hinnoista. Määräaikainen kohdennettu tuki vähentää verotuloja 70 miljoonaa euroa.
- Edistetään ruuantuotannon vientiä.
- Uudistetaan elintarvikemarkkinoita.

7.7 Jatketaan strategista, arvopohjaista ja tuloksellista kehitysyhteistyötä

Uudet ja akuutit kriisit ovat paikoin hidastaneet Suomen kehitysyhteistyötä ja jarruttaneet tulosten saavuttamista. Tätä korostaa se, että köyhyys on lisääntynyt kriisien myötä ja keskittynyt kasvavasti hauraisiin ja konfliktimaihin. Samalla kehittyvien maiden taloudellinen ja poliittinen painoarvo kasvaa nopeasti.

Kiinan ja Venäjän kaltaiset valtiot ovat määrätietoisesti rakentaneet suhteitaan Aasian, Afrikan ja latinalaisen Amerikan maihin turvatakseen omat etunsa, olennaisimpina kriittisten raaka-aineiden toimitusketjut, strategiset sotilastukikohdat ja poliittinen tuki kansainvälisissä järjestöissä.

Tulevina vuosina Suomen on puolustettava ja edistettävä vahvaa arvoajattelua, jonka kärjessä ovat ihmisoikeudet, oikeusvaltioperiaate, demokratia, rauha, vapaus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo. Nopeat muutokset sekä kehittyvien maiden omassa tilanteessa, että kansainvälisessä politiikassa edellyttävät, että Suomi suhteuttaa painopisteitään muuttuvan tilanteen mukaisesti.

Maantieteellisesti Suomen kannattaa panostaa vahvimmin maihin, joiden strateginen merkitys meille on suurin ja joihin voimme eniten vaikuttaa omilla toimillamme. Panostuksiin vaikuttavat maan sijainti, sen kehitykseen liittyvät mahdollisuudet ja uhat sekä maan johdon halu rakentaa kumppanuutta Suomen kanssa. Jatkossa painopistemaita olisi syytä olla vähemmän, mutta niihin panostetaan enemmän ja pitkäjänteisemmin. Suomen ei kannata eikä se voi hajottaa rajallisia voimavarojaan liian laajalle.

Suomi kannattaa ajaa tavoitteitaan entistä määrätietoisemmin Euroopan unionin kehityspolitiikassa, kansainvälisissä kehitysrahoituslaitoksissa ja YK-järjestöissä. Myös kansalaisjärjestöillä on tärkeä rooli kehittyvien maiden kansalaisyhteiskuntien vahvistamisessa. Jotta vaikuttaminen on tuloksellista, sen pitää keskittyä tarkkaan rajattuihin tavoitteisiin ja tavoitteiden kannalta keskeisiin toimijoihin.

Kehitysyhteistyön tavoitteena on oltava kestävien tuloksien saavuttaminen, jotta kehitysmaat voivat lopulta pärjätä omillaan, olematta riippuvaisia länsimaiden avusta. Kehitysyhteistyö myös luo pohjaa kansainväliselle yhteistyölle muissa asioissa.

Vain julkisella rahalla ei ole mahdollista saavuttaa kestäviä tuloksia kehittyvissä maissa. Julkisella rahalla voidaan rakentaa toimintaympäristöä, mutta muutoksen saavuttamiseksi on oltava yksityisiä investointeja ja yksityistä pääomaa. Kokoomus haluaa edistää suomalaisten yritysten toimintamahdollisuuksia kehitysmaissa sekä tukea paikallisia yrityksiä.

Finanssisijoituksilla edistetään pääomien kohdistumista yritystoimintaan, joka vuorostaan parantaa työllisyyttä. Kehitysmaissa ei ole riittävästi rahoituslähteitä, joten yrityksen eivät kasva eivätkä työllistä. Kehitysmaissa työ on usein ainut väylä toimeentuloon, joten yritysten toimintaedellytysten parantamisella on kauaskantoisia vaikutuksia niin yksittäisten henkilöiden kuin maiden kehityksen kannalta.

Kokoomus esittää:

- Siirretään kehitysyhteistyön painopistettä siirtämällä panostuksista 100 miljoonaa sijoitusmuotoiseen kehitysyhteistyöhön.
- Lisätään sijoitusmuotoisen kehitysyhteistyön panostuksia valtion omaisuudella 150 miljoonalla eurolla.
- Pidetään kiinni kehitysyhteistyömäärärahojen BKT-osuuden 0,7 prosentin tavoitteesta.

8. Tehokkaan julkisen hallinnon Suomi

“Julkinen talous on pidettävä vahvana myös siksi, että verorasitus ei kasvaisi kohtuuttomaksi ja jotta julkisen velan määrä pysyisi hallinnassa. Toimimme terveen julkisen talouden puolesta, jotta myös tulevaisuudessa kaiken ikäisillä suomalaisilla on mahdollisuus toimivaan hyvinvointiyhteiskuntaan, sen turvaan sekä palveluihin.”

– Kokoomuksen periaateohjelma

On veronmaksajien ja julkisia palveluiden käyttäjien sekä tulonsiirtojen saajien etu, että julkista hallintoa hoidetaan tehokkaasti. Säästäväinen toiminta nyt kasaa yhteiskunnalle puskureita toimia tulevissa kriiseissä. Tehokkuus tarkoittaa sitä, että niukkoja resursseja ei hukata. Kun julkinen johtaminen perustuu säästäväisyyteen, voidaan ehkäistä epätarkoituksenmukaista toimintaa ja jokainen euro tulee käytettyä harkiten, veronmaksajien etua ajatellen.

Yhdessä muiden julkista taloutta vahvistavien toimenpiteiden kanssa on käynnistettävä uudelleen työ julkisten menojen kasvun hillitsemiseksi. Työllisyyden ja talouskasvun vahvistamisen tulokset näkyvät usein vasta pitkällä aikavälillä verotulojen kasvuna ja pienempinä menoina. Näiden keinojen tulokset sisältävät kuitenkin valtavasti epävarmuutta. Siksi kuluvalle kaudella puuttumaan jäänyt vastuullinen menopolitiikka tulee palauttaa keinovalikoimaan.

Menomallti ei tarkoita tinkimistä laadukkaista palveluista, riittävästä muutosturvasta tai laadukkaasta julkishallinnosta. Koronakriisi on aiheuttanut loikan uuteen normaaliin. Työpaikoilla on tapahtunut muutos uusiin toimintatapoihin, vähentyneeseen matkustamiseen, etätönn yleistymiseen ja digitaalisiin työskentelytapoihin. Muutos avaa mahdollisuuden tuottavuushyötyjen nopeaan realisoimiseen menoissa.

8.1 Käynnistetään julkisen hallinnon tehostamisohjelma

Kokoomus ehdottaa uutta koko julkista hallintoa koskevaa tehostamisohjelmaa. Koronaviruksen aiheuttaman velan äkillinen kasvu lisää painetta julkisen hallinnon tehokkuuden lisäämiseen, mutta toisaalta uusien toimintatapojen nopea omaksuminen tarjoaa tähän mahdollisuuden. Tehostamisohjelmassa kaikille hallinnonaloille asetetaan tehostamistavoite, eli vuotuinen maltillinen säästövaatimus kaikista hallinnonalan menoista.

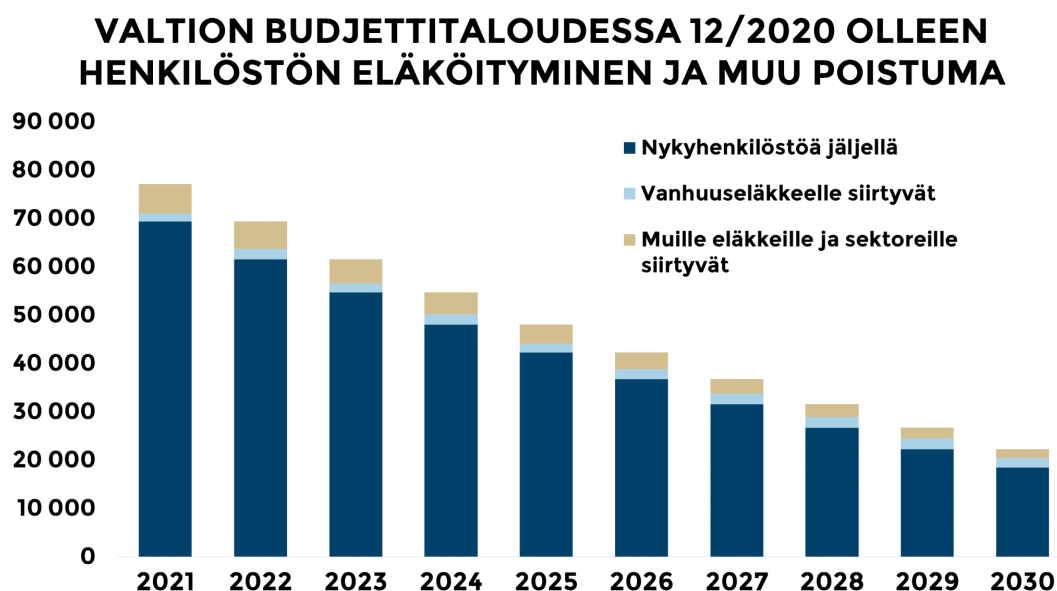
Pääministeri Sipilän kaudella käynnistettiin työ hallinnon tehostamiseksi ja tuottavuussäästöjen saamiseksi eri keinoin. Niin sanotun JTS-miljardi-ohjelman tarkoitus oli tehostaa jokaisen hallinnonalan toimintamenoja 0,5 % tai 0,3 % vuosittain. Kunnianhimon tasoa on nostettava. Kokoomus haluaa hillitä julkisten menojen kasvua, karsia hallinnon kustannuksia sekä lisätä kustannusvaikuttavuutta.

Nopeavaikutteinen keino on realisoida säästövaikutuksia kaikilta valtion hallinnonaloilta siten, että ministeriöiden, virastojen ja laitosten toimintamenot palautetaan lähelle vuoden 2022 tasoa siltä osin, kun toimintamenoja on päätetty korottaa. Toimenpiteet tarkoittavat valtion toimintamenojen vähenemistä noin 300 miljoonalla eurolla.

Kokoomus rajaisi valtion budjetin toimintamenojen ja muiden hallinnon menojen säästöjen ulkopuolelle maanpuolustuksen, rajaturvallisuuden, sisäisen turvallisuuden, oikeuslaitoksen sekä tutkimuksen ja koulutuksen toimintamenot.

Kukin hallinnonala vastaa omalta osaltaan säästötavoitteen toteutumisesta ja soveltaa keinoja hallinnonalalle parhaalla tavalla. Keinoja julkisen hallinnon tehokkuuden parantamiseksi ja palveluiden tuottavuuden vahvistamiseksi on selvitetty laajasti. Edellisen hallituksen kuntien tehtävien purkamisen sekä JTS-miljardipäätöksen yhteydessä kehitettiin useita keinoja hallinnon tehostamiseksi, joita voidaan edelleen hyödyntää. Tulevalla kaudella on toteutettava uusi kuntien ja hyvinvointialueiden tehtävien karsinta.

Konkreettinen keino on henkilöstön eläkepoistuman hyödyntäminen. Valtiolta eläköityy ja siirtyy muihin tehtäviin vuosittain keskimäärin noin 6000 henkilötyövuotta vuoteen 2030 mennessä. Osittain henkilöstöä on korvattava täysimääräisesti, jotta toiminnot eivät häiriinny, mutta organisaation ja työn uudelleenjärjestelyillä voidaan saavuttaa tehokkuushyötyjä siten, että poistuma korvataan vain osittain.

Julkisyhteisöt tekevät hankintoja yksityisiltä yrityksiltä lähes 50 miljardin edestä vuosittain. Onnistunut kilpailutus ja julkinen hankinta takaa sen, että kansalaiset saavat laadukasta palvelua ja veronmaksajat käytetyille rahoille vastinetta. Tutkimusten mukaan syystä taikka toisesta jopa puoleen julkisista kilpailutuksista osallistuu enintään kaksi tarjoajaa. Ruotsissa tehdyn tutkimuksen mukaan yhden kilpailijan lisääminen siivousalan kilpailutuksessa laskee hankinnan hintaa jopa 10-20%. Kilpailun lisääminen julkisissa hankinnoissa omaa siis potentiaalia jopa miljardiluokan säästöihin.

Hankintaosaamisen lisäämisen ohella Kokoomus esittää joitain muutoksia hankintalakiin ja hankintoihin kohdistuvien valitusten käsittelyn sujuvoittamista. Hankintojen on oltava sopivan kokoisia jotta saadaan useita tarjouksia ja niihin liittyvien prosessien on oltava sujuvia. Kokoomus asettaisi velvoitteen kilpailutuksen uusimiseen, jos kilpailutuksessa on vain yksi tarjoaja.

Julkisiin hankintoihin kytkeytyy myös julkisomisteisten "inhouse-yhtiöiden" asema. Hallitus on pyrkinyt päästämään inhouse-yhtiöt markkinahäiriköiksi kilpailemaan avoimille markkinoille. Julkisesti omistettujen sidosyksikköyhtiöiden mahdollisuuksia osallistua kilpailuun vapailla markkinoilla on rajoitettava tarkoituksenmukaisesti. Julkisen sektorin toimijoita ei olekaan syytä päästää markkinoille kilpailemaan omalla riskillään toimivien yritysten kanssa.

Kokoomus esittää:

Menojen indeksikorotukset, toimitilat ja henkilöstö:

- Tavoitellaan julkisen sektorin tehostamista purkamalla päällekkäisiä toimintoja, johtamisen tasoja ja keventämällä hallintorakenteita.
- Hyödynnetään henkilöstön vaihtuvuutta ja eläkepoistumaa hallinnon henkilöstömäärän vähentämisessä.
- Hyödynnetään laajasti etätyömahdollisuuksia ja minimoidaan tilankäytöstä ja matkustamisesta aiheutuvat kustannukset.
- Uudistetaan valtion toimitilastrategia ja nostetaan julkisen sektorin toimitilatehokkuus vähintään yksityisen sektorin tasolle.
- Arvioidaan kaikkien indeksiin sidottujen julkisten menojen indeksisidonnaisuuden tarpeellisuus.
- Kartoitetaan ja puretaan palveluiden sisältöä liiallisen tarkasti määrittävää, palveluiden laadun kehitystä tukahduttavaa ja tuottavuuskehitystä rajaavaa sääntelyä.

Digitalisaatio ja automatisaatio:

- Hyödynnetään julkisessa hallinnossa ja palveluissa entistä vahvemmin tietoa, tekoälyä, digitalisaatiota ja automatisaatiota sekä realisoidaan hyödyt koko julkiseen talouteen.
- Siirrytään kaikilla hallinnon tasoilla digitaalisiin prosesseihin sekä hakemusten ja lupien sähköiseen käsittelyyn huomioiden palveluiden saatavuus kaikille kansalaisille.
- Sujuvoitetaan palveluja ja henkilöstön työkuormaa automatisoimalla ja digitalisoimalla palveluprosesseja.

Julkisen hankinnat ja rakentaminen:

- Vahvistetaan koko julkisen sektorin hankintaosaamista.
- Asetetaan velvoite kilpailutuksen uusimiseen, jos kilpailutuksessa on vain yksi tarjoaja
- Pidättäydytään toissijaisten poliittisten tavoitteiden toteuttamisesta hankintojen kustannuksella.
- Asetetaan tiukat rajat kuntien ja muiden julkisyhteisöjen mahdollisuuksiin kilpailla yksityisten yritysten kanssa.
- Luodaan järjestelmä nopeutetusta muutoksenhausta julkisissa hankinnoissa.
- Luodaan innovatiivisilla hankinnoilla kokeilualustoja uusille tuotteille, palveluille ja liiketoimintamalleille.
- Hyödynnetään julkisessa rakentamisessa vaihtoehtoisia toteutustapoja, kuten allianssimallia. Kaikkia kiinteistöjä ei tarvitse toteuttaa valtion, kuntien, kuntayhtymien tai hyvinvointialueiden omaan taseeseen, vaan vaihtoehtoina voidaan hyödyntää esimerkiksi vuokra- tai leasing-malleja.

8.2 Leikataan yritystukia

Ennen muuta yritykset eivät tarvitse tukia, vaan hyvän toimintaympäristön. Se tarkoittaa kohtuullista, ennustettavaa verotusta ja lainsäädäntöä. Yrittämisen edellytyksiä ei tule heikentää pistemäisillä, julkisen talouden kannalta mitättömillä ja ideologisilla veroilla. Toisaalta ylikireällä byrokratialla luodaan mittavia kustannuksia ja hallinnollista taakkaa.

Kokoomuksen mielestä yritystukia tulee karsia. Useiden tutkimusten mukaan merkittävä osa yritystuista kohdentuu heikosti, eikä niillä ole kasvun, huoltovarmuuden tai työllisyyden kannalta merkittävää hyötyä. Yritystukia tulee keskittää täysimääräisesti uusien ja innovatiivisten tuotteiden, palveluiden ja prosessien kehittelyyn, niiden markkinoille vientiin ja vientiin.

Yritystukien karsiminen on käytännössä ollut poliittisesti erittäin vaikeaa. Uskottavuus yritystukien leikkaamiseen syntyy kyvystä osoittaa minkä tukien leikkaamiseen on valmius. Kokoomus on esittänyt konkreettisia kohdennuksia tuista, jotka voidaan leikata ja tekee konkreettiset esitykset myös vaihtoehtobudjetissa. Kokoomus huomauttaa, että mainittujen tukien jälkeen työtä on poliittisista vaikeuksistaan huolimatta jatkettava.

Kokoomus esittää:

- Leikataan yritystukia 343,4 miljoonalla eurolla (luettelo taulukoissa).

8.3. Priorisoidaan menoja

Menojen asettaminen tärkeysjärjestykseen tarkoittaa sitä, että jostain on luovuttava. Talousarvion laatimisen aikana on aina lukuisia erittäin tärkeiä menoja, joihin useimmat haluaisivat kohdentaa veronmaksajien rahoja. Kun talous on rajusti alijäämäinen, on ymmärrettävää, että jostain täytyy karsia. Kun talous on alijäämäinen ennusteiden mukaan tästä eteenpäin lähes 10 miljardia euroa vuodessa, tulisi priorisointia tehdä entistä enemmän.

Budjettikirja tulee talousarvion käsittelyn yhteydessä käydä kohta kohdalta läpi. Ennen Marinin hallitusta, tämä on ollut normaali osa budjettiprosessia. Marinin hallitus päätti 2020 luopua kokonaismenotaso rajoittavasta budjettikehyksestä koronakriisin aikana. Hallitus päätti myös korottaa kehystasoa vuodelle 2021 900 miljoonalla eurolla ja vuodelle 2022 500 miljoonalla eurolla, koska hallitus ei kyennyt priorisoimaan muita menoja. Hallituksella ei ole kykyä asettaa menoja tärkeysjärjestykseen.

Vuonna 2022 hallitus päätti tehdä ns. poikkeuslausekkeen budjettikehyksiin, jonka mukaan Venäjän hyökkäyssodan takia välttämättömät menot siirrettiin kehysten ulkopuolelle. Hallitus perustelee sodan takia välttämättömiksi menoiksi esimerkiksi sähköautojen hankintatukia, ravinnekierrätyksen tukia ja karpalon sekä osmankäämin istuttamista, eli kosteikkoviljelyä. On selvää, että vaikka nämäkin menot ovat tärkeitä, ei niitä voi perustella sodalla. Hallitus on sodan varjolla siirtänyt kehysten ulkopuolelle menoja, joita hallituspuolueet ovat halunneet toteuttaa ilman, että muualta olisi tarvinnut karsia mitään.

Julkisen talouden pysyvä menojen ja tulojen epäsuhta on niin suuri, että sen kuominen kiinni pelkällä leikkaamisella on käytännössä mahdotonta. Mittavin vaikutus saadaan aikaan lopulta rakenteellisilla uudistuksilla. Talouspolitiikan uskottavuuden ja julkisen talouden johtamisen kannalta on kuitenkin välttämätöntä, että viime kädessä poliitikot karsivat vähemmän tärkeitä menoja.

Kokoomus esittää:

- Toteutetaan harkitut priorisoinnit vähemmän tärkeitä menoista (luettelo taulukoissa). Priorisoitavia menoja on yhteensä 454,5 miljoonaa euroa.

9. Taulukot

9.1 Menot

Menoja kasvattavat:

2. Kannustavan verotuksen Suomi

- Toteutetaan vastasyntyneiden osakesäästötili **+25 milj.**

3. Pohjoismaisen työllisyysasteen Suomi

- Vahvistetaan yksilöllisiä työvoimapalveluita **+10 milj.**
- Vahvistetaan työperäisen maahanmuuton resursseja **+10 milj.**

4. Kestävän kasvun Suomi

- Vahvistetaan pysyvästi TKI-toiminnan rahoitusta **+40 milj.**
- Toteutetaan määräaikainen sähkön tehotuki **+18 milj.**
- Kasvatetaan Metso- ja Helmi-ohjelmien rahoitusta **+20 milj.**

5. Sivistyksen Suomi

- Vahvistetaan varhaiskasvatuksen laatua **+30 milj.**
- Vahvistetaan perusopetuksen laatua **+50 milj.**
- Vahvistetaan perusopetuksen oppimisen tukea **+35 milj.**
- Vahvistetaan lukiokoulutuksen laatua ja saavutettavuutta **+10 milj.**
- Lisätään korkeakoulujen aloituspaikkoja **+15 milj.**

6. Hoivan ja huolenpidon Suomi

- Laajennetaan ansiosidonnainen työttömyysturva kaikille **+195 milj.**
- Perutaan Kela-korvausten leikkaus **+42,6 milj.**
- Vahvistetaan mielenterveyspalveluihin pääsyä (Terapiatakuu) **+35 milj.**
- Vahvistetaan yliopistollisten sairaaloiden VTR-tutkimusrahoitusta **+3,8 milj.**
- Lisätään omaishoitajien resursseja ja jatketaan valtakunnallista muistiohjelmää **+20 milj.**
- Vahvistetaan ja laajennetaan laaturekistereiden käyttöä **+3 milj.**

7. Kansainvälinen ja turvallinen Suomi

- Vahvistetaan poliisin resursseja **+8 milj.**
- Vahvistetaan syyttäjälaitoksen resursseja **+10 milj.**
- Vahvistetaan tuomioistuinten resursseja **+10 milj.**
- Vahvistetaan rikosseuraamuslaitoksen resursseja **+5 milj.**
- Vahvistetaan pelastusopiston resursseja **+3,8 milj.**

Menoja kasvattavat muutokset yhteensä 599,2 milj.

Menoja vähentävät:

3. Pohjoismaisen työllisyysasteen Suomi

- Palautetaan ansiosidonnaisen työssäoloehto 12 kuukauteen **-97 milj.**
- Lyhennetään ansiosidonnaisen kesto 200 päivällä **-142 milj.**
- Palautetaan ansiosidonnaisen omavastuupäivät **-11 milj.**
- Poistetaan eläkkeen kertyminen ansiosidonnaisesta työttömyysturvasta **-40 milj.**
- Porrastetaan ansiosidonnainen työttömyysturva **-126 milj.**
- Puretaan kannustinloukkua työttömyyspäivärahan indeksijarrulla **-45 milj.**
- Toteutetaan ansiosidonnaisen euroistaminen **-54 milj.**

4. Kestävän kasvun Suomi

- Espoon kaupunkiradan, Helsinki–Riihimäki kapasiteetin lisäämisen 2. vaiheen, Turun ratapihan kehittämisen ja Kupittaa–Turku kaksoisraiteen rakentamisen sekä Pääradan suunnittelun edistämisen välillä Tampere–Oulu toteuttaminen valtion omaisuudella (Koko Suomi kuntoon -paketti) **-76,1 milj.**
- Toteutetaan toimeentulotuen asumismenojen 10 % omavastuuosuus (-160 milj.) ja toimeentulotuen tasokorotus (+100 milj.) yhteensä **-60 milj.**
- Toteutetaan yleisen asumistuen kokonaisuudistus **-350 milj.**

8. Tehokkaan julkisen hallinnon Suomi

Aluehallintoviraston toimintamenot:

- Lupa- ja hallintoviranomaisten toiminnan sekä hallinnon tehostamista matkalla kohti yhden luukun periaatetta. Otetaan käyttöön eri aluehallintoviranomaisten parhaita käytänteitä prosessien tehostamiseksi. Hoidetaan byrokratian purkamisella **-21,5 milj.**

Menojen priorisointi:

- Leikataan alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tukemisesta **-1,5 milj.**
- Luovutaan avustuksista kuntien ilmastosuunnitelmiin **-2,6 milj.**
- YLE:n indeksin palauttaminen vuoden 2019 tasolle **-56,7 milj.**
- Palautetaan virastojen ja hallinnon toimintamenot lähelle vuoden 2022 tasoa (pl. poliisi, rajavartiolaitos, maanpuolustus, oikeuslaitos, säteilyturvakeskus) **-300 milj.**
- Leikataan kosteikkoviljelyn tuista (varautumisen ministeriryhmän tekemä lisäys kehysten ohi ei ole perusteltavissa sodalla) **-30 milj.**
- Leikataan työnantajille hyvitettyjä koulutuskorvauksia. Koulutuksen korvaukset liittyvät työmarkkinoiden raamisopimuksen sekä työmarkkinakeskusjärjestöjen kesken sovitun osaamisen kehittämisen toimintamallin toteutukseen **-15 milj.**
- Lakkautetaan tarpeeton jatkuvan oppimisen virasto **-1,1 milj.**
- Nopeutetaan lupakäsittelyä purkamalla byrokratiaa ja perutaan varautumisen ministeriryhmän kehysten ohi tekemä lisäys ELY-keskuksille. Lisäys ei ole perusteltavissa sodalla **-7,3 milj.**
- Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien palautus vuoden 2019 tasolle **-11,5 milj.**
- Puolitetaan Ilmastorahasto Oy:n pääomitus **-50 milj.**

- Leikataan saaristo- ja yhteysalusliikenteen ostoista ja kehittämisestä **-1 milj.**
- Siirretään sijoitusmuotoiseen kehitysyhteistyöhön valtion omaisuudella **-100 milj.**
- Siltojen remontoinnin rahojen leikkaus valtionavusta Suomen metsäkeskukselle (varautumisen ministerityöryhmän kehysten ohi tekemä lisäys ei ole perusteltavissa sodalla) **-2,5 milj.**
- Leikataan palkkatukea painottaen julkiselle sektorille maksettuja tukia ja leikataan työllisyyspoliittista hankeavustusta **-41,2 milj.**
- Pienennetään Työkanava Oy:n pääomasijoitusta. Rahoitusta on myönnetty vuonna 2022 20 miljoonaa. Arvioidaan työkanava Oy:n toimintaa ennen sen laajentamista **-5 milj.**
- Leikataan Työkanava Oy:n valtionavustusta **-7 milj.**
- Keskeytetään ulkoasiainhallinnon talonrakennushankkeet **-8 milj.**
- Luovutaan valtion osuudesta merimiespalvelutoiminnan rahoituksessa **-2,6 milj.**
- Leikataan LVM:n liikenne- ja viestintäverkkojen eräistä avustuksista (ml. varautumisen ministerityöryhmän lisäys yksityistieavustuksiin) **-14 milj.**

Yritystukileikkaukset:

- 50 prosentin leikkaus puuntuotannon kestävyiden tukemiseen **-23,7 milj.**
- Leikataan avustuksia liikenteen ja viestinnän palveluihin (sanomalehtien määräaikainen jakelutuki ja sähkökäyttöisten ajoneuvojen hankintatuet) **-8,8 milj.**
- Luovutaan yritysten Brexit-tuesta **-9 milj.**
- Puolitetaan Business Finland Venture Capitalin pääomitus **-10 milj.**
- Leikataan korko- ja muuta tukea julkisesti tuetuille vienti- ja alusluotoille **-21,2 milj.**
- Luovutaan kyläkauppatuesta **-2 milj.**
- Leikataan kivihiiltä korvaavien investointien tehotonta energiatukea **-60 milj.**
- Leikataan viihdemerenkulun miehistötukea tehottomana yritystukena (säilytetään rahtiliikenteen huoltovarmuusosuus) **-77,2 milj.**
- Leikataan luonnonvarojen ja biotalouden edistämiseltä **-6,1 milj.**
- Leikataan valtion osuutta merimieseläkekassan menoista **-10 milj.**
- Jätetään toteuttamatta lisäys alueelliseen ja paikalliseen maaseudun kehittämiseen (varautumisen ministerityöryhmä) **-10 milj.**
- Luovutaan yritysten neuvontapalveluiden valtionavusta maaseudun elinkeinojen kehittämiseen **-5,4 milj.**

Menoja vähentävät muutokset yhteensä 1 922,9 milj.

Määrärahataso laskee yhteensä 1 323,7 milj.

9.2 Tulot

Tuloja kasvattavat:

2. Kannustavan verotuksen Suomi

- Luodaan uusi terveysperusteinen vero **+300 milj.**
- Kiristetään tupakkaveroa **+400 milj.**
- Kiristetään alkoholiveroa **+200 milj.**
- Otetaan käyttöön alkoholin tuonnin verovälttelyn estävä EU-direktiivi **+80 milj.**
- Poistetaan työnantajien ja palkansaajien työmarkkinajärjestöjen sijoitustuottojen verovapaus ja jäsenmaksujen vähennysoikeus **+270 milj.**

6. Hoivan ja huolenpidon Suomi

- Otetaan käyttöön rahapelien lisenssijärjestelmä **+50 milj.**

8. Tehokkaan julkisen hallinnon Suomi

- Poistetaan yritystuki: Yleisradio Oy:n televisio- ja radiorahastosta saaman korvauksen alennettu alv-kanta 10 % **+68 milj.**
- Poistetaan tehottomana yritystukena erityisautojen verotuki (poislukien pelastus-, sairaus-, inva-autot sekä esteettömät taksit) **+32 milj.**

Tuloja kasvattavat muutokset yhteensä 1 400 milj.

Tuloja vähentävät:

2. Kannustavan verotuksen Suomi

- Kevennetään ansiotuloverotusta **-1 000 milj.**
- Kasvatetaan kotitalousvähennystä **-167 milj.**

3. Pohjoismaisen työllisyysasteen Suomi

- Otetaan käyttöön 15-25-vuotiaiden nuorten ja työllistyvien pitkäaikaistyöttömien korotettu työtulovähennys **-59 milj.**

4. Kestävän kasvun Suomi

- Otetaan pysyvästi käyttöön yritysten laaja TKI-lisävähennysoikeus **-38 milj.**
- Poistetaan autovero portaittain ja kompensoidaan vaikutuksia tuloarvioon korottamalla ajoneuvoveron perusveroa **-60,3 milj.**
- Siirretään ravintoloissa tapahtuva anniskelu alennettuun 14 %:n ALV-kantaan **-122 milj.**
- Otetaan käyttöön ammattidieselveurojärjestelmä **-57 milj.**

5. Sivistyksen Suomi

- Alennetaan varhaiskasvatusmaksuja **-30 milj.**

6. Hoivan ja huolenpidon Suomi

- Toteutetaan yli 75-vuotiaiden parannettu kotitalousvähennys **-19 milj.**

7. Kansainvälinen ja turvallinen Suomi

- Ruoantuotannon akuutissa kriisissä huolehditaan ruokaturvasta ensivaiheessa osoittamalla määräaikainen energiatuki tiloille, jotka kärsivät nopeasti nousseista energian hinnoista **-70 milj.**

Tuloja vähentävät muutokset yhteensä 1 622 milj.

Tulokertymä laskee yhteensä 222,3 milj.

9.3 Valtion omaisuuden käyttö

Käytettävä valtion omaisuus:

- Valtion asuntorahasto 1000 milj.
- Muu valtion omaisuus 2650 milj.
- **Yhteensä 3650 milj.**

Valtion omaisuuden käyttö:

- Pääomitetaan nopeiden raide yhteyksien hankeyhtiöitä 2000 milj.
- Toteutetaan Koko Suomi kuntoon -paketti 500 milj.
- Kasvatetaan sijoitusmuotoista kehitysapua 150 milj.
- Pääomitetaan korkeakouluja 1000 milj.
- **Yhteensä 3650 milj.**

9.4 Työllisyysuudistusten vaikutukset

- Toteutetaan Kokoomuksen perhevapaamalli. Työllisyysvaikutus: 3000. Lähde: Työllisyyspakettityöryhmän laskelma kotihoidontuen muutoksen vaikutuksista - Työllisyyspaketti työryhmän esitykset - TEM 33/2016
- Alennetaan varhaiskasvatusmaksuja 30 miljoonalla eurolla. Työllisyysvaikutus: 800. Lähde: Eduskunnan sisäinen tietopalvelu, 24.11.2021
- Toteutetaan terapiatakuu 35 miljoonalla eurolla. Työllisyysvaikutus: 5000. Lähde: Kansalaisaloite, Terapiatakuu mielenterveyspalveluihin pääsyn nopeuttamiseksi 20.2.2019
- Paikallinen sopiminen. Työllisyysvaikutus: 15000. Lähde: Suomen yrittäjät, 15.8.2019
- Kv-rekrytointin kokonaisuus. Työllisyysvaikutus: 10000. Tavoitetaso.
- Porrastetaan ansiosidonnainen työttömyyden keston mukaan. Työllisyysvaikutus: 7900. Lähde: Eduskunnan sisäinen tietopalvelu, 24.11.2022
- Ansiosidonnaisen työttömyysturvan lyhentäminen. Työllisyysvaikutus: 15500. Lähde: Eduskunnan sisäinen tietopalvelu, 24.11.2022
- Ansiosidonnaisen omavastuupäivien palautus. Työllisyysvaikutus: 300. Lähde: Eduskunnan sisäinen tietopalvelu, 24.11.2022
- Ansiosidonnaisen työssäoloehdon palauttaminen 12 kuukauteen. Työllisyysvaikutus: 6500. Lähde: Eduskunnan sisäinen tietopalvelu, 8.11.2021
- Asumistukien uudistaminen. Työllisyysvaikutus: 2900. Lähde: Eduskunnan sisäinen tietopalvelu, 24.11.2022
- Työttömyyspäivärahan korottaminen kuluttajahintaindeksin sijaan ansiotasoindeksin verran. Työllisyysvaikutus: 5800. Lähde: Eduskunnan sisäinen tietopalvelu, 24.11.2022
- Ulosoton suojaosan korotus Työllisyysvaikutus: 2000. Lähde: Työllisyyspaketti työryhmän esitykset - TEM 33/2016
- Ansiosidonnaisen euroistaminen Työllisyysvaikutus: 1500. Lähde: Lakiluonnos VN/6417/2022.
- Kotitalousvähennyksen vahvistaminen ja Sitran ehdottama ikääntyneiden korotetun kotitalousvähennyksen sekä suoran tuen yhdistelmä. Työllisyysvaikutus: 3000. Lähde: Lähde: Sitra - Kotitalousvähennys arjen tukena (2015). Arvio perustuu tapaan, jolla Sitran arvioi palveluostojen lisäävän työllisyyttä, kun kotitalousvähennystä vahvistetaan.
- Kevennetään ansiotuloverotusta miljardilla. 200 miljoonaa kohdennetaan työtulovähennyksen korottamiseen (3 500). 800 miljoonaa tasaisesti kaikkiin tuloluokkiin (9 300). Työllisyysvaikutus: 12800. Lähde: Eduskunnan sisäinen tietopalvelu, 24.11.2022
- Lopetetaan eläkkeen kertyminen työttömyyden ajalta. Työllisyysvaikutus: 15000. Lähde: Keskuskauppakamari, Ratkaisuja Suomelle (2022) / VM
- Verokannustin nuorille ja työllistyneille pitkäaikaistyöttömille. Työllisyysvaikutus: 3800. Lähde: Eduskunnan sisäinen tietopalvelu, 24.11.2022
- Laajennetaan ansiosidonnainen työttömyysturva kaikille työssäoloehdon täyttävälle riippumatta jäsenyydestä Kelan hallinnoimana. Työllisyysvaikutus: -7400. Lähde: Eduskunnan sisäinen tietopalvelu, 24.11.2022

10. Lähteet

Asplund R., Kauhanen A., Päällysaho M. ja Vanhala P. (2018). Palkkatuen vaikuttavuus – palkkatukijärjestelmän ja sen uudistuksien arviointi

<<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-626-3>>

Grönqvist C. ja Kinnunen H. (2009). Taantuman vaikutus työvoiman tarjontaan : 1990-luvun kokemuksia. <<http://urn.fi/URN:NBN:fi:bof-20140807774>>

Hyvinvointialat HALI Ry (2022). Sote-menoissa yli miljardi euroa löysää (2022).

<<https://www.hyvinvointiala.fi/sote-menoissa-yli-miljardi-euroa-loysaa/>>

Kokoomuksen eduskuntaryhmä (2022). Kokoomuksen keinot kansainvälisen rekrytoinnin lisäämiseksi – Nyt on aika houkutella osaajat Suomeen!

<<https://www.kokoomus.fi/kokoomuksen-keinot-kansainvalisen-rekrytoinnin-lisaamiseksi-nyt-on-aika-houkutella-osaajat-suomeen/>>

Kokoomuksen eduskuntaryhmä (2022). Helpotusta sähkölaskuun – Suomesta puhtaan energian suurvalta.

<<https://www.kokoomus.fi/kokoomuksen-eduskuntaryhma-helpotusta-sahkolaskuun-suomesta-puhtaan-energian-suurvalta/>>

Kyyrä T., Pesola H. & Verho J., (2017). The spike at benefit exhaustion in the Finnish labor market. <<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-274-193-6>>

Suomen Yrittäjät (2021). Kysely: Valtaosa kannattaa työttömyysturvan porrastusta – Asiantuntija vertaa nykytilannetta palovakuutukseen, joka ei korvaa tulipaloa

<<https://www.yrittajat.fi/uutiset/kysely-valtaosa-kannattaa-tyottomyysturvan-porrastusta-asi-antuntija-vertaa-nykytilannetta-palovakuutukseen-joka-ei-korvaa-tulipaloa/>>

Liikenne- ja viestintäministeriö (2021). Ennuste: Tieliikenteen päästöt laskevat hieman ennakoitua nopeammin – syynä sähköautojen yleistyminen

<<https://www.lvm.fi/-/ennuste-tieliikenteen-paastot-laskevat-hieman-ennakoitua-nopeammin-syyna-sahkoautojen-yleistyminen-1509917>>

Mäki-Fränti P. & Kinnunen H. (2016). Pitkittynyt taantuma heikentää nuorten sukupolvien asemaa Suomessa

<<https://www.eurojatalous.fi/fi/2016/artikkelit/pitkittynyt-taantuma-heikentaa-nuorten-sukupolvien-asemaa-suomessa/>>

Parlamentaarisen maakuntaverokomitean mietintö (2021)

<<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-880-2>>

Regeringskansliet (2022)

<<https://www.government.se/government-of-sweden/ministry-of-finance/central-government-budget/the-fiscal-policy-framework/>>

Talouspolitiikan arviointineuvoston raportti 2021

<https://www.talouspolitiikanarviointineuvosto.fi/wordpress/wp-content/uploads/2022/01/Raportti_2021.pdf>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2021a). Tupakkatilasto 2021.

<<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/145470/Tupakkatilasto%202021.pdf?sequence=3&isAllowed=y>>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2021b). Eriarvoisuuden vähentäminen vaatii terveyserojen systemaattista seurantaa.

<<https://thl.fi/fi/-/eriarvoisuuden-vahentaminen-vaatii-terveyserojen-systemaattista-seuranta?redirect=%2Ffi%2F>>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2022). Alkoholijuomien kulutus 2021 : Alkoholin

kokonaiskulutus väheni kolme prosenttia. <<https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022051836685>>

Valtiovarainministeriö (2020). Työllisyyspaketti.

<<https://vm.fi/documents/10623/17688657/Muistio+ty%C3%B6llisyyspaketista.pdf/0d06bb45-3174-155b-4155-75c8e8a670e6/Muistio+ty%C3%B6llisyyspaketista.pdf?t=1597406184092>>

Valtiovarainministeriö (2022a), Taloudellinen katsaus, syksy 2022.

<<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-236-9>>

Valtiovarainministeriö (2022b), Julkisen talouden ohjauksen kehittäminen.

<<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-085-3>>

Valtiovarainministeriö (2022c), Verotuet 2021-2023*.

<<https://vm.fi/documents/10623/15806635/Verotuet+2021%E2%80%932023.pdf/84cd7663-0014-d485-f7f5-86b255d8e8a0/Verotuet+2021%E2%80%932023.pdf?t=1663576954649>>

Valtiovarainministeriö (2022d), Julkisen talouden ohjauksen kehittäminen.

<<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-085-3>>

Verohallinto (2022). Verohallinto ja Tulli tehostavat ulkomaisista verkkokaupoista ostetun alkoholin valvontaa – verot Suomeen.

<<https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/uutishuone/lehdist%C3%B6tiedotteet/2022/verohallinto-ja-tulli-tehostavat-ulkomaisista-verkkokaupoista-ostetun-alkoholin-valvontaa-verot-suomeen/>>